

Proud Member of
AlliottGlobalAlliance

ד. כהן את ר. כהן ושות' רואי חשבון
D. Cohen, R. Cohen & Co. C.P.A. (ISR.)

סוף שנת המס 2024 לקראת שנת 2025

www.alliott.co.il

לקוחות וידידים יקרים,

כמדי שנה, אנו מגישים לעיונכם את החוברת השנתית של משרדנו לתום שנת המס 2024 ולקראת שנת המס 2025, בתקווה שהחוברת תשמש אתכם ותסייע בידיכם בתכנון פעילויותיכם הכלכליות.

מדינת ישראל נמצאת במלחמה שנמשכת למעלה משנה. אזרחי המדינה מתמודדים עם אי וודאות, וחיים בתחושת חירום ומאבק. מאות ימים של אי ודאות בקשר לגורל החטופים, מאות חללים, אלפי פצועים, עשרות אלפי משרתי מילואים שמגויסים לצבא בנוסף ללוחמים הסדירים ולכוחות ביטחון, ואיתם מגויסים גם כל קרובי משפחתם. מעל לשנה שמשפחות המפונים מורחקים מבתיהם וחלק מהבתים נפגעו או נהרסו. ברחבי העולם ניכרת עלייה בגילויי אנטישמיות אשר עלולה להשפיע על הביטחון האישי של אזרחים ישראלים בחו"ל, על ההשקעות בישראל ועל הסחר הבינלאומי.

על פי התחזית המקרו כלכלית של חטיבת המחקר של בנק ישראל, המעודכנת לחודש אוקטובר 2024, התוצר צפוי לצמוח בשנת 2024 ו-2025 בשיעור של 0.5% ו-3.8% בהתאמה, מתוך הנחה שההשפעה הכלכלית הישירה של המלחמה תמשך אל תוך תחילת שנת 2025. הגירעונות בתקציב הממשלה בשנים 2024 ו-2025 צפויים להסתכם ב-7.2% ו-4.9% תוצר בהתאמה. החוב הציבורי צפוי לעלות לרמה של כ-68% תוצר ב-2024 וכ-69% ב-2025. ערכים אלו מגלמים בתוכם את התחזית לעליה בהוצאות הביטחון. שיעור האינפלציה צפוי להסתכם בשנת 2024 ב-3.8% ולהתמתן ל-2.8% ב-2025. הריבית צפויה להישאר ברמות גבוהות, בסביבות 4.5%, כדי להתמודד עם הלחצים האינפלציוניים המקומיים. שיעורי אבטלה בשנת 2024 צפויים להיות 3.2% ובשנת 2025 3.5%. הצמיחה הכלכלית צפויה להסתכם ב-0.4%-0.7% בשנת 2024, ובשנת 2025 נצפית התאוששות לצמיחה של כ-3.6%-3.8%.

לסיכום, כלכלת ישראל מצליחה לשמור על יציבות למרות מצב המלחמה המתמשך. אנו עדים לחוסנו של המשק הישראלי, אשר בא לידי ביטוי בין היתר בהתחזקות השקל וצמיחה שמפתיעה לטובה. נציין כי קצב ההתאוששות של המשק תלוי במידה רבה בכך שיושגו הסכמים שיביאו לסיום את מצב המלחמה, ובנוסף בכך שהממשלה תצליח לעמוד ביעד הגירעון שהציבה לעצמה ולא תפרוץ את מסגרת התקציב. חוסנו של המשק הישראלי משקף את עוצמת הרוח הישראלית אשר בצד ההתמודדויות מוצאת גם הזדמנויות להתאוששות והתחזקות.

נצפה לשובם בשלום של החטופים, המפונים, הפצועים וכל כוחות הבטחון

ד. כהן את ר. כהן ושות'
רואי חשבון

אתר הקבוצה: www.alliott.co.il

צוות המערכת (לפי סדר א"ב):

מומי אליאס רו"ח, דוד בירנדורף, משה כדר עו"ד רו"ח,

חגית ליברמן פלס רו"ח, אריאל פטל רו"ח, פסיה פריידין רו"ח, רחלי קוממי רו"ח.

כל הזכויות שמורות לאליוט גלובל ישראל. אין לצלם או להפיץ ללא אישור בכתב מהמחברים. העלון ונספחיו מיועדים למתן מידע כללי בלבד ואין לראות בהם חוות דעת או ייעוץ מקצועי. במידה ודרושים לכם הסברים נוספים או הדרכה כלשהי, נבקשכם להתקשר למשרדנו

תוכן עניינים

עמוד

חלק א - מיסוי היחיד

1	שיעור המס השולי המרבי ליחיד
1	מיסוי על בסיס פרסונלי
2	הכנסות של יחיד מהשכרת דירה למגורים
5	קיצוז הפסד עסקי כנגד הכנסות ממשכורת
5	נקודות זיכוי לחיילים משוחררים
6	נקודות זיכוי ליחיד שמסיים לימודים לתואר אקדמי או לתעודת מקצוע
6	נקודות זיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב במוסד סיעודי
7	נקודות זיכוי נוספות עבור ילדים
9	מיסוי מלגות
10	הכנסות מהימורים, הגרלות ופרסים
10	חישוב מס נפרד לבני זוג העובדים ביחד
11	עסק זעיר
12	הקלות במיסוי לעולים חדשים ולתושבים חוזרים
13	תרומות למוסדות ציבוריים ולקרן לאומית
14	מיסוי חברות ארנק
14	מיסוי משיכות בעלים

חלק ב - הוצאות

17	תשלום הוצאות שכר והוצאות סוציאליות על בסיס מזומן
17	תשלום פיצויים ומענקי פרישה
18	חובות אבודים
19	מכירת מלאי מת או שתנועתו איטית
19	מכירות בין-חברתיות
19	מוניטין
19	חובת ניכוי מס הכנסה במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים
21	נסיעה עסקית לחו"ל
22	ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי לעצמאים
22	מתנות ושי לחג
23	אירוח
23	הוצאות כיבוד

עמוד

23 הוצאות לינה בארץ (כולל ארוחת בוקר)
24 היבטי מיסוי בגין ימי גיבוש לעובדים
25 הוצאות ביגוד
26 הוצאות אחזקת טלפון שאינו נייד
26 הוצאות אחזקת טלפון נייד (סלולרי)
27 הוצאות אחזקת רכב

חלק ג - מיסוי שוק ההון ורווחי הון

31 שיעורי המס בשוק ההון ורווחי הון לחברות
31 שיעורי מיסוי שוק ההון ורווחי הון ליחידים
34 חובת דיווח על רווחי הון ממכירת נכס ותשלום מקדמה
34 מיסוי הכנסות מדיבידנד מחוץ לישראל (תיקון 169)
35 קיזוז הפסדי הון
37 מטבעות וירטואלים

חלק ד - מיסוי מקרקעין

41 מס רכישה
41 הכרה בהוצאות ריבית על משכנתא
42 מס שבח
43 הקלות ממס השבח
44 קיזוז הפסדים
44 חובת דיווח על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין
45 פטורים ממס שבח
47 מתנות לקרובים

חלק ה - מס ערך מוסף

49 חובת דיווח מקוון
49 עוסק פטור
49 החובה לדרוש חשבונית מס ואי תשלום במזומן
50 חוק המזומן
52 דיווח על בסיס מזומן לנותני שירותים ויצרנים קטנים
53 קבלן מבצע - מועד הוצאת חשבונית מס
53 האיסור לדרוש חשבונית מהספק בטרם שולמה התמורה

עמוד

54 טבלת שיעורי מס ערך מוסף מיום פרסומו של החוק ועד היום
54 הוראות מס ערך מוסף בנוגע לכלי רכב
55 קטנועים ואופנועים - היבטי מס ערך מוסף

חלק ו - דיווחים והודעות לרשויות המס

57 חובת דיווח על רווחי הון ממכירת נכס ותשלום מקדמה
57 חובת דיווח על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין
57 חובת דיווח על תכנוני מס, חוות דעת ועמדות מס
58 רשימת תכנוני מס החייבים בדיווח

חלק ז - פעולות שיש לבצע ביום 31 בדצמבר 2024

61 מפקד המלאי
63 פרויקטים או עבודות בביצוע
63 פנקסים חדשים
63 שמירת מסמכים
64 ספירת קופה

חלק ח - תשלומים שניתן לבצע לאחר סיום שנת המס 2024

65 תשלומים לבעלי שליטה
65 תשלומים לתושבי חוץ

חלק ט - חיסכון פנסיוני

67 חיסכון פנסיוני - הגדרות
68 הטבות מס לשכירים ועצמאיים
70 כללי משיכה של כספי תגמולים מתוכניות קצבה
71 כללי משיכה של כספי תגמולים הוניים
71 כללי משיכה נוספים של כספי תגמולים
72 קרן השתלמות
74 אובדן כושר עבודה
74 ניכוי הוצאות סוציאליות
74 בעלי שליטה
75 פריסת מס

עמוד

77	פוליסת חסכון פרט
77	הטבות נוספות לתוכנית חסכון
78	הפקדות חד פעמיות לתוכנית במעמד עצמאי במסגרת תיקון 190
79	קצבה בגיל פרישה
79	תשלומים פטורים וקצבה מוכרת
81	פנסיה חובה לעצמאי'
83	טופס 161 החדש

חלק י - ביטוח לאומי

87	דמי ביטוח לאומי
89	קריטריונים לקביעת מעמד המבוטחים בביטוח הלאומי
91	מגדר ומצב משפחתי'
92	מעמד במשרד הפנים ותושבות
93	סוגי עיסוקים וסדר החיוב של הכנסות החייבות בתשלום דמי ביטוח
96	הדיווח והתשלום של המעסיק לביטוח הלאומי
99	עובד עצמאי'
103	קביעת מקדמות דמי ביטוח
103	מבוטח ש"אינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי'
104	מבוטח עצמאי, שאינו נחשב ל"עובד עצמאי"
104	מקדמות דמי ביטוח בסכום מינימום למי שאין הכנסות חייבות בדמי ביטוח
105	הכנסות שאינן מעבודה (הכנסה אחרת)
105	הכנסות פטורות מתשלום דמי ביטוח
107	חלוקת הכנסות פסיביות בין בני זוג
107	הכנסה מפנסיה מוקדמת (פנסיה המשולמת לפני גיל פרישה)
107	מושגי יסוד בזכאות לביטוח נפגעי עבודה כבסיס לחיוב בדמי ביטוח
109	מידע כללי בנושא פגיעה בעבודה
111	מושגי יסוד בקצבת נכות כללית כבסיס לחיוב בדמי ביטוח
112	סוגיות במיצוי זכויות מירבי בביטוח הלאומי

חלק יא - דיני עבודה

113	כרטיס עובד
113	חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה), תשס"ב-2002
114	מספר שעות העבודה בערבי חג
114	תשלום עבור ימי חג
114	עבודה ביום שבת
115	מילואים

עמוד

115	הריון ולידה
118	אימוץ ילדים
119	הודעה בכתב מעובד שהתפטר
119	חובת דיווח על תאונת עבודה
120	חובת ניהול פנקס שכר ותלוש שכר
120	הודעה מוקדמת
121	ימי חופשה שנתיים
122	דמי מחלה
122	דמי הבראה
123	מודעה בדבר שכר מינימום
123	העסקת נוער בחופשות
124	צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק

חלק יב - נספחים

127	גיליון ספירת מלאי
128	גיליון ספירת קופה
129	פירוט מספר הקילומטרים בתחילת השנה ובסופה
130	דוח נסיעה לחו"ל

חלק א - מיסוי היחיד

שיעור המס השולי המרבי ליחיד

שיעורי המס לשנת 2024

מדרגות המס על הכנסות מיגיעה אישית

שיעור המס	הכנסה שנתית (בש"ח)	שיעור המס	הכנסה חודשית (בש"ח)
10%	עד 84,120	10%	עד 7,010
14%	מ-84,121 עד 120,720	14%	מ-7,011 עד 10,060
20%	מ-120,721 עד 193,800	20%	מ-10,061 עד 16,150
31%	מ-193,801 עד 269,280	31%	מ-16,151 עד 22,440
35%	מ-269,281 עד 560,280	35%	מ-22,441 עד 46,690
47%	מכל שקל נוסף	47%	מכל שקל נוסף

מדרגות המס על הכנסות שאינן מיגיעה אישית

שיעור המס	הכנסה שנתית (בש"ח)	שיעור המס	הכנסה חודשית (בש"ח)
31%	עד 269,280	31%	עד 22,440
35%	מ-269,281 עד 560,280	35%	מ-22,441 עד 46,690
47%	מכל שקל נוסף	47%	מכל שקל נוסף

מס נוסף על הכנסות גבוהות - מס יסף

על פי סעיף 121ב לפקודה, יחיד אשר הכנסתו החייבת בשנת המס עלתה על 721,560 ש"ח (60,130 ש"ח לחודש) יהיה חייב במס נוסף על חלק הכנסתו החייבת העולה על הסכום הנ"ל בשיעור של 3%. "הכנסה חייבת" - כהגדרתה בסעיף 121ב לפקודה.

מיסוי על בסיס פרסונלי

שיטת המיסוי הנהוגה בישראל הינה השיטה הפרסונלית. דהיינו, תושבי ישראל, הן יחידים והן חברות, חייבים במס בישראל על הכנסותיהם הכלל עולמיות כולל הכנסות משוק ההון, ללא תלות בזהות מקום הפקת ההכנסה.

תושבי חוץ יהיו חייבים במס על הכנסותיהם הנובעות ממקורות הכנסה בישראל בלבד. מי שחייב בהגשת דוח שנתי לרשות המיסים, צריך לציין במשבצת המתאימה אם יש לו, לבת זוג ולילדיו עד גיל 18 נכסים בשווי של מעל 2,086,000 ש"ח בשנת 2023 והאם הוא בעל מניות בחברות פרטיות או בעל שליטה בחברות ציבוריות בחו"ל.

הכנסות של יחיד מהשכרת דירה למגורים

יחיד שהייתה לו בשנת המס הכנסה מהשכרת דירת מגורים, אחת או יותר, והמשמשת למגורים לשוכר שהוא יחיד.

חלופת הפטור

בשנת 2024 קיים פטור ממס בשל הכנסה מדמי שכירות, באם ההכנסות אינן מגיעות לכדי הכנסה מעסק, עד לתקרה חודשית של 5,654 ש"ח (ובחישוב שנתי עד 67,848 ש"ח). יחיד שהכנסתו הנ"ל עולה על התקרה יהא פטור ממס על ההכנסה מדמי השכירות עד לגובה התקרה בניכוי ההפרש שבין ההכנסה בפועל מדמי שכירות לתקרת הפטור ויתרת ההכנסה תחויב במס הכנסה בשיעורים החלים על ההכנסה שאינה מיגיעה אישית (אלא אם הגיע הנישום לגיל 60 בתחילת שנת המס).

שוכר שהוא חבר בני אדם שקבע לעניין זה נציב מס הכנסה (מוסד שעיקר פעילותו קליטת עליה, בריאות או סעד ופעילות המוסד אינה למטרת רווח), זכאי לבחור באחת החלופות שלהלן:

חלופת תשלום מס סופי - 10%

יחיד המשכיר דירת מגורים אחת או יותר רשאי (לפי החלופה הקבועה בסעיף 122(א) לפקודה) לשלם מס סופי בשיעור 10% על הכנסותיו מדמי השכירות, אם ההכנסות אינן מגיעות לכדי הכנסה מעסק, וזאת ללא מגבלת תקרה. את תשלום המס ניתן לבצע עד 31 בינואר של השנה העוקבת ללא חיוב בריבית והצמדה. (על הכנסה זו בכפוף לסף הכנסות הנישום באותה שנה עשוי לחול מס יסף נוסף בשיעור 3%-5%).

חלופת מיסוי מלא על פי דוח רווח והפסד

לנישום קיימת הזכות לבקש ולשלם, אגב הגשת דוח שנתי, מס מלא על הרווח הנובע מהכנסות מדמי שכירות וזאת לאחר התרת ניכוי של ההוצאות הקשורות לדירות המושכרות ובכללן: פחת, ריבית, ביטוח, תיקונים וכד'.

נציין כי לגבי הכנסות משכר דירה, מדרגת המס הראשונה היא 31%, למעט מי שמלאו לו בשנת המס שישים שנה, אז מדרגת המס הראשונה היא 10%.

הבהרה - לאור לשון החוק וגישת רשות המיסים כי בעת מכירת דירת מגורים יופחת משווי הרכישה פחת בשיעור הקבוע בתקנות (וזאת גם באותם מקרים בהם הנישום בחר בתקופת ההשכרה במסלול הפטור או במסלול חיוב ב-10% מס), מומלץ לשקול את הכדאיות ביישום חלופות הפטור ומסלול המס בשיעור של 10%.

בתובענה ייצוגית רשף חן נ' רשות המסים ממיום 23.5.2024 אישר בית משפט מחוזי בת"א כי אין להפחית פחת רעיוני במסגרת חישוב שבח דירת מגורים אשר הושכרה במסלול פטור שכ"ד. על החלטה זו הגישה רשות המסים ערעור לבית המשפט העליון ונכון למועד זה טרם נתקבלה החלטה סופית בעניין זה.

סעיף 122(ו) לפקודת מס הכנסה - הטבה חדשה למשכירי דירות

הוסף סעיף 122(ו) בתחולה מיום 1 בינואר 2023. בהצעת החוק נאמר: "כדי להקל על בעלים שיש לו דירה יחידה שאותה הוא משכיר, כאשר באותה תקופה הוא משלם דמי שכירות לצורך שכירת דירת מגורים אחרת, מוצע לקבוע אפשרות לנכות מהכנסות השכירות המתקבלות מהשכרת הדירה המושכרת את הוצאות השכירות שהוא משלם, אף על פי שאלה הוצאות פרטיות אשר אינן אמורות להיות מנוכות לפי עקרונות מס ההכנסה הרגילים. ההטבה המוצעת נועדה להקל על מי שיש לו דירה יחידה, אשר מעדיף, משיקוליו, לגור בדירת מגורים אחרת או, אם מדובר באדם קשיש, לגור בבית אבות."

בעקבות תיקון החקיקה, נוצר מסלול מיסוי שכר דירה חדש, רביעי במספר מסלולי הבחירה של השכרת דירות מגורים בישראל, תוך הדגשה, שמסלול חדש זה ניתן לבחירה אך ורק כאשר הבעלים הינו בעל דירה יחידה. הסעיף קובע כי "על אף האמור בסעיף קטן (ג), לעניין חישוב ההכנסה החייבת מדמי שכירות שהופקה על ידי היחיד מהשכרת דירתו היחידה, רשאי לנכות מהכנסתו כאמור את סכום דמי השכירות המוטבים ששילם באותה שנה עד לסכום הכנסתו מדמי שכירות באותה שנה או עד לסכום של 90 אלף ש"ח בשנה (7,500 ש"ח לחודש), לפי הנמוך..."

ככל שנותר הפרש שלא נוצל, שיעור המס על היתרה יהיה בשיעור של 10%.

תשומת הלב - נקבעה תקרה שנתית בסך 90 אלף ש"ח. המשמעות הינה שגם אם בחודש מסוים שולם שכ"ד של 8,000 ש"ח ובחודש אחר שולם שכ"ד של 6,000 ש"ח - כל עוד אין חריגה מהתקרה השנתית שנקבעה בסך 90 אלף ש"ח - ההוצאה תוכר.

דוגמא - לאדם דירת מגורים יחידה אותה הוא משכיר ושוכר דירת מגורים אחרת תחתיה.

דמי שכירות שקיבל	דמי שכירות ששילם	הסכום החייב ב-10% מס
100,000 ש"ח	70,000 ש"ח	30,000 ש"ח
80,000 ש"ח	85,000 ש"ח	-
130,000 ש"ח	150,000 ש"ח	40,000 ש"ח

דמי שכירות שמשלם יחיד שעבר זמנית

סעיף 17(12) לפקודת מס הכנסה מאפשר ליחיד (עצמאי או שכיר) שעבר לצרכי עבודתו לקזז כנגד הדירה שבבעלותו, שאותה הוא משכיר, את דמי השכירות שהוא משלם עבור השכרת הדירה שאותה שכר לרגל עבודתו, וזאת למשך 5 שנים מיום המעבר.

במסלול זו אין מגבלת לכמות הדירות שבבעלות הנישום או לתקרת דמי השכירות.

פטור ממס על דמי שכירות שמקבל קשיש

סעיף 9(25) לפקודת מס הכנסה קובע כי הכנסה מדמי שכירות מהשכרת דירה למגורים שקיבל קשיש המתגורר בבית אבות בשל הדירה שבה הוא גר לפני כניסתו לבית האבות תהיה פטורה ממס עד לגובה מחצית סכום התשלום השנתי שמשלם הקשיש בעד החזקתו בשנת המס, בבית האבות.

"בית אבות" - מקום מגורים קבוע ל-30 יחידים לפחות שגילם מעל 65 שנים, שניתן לו רישיון על פי חוק הפיקוח על המעונות.

פס"ד שרגא בירן ודפנה ודן לשם

בחודש ינואר 2018 ניתן בבית המשפט העליון פסק דין הנותן משקל מכריע לכמות הדירות המושכרות לעניין סווג ההכנסה מדמי שכירות כהכנסה מעסק. הכנסה הנובעת מהשכרת כמות משמעותית של דירות למגורים אינה זכאית לשיעור מס מופחת של 10% ותסווג כהכנסה מעסק. בין היתר נקבע כי השכרתן של 20 דירות הינה בגדר השכרה עסקית שכן הם יוצרים "מסה קריטית" של פעילות המגיעה לדרגת "עסק". עו"ד שרגא בירן טען למס מופחת בשיעור של 10% בגין 24 דירות מגורים אותן השכיר. בית המשפט דן בהגדרת המונח "עסק" ובמבחנים לקביעה האם אכן דמי השכירות התקבלו מ"עסק". נקבע כי "השכרת ריבוי דירות באופן המצריך היערכות מערכתית, מספקת אינדיקציה משמעותית להתקיימות עסק של השכרה ומניחה לפתחו של הטוען אחרת נטל לשכנע בצדקת טיעונו בניסיונות המקרה".

בפועל רשות המסים בהתבססה על הפסיקה הנ"ל מרחיבה הפרשנות וגורסת כי השכרה של 10 יחידות דיור בידי הנישום- בארץ ו/או בחו"ל, בין שהן מפוצלות ובין שלא- תיחשבנה כהכנסה מ"עסק" לצרכי מס.

יושם אל לב כי יתכנו השלכות חיוב בביטוח לאומי כתוצאה משינוי סיווג זה של ההכנסה משכ"ד מגורים.

פס"ד יעקב ארביב

בחודש ספטמבר 2019 פורסם פסק הדין בעניין יעקב ארביב הנותן משקל לאופי וטיב הפעילות והפעולות שנעשו לגבי הדירות המושכרות ולא דווקא לבחינה המספרית של הדירות המושכרות למשל כ- 11 דירות.

בעניין הנדון חלק מהדירות המושכרות היו רשומות על שם המערער וחלקן היו רשומות על שם ילדיו. בבחינת העובדות הסתבר כי חלק מהדירות היו בית מלאכה, מחסן וחנות שחולקו ליחידות דיור רבות ולחלק מהיחידות המושכרות היו גם שוכרי משנה. בחלק מהדירות נעשו פעולות חלוקה לשם השבחתם והגדלת פוטנציאל דמי השכירות שהתקבלו ולכן קבע בימ"ש בהתייחס לטיב הפעילות כי מדובר בהכנסה "מעסק" החייבת בשיעור מס מלא.

השכרת דירות בחו"ל

יחיד שיש לו הכנסה מדמי שכירות מהשכרת מקרקעין מחוץ לישראל, שאינה נובעת מעסק, ישלם מס לפי אחת מהחלופות הבאות:

- שיעור מס שולי. במקרה זה יהא רשאי לתבוע ניכוי הוצאות ולהנות מזיכויים.
- מס סופי בשיעור של 15%. במקרה כזה אינו רשאי לתבוע ניכוי הוצאות שהוצאו בייצור הכנסה, למעט פחת.
- מי שבחר בחלופה זו אינו זכאי לקיזוז, לזיכוי או לפטור כלשהם כנגד ההכנסה מדמי השכירות או כנגד המס.
- יחיד שישו לו הכנסה מדמי שכירות מהשכרת מקרקעין מחוץ לישראל אשר נובע מעסק, יחויב במס לפי שיעור המס השולי. השכרה של דירות מגורים בחו"ל, באחד המסלולים, שאינה עולה כדי "עסק" - אינה חייבת בדמי ביטוח לאומי.

קיזוז הפסד עסקי כנגד הכנסות ממשכורת

בהתאם לסעיף 28(ב) לפקודת מס הכנסה נקבע כי ניתן לקזז הפסד עסקי שהיה לאדם מעסק או ממשלח יד גם כנגד הכנסות של אותו אדם מעבודה (ממשכורת) וזאת בהתקיים התנאים הבאים:

1. לנישום אין הכנסה אחרת מעסק או ממשלח יד בשנת הקיזוז.
2. הנישום הפסיק לחלוטין את פעילות העסק או משלח ידו.
3. הקיזוז האמור לא יחול לגבי הפסדים של חברת בית, חברה משפחתית או חברה שקופה.

מטרת הסעיף לתת מענה לעיוות שחל כל השנים ולפיו בעל עסק שהפסיק את פעילותו העסקית בעקבות הפסדים, והפך לשכיר, לא היה רשאי לקזז את הפסדיו העסקיים כנגד הכנסותיו העתידיות ממשכורת.

נקודות זיכוי לחיילים משוחררים

בהתאם לפקודת מס הכנסה מוענק לחייל משוחרר מ"שירות סדיר" זיכוי על הכנסתו מיגיעה אישית, במשך 36 החודשים הראשונים שלאחר חודש שחרורו משירות סדיר. הזיכוי יינתן על כל הכנסה ממשכורת או עסק, לרבות הכנסה מיגיעה אישית (כהגדרתו בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה), בכל תחום עיסוק ובכל הענפים, כולל ענפי שירותים.

הזכאות ניתנת בהתאם לאורך השירות כדלקמן:

מס' נקודות הזיכוי	אורך השירות	הזכאים
2	23 חודשים לפחות	חיילים
1	בין 12 ל-23 חודשים	חיילים
2	22 חודשים ומעלה	חיילות
1	בין 12 ל-22 חודשים	חיילות
2	24 חודשים	בני ובנות השירות הלאומי
1	12 חודשים	בני ובנות השירות הלאומי

נקודות הזיכוי ניתנות לחייל משוחרר המציג תעודת שחרור ו/או סיום שירות. לשם כך, על החייל המשוחרר להגיש למעסיק הצהרה על גבי טופס 101.

אם לחייל המשוחרר לא היו הכנסות מתחילת שנת המס והוא התחיל לעבוד לאחר חודש ינואר הוא זכאי לשלם מס מופחת. המס המנוכה יוקטן בהתחשב במספר החודשים בהם לא הייתה לחייל המשוחרר הכנסה חייבת במס.

נקודות זיכוי ליחיד שמסיים לימודים לתואר אקדמי או לתעודת מקצוע

בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית משנת 2017 ולפי הנחיית רשות המיסים מלוח העזר לחישוב מס הכנסה ממשכורת ושכר עבודה לשנת 2023, נקבע כי ההוראות שנקבעו בעבר הוארכו עד תום שנת המס 2024 ולפיהם סטודנטים שסיימו את לימודיהם בשנים 2023 - 2014 יקבלו נקודות זיכוי על פי הכללים הבאים:

1. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי ראשון בשנת 2023 או מאוחר יותר יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת לשנה ב-3 שנות המס שאחרי שנת סיום הלימודים.
2. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי ראשון בשנים 2023 - 2014 יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת, בשנת המס שלאחר שנת סיום התואר או בשנת המס שלאחריה, לפי בחירתו.
3. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי שני בשנת 2023 או מאוחר יותר יהיה זכאי לחצי נקודת זיכוי בשתי שנות המס שלאחר שנת סיום הלימודים.
4. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי שני בשנים 2023 - 2014 יהיה זכאי למחצית נקודת זיכוי, בשנת המס שלאחר שנת סיום התואר או בשנת המס שלאחריה, לפי בחירתו.
5. בתחומי עיסוק שנדרשת התמחות, היחיד רשאי לדחות את נקודת הזיכוי (או מחציתה, לפי העניין) לשנת המס שלאחר שנת סיום ההתמחות.
6. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי שלישי ברפואה בשנת 2024 או מאוחר יותר יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת במשך 3 שנים מהשנה שלאחר סיום הלימודים ולחצי נקודת זיכוי ב-2 השנים שלאחר מכן.
7. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי שלישי ברפואה בשנים 2023 - 2014 יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת, בשנת המס שלאחר שנת סיום התואר או בשנת המס שלאחריה, לפי בחירתו, וכן למחצית נקודת זיכוי בשנה לאחר השנה שבה קיבל נקודת זיכוי אחת כאמור.
8. מי שסיים לימודים לתואר אקדמי שלישי במסלול ישיר בשנים 2023 - 2014 יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת, בשנת המס שלאחר שנת סיום התואר הראשון או בשנת המס שלאחריה, לפי בחירתו, וכן למחצית נקודת זיכוי בשנת המס שלאחר שנת סיום התואר השלישי או בשנת המס שלאחריה, לפי בחירתו.
9. מי שסיים לימודי מקצוע בשנים 2023 - 2014 וזכאי לתעודת מקצוע, יהיה זכאי לנקודת זיכוי אחת החל משנת 2018, בשנת המס שלאחר סיום לימוד המקצוע או בשנת המס לאחריה, לפי בחירתו.

נקודות זיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב במוסד סיעודי

יחיד ששילם בעד החזקת קרוב משפחה (להלן - "קרוב") עם מוגבלות במוסד, זכאי לקבל זיכוי בשיעור של 35% מההפרש בין הסכום ששולם עבור שהיית הקרוב, לבין 12.5% מההכנסה של המבקש. הזיכוי ניתן, אם ההכנסה החייבת של המזכה לא עולה על 188,000 ש"ח או שהכנסות המזכה וכן זוג יחד אינן עולות על 301,000 ש"ח.
"קרוב" - בן/בת זוג, הורה, ילד.

נקודות זיכוי נוספות עבור ילדים

ככלל, אישה עובדת שיש לה ילדים, זכאית לנקודות זיכוי נוספת בגין כל ילד בשנה שלאחר שנת לידתו ועד לשנה שלפני הגיעו לגיל 18 ולמחצית נקודת זיכוי נוספת בגין כל ילד בשנת לידתו (להלן - "ילוד") ובשנת הגיעו לגיל 18 (להלן - "בוגר").

בעקבות המלצות ועדת טרכטנברג נקבע במסגרת החוק לשינוי בנטל המס כי החל משנת המס 2012 ניתנות בנוסף לנקודות הזיכוי שניתנו בעבר נקודות זיכוי נוספות בגין ילדים, כדלקמן:

1. נקודות זיכוי בגין ילדים עד גיל 5:

אישה נשואה, הורה החי בנפרד שילדיו בחזקתו ו"הורה אחד" יקבלו נקודות זיכוי נוספת בשנת המס שלאחר שנת הלידה עד שנת המס בה ימלאו לילד חמש שנים, בדומה לנקודות הזיכוי הניתנות כיום לילד עד גיל 18. "ילד להורה אחד" - מוגדר כילד שבשנת המס טרם מלאו לו 19 שנים ואחד מהוריו נפטר או שרשום במרשם האוכלוסין בלא פרטי אחד ההורים.

2. נקודות זיכוי בגין "פעוט" וילדים אחרים:

"פעוט" - מוגדר על פי התיקון כילד שטרם מלאו לו ארבע שנים בשנת המס. גבר יהא זכאי, כנגד המס החל על הכנסתו מיגיעה אישית, לנקודות זיכוי בעד כל אחד מילדיו שהם "פעוטות", כלהלן:

2.1. נקודת זיכוי אחת בשנת לידתו ובשנת המס בה מלאו לו שלוש שנים.

2.2. שתי נקודות זיכוי בשנת המס שלאחר שנת לידתו של הפעוט ובשנת המס לאחריה.

נקודות זיכוי אלו יינתנו בנוסף לנקודות הזיכוי המגיעות לאישה בגין ילדיה, בהתאם לפקודה. על אף זאת, גבר החי בנפרד, אשר ילדיו בחזקתו וכלכלתם עליו (קרי מקבל גם היום את נקודות הזיכוי בגין ילדים עד גיל 5 ועד גיל 18), לא יהא זכאי לנקודות הזיכוי בגין "פעוט" ובמקרה זה, הזכאות לנקודות הזיכוי בגין "פעוט" על פי התיקון תהא של האם, אשר ילדיה אינם בחזקתה. בנוסף נקבע כי, במשפחה בה ישנו "ילד להורה אחד" (זאת בין אם מדובר בגבר ובין אם באישה), יקבל ההורה כנגד הכנסתו מיגיעה אישית נקודות זיכוי בשל "פעוט" הנמצא בחזקתו. וזאת בנוסף לנקודות זיכוי ילדים.

להלן טבלה המפרטת את נקודות הזיכוי בגין ילדים אשר יינתנו לאימהות ואבות בהתאם למצב המשפחתי.

ערך של נקודות זיכוי אחת בשנת 2024 הינו בסך של 242 ש"ח לחודש, סך של 2,904 ש"ח לשנה.

מספר נקודות זיכוי	פרטים
2.25	<ul style="list-style-type: none"> גבר ללא ילדים
2.75	<ul style="list-style-type: none"> אישה ללא ילדים
3.25	<ul style="list-style-type: none"> נשוי (יחיד מוטב) שלאשתו אין הכנסה ואין ילדים אב לפעוט בשנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שלוש (למעט אב החי בנפרד וילדיו בחזקתו) גבר החי בנפרד ומשלם מזונות בגין ילד (שאינו פעוט) שאינו בחזקתו אישה נשואה ולה ילד בוגר או יילוד
3.75	<ul style="list-style-type: none"> גבר הורה יחיד ולו ילד בוגר בחזקתו אב החי בנפרד ולו יילוד או ילד בוגר בחזקתו אישה נשואה ולה ילד בגיל שש עד שבע עשרה
4.25	<ul style="list-style-type: none"> אב לפעוט בשנה שלאחר שנת לידתו ובשנה שלאחריה (למעט אב החי בנפרד וילדיו בחזקתו) גבר הורה יחיד ולו ילד אחד בחזקתו, בגיל שש עד שבע עשרה אישה החיה בנפרד ולה ילד בוגר בחזקתה
4.75	<ul style="list-style-type: none"> אישה נשואה ולה ילד בשנה שלאחר לידתו ועד השנה בה מלאו לו חמש גבר הורה יחיד ולו יילוד בחזקתו
5.25	<ul style="list-style-type: none"> אישה הורה יחיד ולה יילוד בחזקתה גבר הורה יחיד ולו ילד אחד, בגיל ארבע או חמש, בחזקתו גבר החי בנפרד ומשלם מזונות בגין פעוט, בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה שבה מלאו לו שנתיים שאיננו בחזקתו אב החי בנפרד ולו ילד אחד בגיל שנה עד חמש בחזקתו
5.75	<ul style="list-style-type: none"> אישה הורה יחיד ולה ילד אחד בגיל ארבע או חמש בחזקתה אישה החיה בנפרד ולה ילד אחד בגיל שנה עד גיל חמש בחזקתה אישה החיה בנפרד ומשלמת מזונות בגין פעוט, בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה שבה מלאו לו שנתיים, שלא בחזקתה
6.25	<ul style="list-style-type: none"> גבר הורה יחיד ולו פעוט אחד בגיל שלוש בחזקתו
6.75	<ul style="list-style-type: none"> אישה הורה יחיד ולה פעוט אחד בגיל שלוש בחזקתה
7.25	<ul style="list-style-type: none"> גבר הורה יחיד ולו פעוט בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שנתיים בחזקתו
7.75	<ul style="list-style-type: none"> אישה הורה יחיד ולה פעוט בשנה שלאחר שנת הלידה ובשנה בה מלאו לו שנתיים בחזקתה

נקודות זיכוי בגין ילדים לבני זוג מאותו מין

סעיפים 66(ג)4 ו-5 לפקודת מס הכנסה נוקטים במונחים "אישה" ו"גבר" בין היתר לצורך הענקת נקודות זיכוי בעד ילד ובעד פעוט לבני זוג כהגדרת המונח בסעיף 1 לפקודה. עמדת רשות המיסים באשר לפרשנות הפקודה בעניין מתן נקודות זיכוי בגין ילדים כאמור לבני זוג נשואים מאותו מין הינה כדלקמן:

1. בני זוג מאותו מין ייהנו מאותן נקודות זיכוי ממס המוענקות מכוח הפקודה ל"בני זוג" באותן נסיבות.
2. לפיכך, במקרה של בני זוג נשואים מאותו מין, בן הזוג שיקבל את הקצבה המשולמת על ידי המוסד לביטוח לאומי עבור ילדיו בהתאם לסעיף 40(א) לפקודה, יקבל גם את נקודות הזיכוי המוענקות מכוח הוראות סעיף 66(ג)4 לפקודה כנגד הכנסתו מיגיעה אישית, כאשר בן הזוג האחר יקבל את נקודות הזיכוי המוענקות לפי הוראות סעיף 66(ג)5 לפקודה כנגד הכנסתו מיגיעה אישית.

מיסוי מלגות

סעיף 9(29) לפקודת מס הכנסה קובע כי מלגה שניתנה לסטודנט או לחוקר בתקופת לימודיו במוסדות לימוד ומחקר תהא פטורה ממס, ובלבד שלא ניתנה כל תמורה בעדם. סטודנטים וחוקרים הלומדים או מבצעים מחקרים במוסדות אקדמיים ו/או מחקריים נהנים לעיתים מקבלת כספים (באופן ישיר או בדרך של הפחתת שכר לימוד וכו') מהמוסד האקדמי או המחקרי.

חלוקת המלגות לפי סוגים:

1. מלגות הצטיינות/מצב סוציו אקונומי
מלגות הניתנות כתשלום כספי ישיר או באמצעות השתתפות בשכר לימוד, הפחתת שכר לימוד וכו' זאת בגין השגת הישגים אקדמיים או מחקריים גבוהים גרידא או בגין ביצוע פעילות התנדבותית (כגון חונכות ילדים ממשפחות קשיי יום, עזרה לקשישים וכיו"ב). וכן מלגות הניתנות לסטודנטים המצויים במצב סוציו אקונומי אשר מקשה עליהם את תשלומי שכר הלימוד. לגבי המלגות מסוג זה **מוסכם על רשות המיסים כי הן אינן באות בבסיס המס שכן מלגות אלו ניתנו כהוקרה מבלי שישנה התחייבות של המקבל ליתן תמורה או שירות בהווה או בעתיד.**
2. מלגות בגין מתן שירות
מלגות הניתנות לסטודנטים או חוקרים בתמורה למתן שירות בדמות של: הוראה במוסד האקדמי/המחקרי או מטעמו, תרגול במוסד האקדמי/המחקרי או מטעמו, וכו' לגבי המלגות מסוג זה קיימת הסכמה (אשר התקבלה גם על דעת מרבית המוסדות האקדמיים והמחקריים) כי מקום בו המלגה ניתנת בתמורה למתן שירות למוסד האקדמי/מחקרי או למי מטעמו, בצורה של שירותי הוראה, תרגול, בדיקת מבחנים ועבודות וכו'. **במקרים אלו התשלומים שנרשמו כמלגות חייבים במס כשכר עבודה לכל דבר ועניין.**

3. מלגות קיום

מלגות הניתנות לסטודנטים (בעיקר בתארים השני והשלישי) ולחוקרים, זאת לשם כלכלתם וקיומם בתקופת הלימודים או ביצוע המחקר, על מנת שיוכלו להתפנות ולהפנות את מלוא מרצם, זמנם ומשאביהם ללימוד או למחקר האקדמי. במקרים אלו הייתה מחלוקת האם יש מקום למסות מלגות כאמור, כשכר שכן יש לראות בביצוע המחקר כתמורה הניתנת על ידי הסטודנט/החוקר למוסד האקדמי/המחקרי עבור המחקר אותו הוא מבצע, בדומה לתשלום או תגמול אחר הניתן לחוקר המבצע מחקר במוסד שאינו מוסד אקדמי או מוסד מחקרי.

בהתאם לתיקון נקבע כי: מלגה אשר ניתנה לסטודנט בתקופת לימודיו במוסד להשכלה גבוהה תהיה פטורה ממש, זאת ללא הגבלת סכום. מלגה שניתנה לחוקר במהלך לימודיו במכון מחקר תהיה פטורה ממש בהתאם לסעיף 9(29) לפקודת מס הכנסה עד לסך של 109,000 ש"ח לשנה (נכון לשנת 2024). מלגה פטורה בהתאם לסעיף הינה אך ורק מלגה אשר משולמת לסטודנט/חוקר על ידי המוסד האקדמי או המחקרי במישרין או בעקיפין. בתיקון עקיף לחוק מע"מ נקבע כי מלגה כאמור לא תיחשב כשכר ולפיכך לא ישולם בגינה על ידי המוסד המשלם מס שכר.

הכנסות מהימורים, הגרלות ופרסים

הכנסה מהשתתפות בהימורים, בהגרלות או בפעילות נושאת פרסים, בין מפעילות חוקית ובין מפעילות שאינה חוקית, בידי תושב ישראל שהופקה או נצמחה בישראל או בחו"ל, וכן רווח כאמור של תושב חוץ ממקור בישראל, תחויב במס בשיעור 35%, וזאת ללא זכאות לפטור, הנחה, ניכוי, זיכוי או קיזוז כלשהם, למעט הוצאות הכרוכות בהכנת הדוח השנתי. הפסד מהימורים לא יוכר כהפסד לצרכי מס.

בשנת 2024 נקבע פטור ממש אם סכום הזכייה (שהתקבל מהימור אחד, הגרלה אחת או פרס אחד) אינו עולה על 33,840 ש"ח.

חישוב מס נפרד לבני זוג העובדים ביחד

תיקון מספר 199 לפקודת מס הכנסה מאפשר, בתנאים מסויימים, חישוב מס נפרד לבני זוג המועסקים יחד באותו עסק (מקור הכנסה משותף) להכנסות שהופקו החל מיום 1.1.2014. על פי התיקון לפקודת מס הכנסה, נקבע בסעיף 66(ד) כי רק בהתקיים שלושה תנאים מצטברים יתאפשר חישוב מס נפרד לבני זוג שקיימת תלות במקור ההכנסה שלהם:

1. יגיעתו האישית של כל אחד מבני הזוג נדרשת לייצור ההכנסה ממקור ההכנסה המשותף.

2. כל אחד מבני הזוג מקבל הכנסה התואמת את תרומתו לייצור ההכנסה, ממקור ההכנסה המשותף, ועומדת ביחס ישיר לתרומתו לייצור ההכנסה כאמור.
 3. אם ההכנסה מופקת בבית המגורים של בני הזוג - בית המגורים משמש, דרך קבע, את מקור ההכנסה המשותף ומרבית פעילות מקור ההכנסה האמור נעשית בבית המגורים.
- לעניין זה, "מקור הכנסה משותף" - מקור הכנסה של בן זוג התלוי במקור ההכנסה של בן הזוג השני. בנוסף בוטל סעיף 66(ה) לפקודת מס הכנסה שאפשר בעבר חישוב מס נפרד לבני זוג במצבים בהם קיימת תלות בין מקורות ההכנסה שלהם.

עסק זעיר

ביום 31 במאי 2023 התקבל חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024) התשפ"ג-2023 במסגרתו התווספו סעיפים 87ב-87ז לפקודת מס הכנסה ובהם התווספה הגדרה חדשה - "בעל עסק זעיר".

הגדרת בעל "עסק זעיר" -

- יחיד, תושב ישראל המפיק הכנסה **מעסק או ממשלח יד** ומתקיימים לגביו כל התנאים הבאים:
1. מחזור העסקאות הכולל הנובע ממשלח ידו ומכל עסקיו בשנת המס אינו עולה על הסכום הקבוע בהגדרת "עוסק פטור" לפי חוק מע"מ. בשנים 2024-2025 התקרה עומדת על סך של 120,000 ש"ח בשנה.
 2. פקיד השומה רשם אותו כ"עסק זעיר".

מההגדרה עולה כי הסעיף חל רק על יחיד בעל הכנסה מעסק או ממשלח יד. כך למשל, עוסק שיש לו הכנסה מהשכרת נכסים, אינו נכנס לתחולת ההגדרה בסעיף 87ב.

תשומת הלב - להגדרת "עסק זעיר" אין ולא כלום עם הגדרת "עוסק פטור" בחוק מע"מ, מלבד קביעת סעיף 87 לתקרת מחזור ההכנסות.

כך למשל, בעל "עסק זעיר" חייב בניהול ספרים כרגיל ובהתאם לסוג הפעילות שלו (רק עוסק פטור בחוק מע"מ שהוא גם עסק זעיר לפי פקודת מס הכנסה יהיה פטור מניהול ספרים). כמו כן, בעל "עסק זעיר" יכול להיחשב כעוסק מורשה.

רישום כ"עסק זעיר" יכול להיעשות עם הגשת בקשה לפקיד השומה, עד למועד הגשת הדוח השנתי.

לגבי מי שמוגדר כ"עוסק פטור" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, פקיד השומה ירשום אותו כבעל "עסק זעיר" אף בלא הגשת בקשה. הנישום במקרה זה רשאי יהיה לבקש, עד מועד הגשת הדוח, לבטל את רישומו כאמור.

סעיף 87ד קובע את חישוב ההכנסה של בעל "עסק זעיר" - "בחישוב הכנסתו ינוכה מההכנסה מעסק או משלח יד, סכום השווה ל-30% ממחזור העסקאות שלו באותה שנה". סכום זה של 30% מוגדר כ"סכום הניכוי" והוא ניתן לניכוי ללא תיעוד ורישום הוצאות. סכום הניכוי האמור, מגלם את כל ההוצאות הניתנות בניכוי לפי סעיפים 17-27 לפקודת מס הכנסה וכן את סכום הניכוי לפי סעיף 47א לפקודת מס הכנסה (ניכוי 52% מתשלום דמי הבטוח הלאומי) אך למעט הניכוי בשיעור של 4.5% לקרן ההשתלמות.

הסעיף קובע מגבלות לניכוי כ"עסק זעיר" בהתקיים אחד מאלה:

1. הוא מעסיק עובדים.
2. הוא אינו מנהל פנקסים קבילים.
3. הייתה לו בשנת המס הכנסה מעסק או ממשלח יד שלא הופקה מיגיעה אישית (למשל מי שהוא שותף פאסיבי בעסק).
4. חלק מהכנסתו מעסק או ממשלח יד התקבל מאדם שהוא מעסיקו בשנת המס.
5. חלק מהכנסתו מעסק או ממשלח יד יוחס אליו מתאגיד שקוף כהגדרתו בסעיף 64(א).
6. יותר מ-25% מהכנסתו מעסק או ממשלח יד התקבלו (א) מקרוב (ב) ממי שהיה מעסיקו במועד כלשהו ב-3 שנות המס הקודמות.
7. הוא בעל שליטה בחברה.
8. הוא אינו עומד בתנאי אחר שקבע שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

הקלות במיסוי לעולים חדשים ולתושבים חוזרים

סעיף 14 לפקודת מס הכנסה קובע את ההוראות החלות על תושבים חוזרים ומבחין בין "תושב חוזר" לבין "תושב חוזר ותיק". "תושב חוזר" - יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך שש שנים רצופות לפחות. "תושב חוזר ותיק" - יחיד ששב והיה לתושב ישראל לאחר שהיה תושב חוץ במשך עשר שנים רצופות לפחות, וגם יחיד ששב והיה לתושב ישראל בין השנים 2007-2009 ייחשב כתושב חוזר ותיק, אם הוא היה תושב חוץ במשך חמש שנים רצופות לפחות לפני חזרתו לישראל.

תושב חוזר

תושב חוזר פטור ממשך חמש שנים על הכנסות פאסיביות בחו"ל כגון: דמי שכירות, קצבה, תמלוגים, דיבידנד וריבית. כמו כן ניתן פטור לתקופה של עשר שנים מהמועד בו שב והיה לתושב ישראל, על רווחי הון שמקורם בנכסים מחוץ לישראל שנרכשו בעת היותו תושב חוץ. יצוין כי לגבי מכירת נכס בחו"ל לאחר שעברו עשר שנים כאמור, יינתן פטור בחישוב ליניארי.

תושב חוזר ותיק

עולה שהוא תושב חוזר ותיק פטור ממס על כלל הכנסותיו, המופקות מחוץ לישראל, למשך 10 שנים מיום עלייתו לישראל. הפטור כולל את כל הכנסותיו, בין אם מקורן במימוש נכסים והשקעות בחו"ל ובין אם מקורן בהכנסות שוטפות שהופקו מחוץ לישראל.
גם כאן, בעת מכירת נכס בחו"ל לאחר שעברו עשר שנים כאמור, יינתן פטור בחישוב ליניארי.

בחישוב המס של תושב חוזר, לעניין נקודות זיכוי בהתאם לסעיף 35 לפקודה, יובאו בחשבון נקודות הזיכוי הבאות במשך 3.5 שנים ממועד ההגעה לישראל או מיום 1.1.2011, לפי המאוחר:

- 1/4 נקודת זיכוי במהלך 18 החודשים הראשונים.
- 1/6 נקודת זיכוי במהלך 12 החודשים הבאים.
- 1/12 נקודת זיכוי במהלך 12 החודשים הבאים.

את נקודות הזיכוי ניתן לקבל באמצעות המעסיק או באמצעות פניה לפקיד השומה והצגת טופס 1507.

תרומות למוסדות ציבוריים ולקרן לאומית

סעיף 46 לפקודת מס הכנסה קובע כי תרומות למוסד ציבורי, שאושר על ידי שר האוצר, או לקרן לאומית, בסכומים העולים על 207 ש"ח, מעניקות זיכוי ממס בשיעור של 35% מסכום התרומות עבור יחידים ובשיעור השווה לשיעור מס החברות (בשנת 2024 - 23%) עבור חברות.

ההטבה ניתנת גם עבור מספר תרומות נפרדות, בתנאי שהן מסתכמות יחד לסכום של 207 ש"ח לפחות ושהן ניתנו לגופים שהוכרו כ"מוסד ציבורי".

שכירים יכולים לקבל את הזיכוי במסגרת השכר החודשי השוטף במהלך שנת המס שבה ניתנה התרומה, ואינם צריכים להמתין לסיום שנת המס על מנת לבקש החזרי מס.

הזיכוי לא יינתן על כל תרומה מעבר ל"תקרה" שהיא 30% מההכנסה החייבת במס לאותה שנה או 10,354,816 ש"ח, לפי הנמוך מביניהם, נכון ליום 1.1.2024.

אם הסכום שנתרם עולה על התקרה (כלומר עולה על 30% מההכנסה החייבת במס לאותה שנה או 10,354,816 ש"ח), ניתן להעביר את סכום התרומה העולה על הסכומים הנ"ל, לשלוש שנות המס הבאות ולצרפו לסכום התרומות באותן שנות מס, בתנאי שסכום התרומות הכולל, שבגינן ניתן זיכוי בכל שנה, לא יעלה על ה"תקרה".

מיסוי חברות ארנק

מטרת התיקון הייתה לטפל בשכירים ונושאי משרה רבים, בעיקר ברמות השכר הגבוהות אשר קבלו את שכרם באמצעות חברה שבשליטתם ובכך נמנעו מתשלום מס שולי. אולם בפועל, הוראות הסעיף רחבות וחלות על נותני שירותים שפועלים באמצעות חברה גם אם לא עשו זאת מתוך ניסיון לנצל לרעה את שיטת המיסוי הדו שלבית.

משמעות הסעיף היא שבעלי המניות שעליהם יחול סעיף 62א יחשבו למחזיקים בחברת הארנק ולכן **ההכנסה החייבת של חברה הנובעת מפעילותו של יחיד** שהוא בעל מניות מהותי תחשב כהכנסתו של בעל המניות.

"הכנסה חייבת" - הכנסה לאחר הניכויים, הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין. "בעל מניות מהותי" - מי שמחזיק, במישרין או בעקיפין, לבדו או יחד עם אחר, ב-10% לפחות באחד או יותר מסוג כלשהו של אמצעי השליטה בחבר בני אדם.

הסעיף לא יחול על יחיד שהוא בעל מניות מהותי (במישרין או בעקיפין) בחבר בני האדם מקבל השירות. הסעיף לא יחול על חברות משלח יד זרה (כהגדרתן בסעיף 175ב). הסעיף יחול רק על חברות מעטים (כהגדרתן בסעיף 76). הסעיף חל על פעילויות של נושא משרה בחבר בני אדם אחר, וכן פעולות הנעשות בידי עובד בעבור מעסיקו (יחסי עובד-מעסיק). בהתאם לעמדת רשות המיסים, גם חברה אשר לא עונה לחזקות הקובעות בסעיף 62א(3) יכולה להיחשב כחברת ארנק, ככל שישנם סממנים של יחסי עובד מעסיק. לכן מומלץ כי כל חברה אשר קיים חשש שהיא עונה להגדרת חברת ארנק תבחן האם היא עונה להגדרה. צפויים שינויי חקיקה בסעיף זה. יש לעקוב.

מיסוי משיכות בעלים

מטרת סעיף 3(ט) היא לטפל בניצול לרעה של שיטת המיסוי הדו שלבית על ידי בעלי מניות אשר משכו כספים או קבלו לשימושם נכסים מחברה שבשליטתם. אותם בעלי מניות נמנעו מתשלום מס שולי למרות שהכספים או הנכסים לא הוחזרו לחברה במשך פרק זמן ארוך ולעיתים לא הוחזרו כלל. הסעיף מטיל מס על משיכה של כספים מחברה על ידי בעל מניות מהותי (מוגדר בסעיף 88) ועל קרובו, וכן על העמדת נכס של חברה לשימושם, במישרין או בעקיפין אלא אם חויבו במס מלא. לגבי משיכה של כספים מחברה, יש הקלה רק אם סכום המשיכות במצטבר לא עלה ביום כלשהו בשנת המס ובשנת המס שלפניה על 100,000 ש"ח אבל רק אם וכאשר תנאי זה מתקיים בכל יום ויום לאורך כל התקופה.

חיוב המס יהיה על בסיס שוטף פלוס שנה ויעשה במסגרת הדוח השנתי על ההכנסה שמוגש בתום שנת המס שלאחר שנת המס שבה נמשכו הכספים. לדוגמה ב-31.12.2019. יחויבו במס כספים שנמשכו בשנת 2019.

ניתן להחזיר את הכספים לחברה עד מועד החיוב. אולם, אם הכספים שהוחזרו נמשכו מחדש בתוך שנתיים מהמועד שבו הושבו, יראו אותם (עד גובה הסכום שנמשך מחדש) כאילו לא הושבו. חריג, אם נמשכו מחדש באופן חד-פעמי והוחזרו בתוך 60 ימים.

רק כספים שנמשכו והושבו לחברה עד למועד החיוב ללא משיכתם מחדש בתקופה של שנתיים לא יחויבו במס בהתאם לסעיף 3(ט1).

משיכות הבעלים יסווגו אצל בעלי המניות כהכנסה מדיבידנד, אם יש בחברה רווחים כהגדרתם בסעיף 302(ב) לחוק החברות וזאת בהתאם לחלקו ברווחים. אם אין בחברה רווחים כמפורט לעיל, אבל מתקיימים יחסי עובד-מעביד אזי המשיכות יסווגו כהכנסה מעבודה. אם לא ניתן לסווגם באף אחת מהחלופות הנ"ל, ידווחו כהכנסה מעסק או משלח יד.

על משיכות כספים מחברה אשר בתחולת סעיף 3(ט1) ימשיך לחול סעיף 3(ט) - ריבית רעיונית, עד למועד החיוב במס.

על משיכות כספים אשר אינן בתחולת סעיף 3(ט1) ימשיך לחול סעיף 3(ט) עד למועד ההשבה. **כספים** - כולל מזומנים, ניירות ערך, פיקדונות וכל ערובה אחרת שהחברה העמידה כבטוחה כלשהי לטובת בעל המניות המהותי.

משיכה - כולל הלוואה, השאלה וכל חוב אחר. צפויים שינויי חקיקה בסעיף זה. יש לעקוב.

חלק ב - הוצאות

תשלום הוצאות שכר והוצאות סוציאליות על בסיס מזומן

בהתאם לסעיף 18(א) לפקודת מס הכנסה הוצאות בגין מענק פרישה, דמי חופשה, דמי הבראה, דמי חגים, דמי מחלה, וכד' יותרו בניכוי למעסיק רק בשנה שבה הם שולמו בפועל, למי שזכאי להם (לעובד ו/או לחברת הביטוח).

יש לשלמן עד תום שנת המס על מנת שיתרו בניכוי בשנת המס הנוכחית.

תשלומי משכורות

בדיקת כדאיות תשלומי משכורות, מענקים וכד', בהתחשב במקדמות המס השוטפות ובהוצאות העסקיות השוטפות לשנה. עוסקים המדווחים לרשות המיסים על בסיס מזומן יכולים לשלם גם את ניכוי המס לפני סוף השנה כך שיוכרו כהוצאה שוטפת.

תשלום פיצויים ומענקי פרישה

הקדמת תשלומי פיצויי פיטורין

תשלומי פיצויי פיטורין למפוטרים בעסק מעבר לסכומים השוטפים ששולמו - יותרו בניכוי לצרכי מס רק בשנת המס שבה שולמו לזכאי להם.

הקדמת תשלומים אחרים

הקדמת תשלומים בהתאם להסכמי העבודה, כגון: פדיון חופשה, דמי הבראה, חגים.

הקדמת תשלומים לתושבי חוץ ולבעלי שליטה

הקדמת תשלומים לתושבי חוץ ולבעלי שליטה שיש לנכות מהם מס במקור, או לחילופין תשלום של סכום הניכוי במקור, על מנת שההוצאה תוכר בשנת המס הנוכחית. יש לזכור כי ניתן לשלם את סכום הניכוי במקור תוך תקופה של עד 3 חודשים מתום שנת המס בתוספת הפרשי הצמדה וריבית (ראה גם חלק ח).

תשלום הוצאות עד סוף השנה למדווחים על בסיס מזומן

המדווחים על בסיס מזומן צריכים לשלם את מלוא ההוצאות העסקיות המותרות לניכוי לפני תום השנה, לרבות תשלום למוסד לביטוח לאומי, למס הכנסה ניכויים, תשלומים לקופות גמל ולביטוח חיים ותשלומי שכר נטו לעובדים.

חובות אבודים

רצוי להקדים ולהשלים את הטיפול בחובות בעייתיים, כלומר לקבוע את סכום ההפחתה המוסכם עם החייב ולזקוף אותו בחשבונות או להביא לסיום הליכי גבייה או פשרה. דבר זה יקל על תביעת ההוצאה לצרכי מס הכנסה.

חובות אבודים מוכרים כהוצאה רק אם מוכח לפקיד השומה, כי נעשו כל המאמצים לגבותם (ולכן רצוי להיערך לביצוע פעולות לגביית החובות כגון פנייה חוזרת לחייבים, פניה לעורכי דין להגשת תביעות משפטיות וכדומה) או כשההוצאה לטיפול בגבייתם עשויה לעלות על סכום החוב שניתן לגבותו.

יש לדאוג לקבל מעורך דין אישור על השקים שחזרו ואשר נמצאים בטיפולו, הליכי הגבייה שנעשו והערכה לגבי סיכויי גבייתם.

לגבי ההכרה בחובות אבודים לעניין מע"מ, להלן הוראות הפרשנות של המחלקה המקצועית של רשויות מס ערך מוסף בשילוב מבחני בית המשפט העליון והוראות תקנה 23א לתקנות מע"מ.

"חוב" לעניין מע"מ פירושו תשלום עבור עסקה שלא נגבה (ואם נגבה חלק מהסכום - החלק שלא נגבה) ושולם עבורו מס העסקאות.

מבחן שנקבע בפס"ד של בית המשפט העליון	הבהרות מע"מ
בוצעה עסקה	"עסקה" כהגדרתה בסעיף 1 לחוק מע"מ.
הוצאה חשבונית	העוסק הוציא חשבונית מס התואמת את דרישות החוק בסעיפים 54 ו-74 לחוק מע"מ וסעיף 9א להוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות).
מס העסקאות בגין החשבונית שולם	על העוסק להוכיח כי החשבונית נכללה בדוח התקופתי המתייחס וכי המס המתחייב ממנה שולם.
המוכר או נתן השרות לא קיבל את התמורה	תמורה - יכול שתהא בכסף או בשווה כסף. החוב האבוד מתייחס לחלק שלגביו לא נתקבלה תמורה כלשהי.
החוב הפך ל"חוב אבוד"	חוב שהוכח להנחת דעת המנהל שלא ניתן לגבותו ובלבד שהוא עומד באחד מהתנאים האמורים - <ul style="list-style-type: none">• חוב לעוסק של חייב שננקטו כנגדו הליכי פירוק או פשיטת רגל - החוב יוכר כאבוד במועד אישור המפרק או הנאמן לחלוקת דיבידנד סופי.• חוב לעוסק שננקטו לגביו הליכי הוצאה לפועל. אם לא ננקטו הליכי הוצאה לפועל, יוכר החוב כאבוד רק אם החייב נפטר ואין בעיזבונו נכסים למימוש, או החייב עזב את הארץ ואין לו נכסים למימוש.• כאשר החוב האבוד אינו בסכומים גבוהים רשאי הממונה על מע"מ להכיר בו כחוב אבוד, אם יוכח שננקטו הליכי גבייה ואלה לא הניבו תוצאות.• חוב שנמחק במסגרת הסדר נושים ואושר בפס"ד סופי של בית המשפט.
ניתנה הודעה למנהל מע"מ	מתן הודעה למנהל מע"מ - חשבונית זיכוי בצירוף מסמכים התומכים בעובדות המפורטות בהודעה. ההודעה תצא לפחות שישה חודשים ולא יותר משלוש שנים מהמועד שבו הוצאה חשבונית המס בשלה נוצר החוב.

מכירת מלאי מת או שתנועתו איטית

מומלץ לבצע מכירות של פריטי מלאי שערכם ירד מהותית על מנת לשכנע את פקיד השומה שאכן ערך השוק של פריטים אלו נמוך מעלותם. לחילופין, יש לשקול לפרסם מודעות "חיסול מלאי" בעיתונות או לערוך מכרז במגמה לממש את ההפסד או לפחות, לקבל הצעות מחיר שיאפשרו הוכחה להערכת שווי השוק (הנמוך) של אותו מלאי. מאחר ולפעולות אלה יש השפעה על שיעור הרווח הגולמי, מומלץ ליידע את רואה החשבון לצורך ניתוח הדוח המוגש לרשות המיסים.

מכירות בין-חברתיות

יש להקטין את מכירות המלאי הבין חברתיות למינימום הנדרש על מנת למנוע חבות מס בחברה המוכרת ואי ביטוי של ההוצאה בחברה הרוכשת שטרם מימשה את המלאי.

מוניטין

שיעור הפחת על מוניטין ששולם בעדו יעמוד על 10%. הפחת לא יתאפשר במידה והמוניטין נרכש מקרוב או מתושב חוץ, אלא אם הוכח, כי הרכישה הייתה חיונית לצורך ייצור ההכנסה ונעשתה בתום לב ומטעמים עסקיים בלבד. במכירת מוניטין שלא שולם בעדו, שיעור המס המקסימלי לחברה הינו כשיעור מס החברות, אצל היחיד שיעור המס הוא 25%.

חובת ניכוי מס הכנסה במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים

צו מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד שירותים או נכסים כהכנסה) קובע את החובה לנכות מס במקור מתשלומים בעד שירותים או נכסים.

החובה לנכות מס במקור משירותים או נכסים חלה על כל מי שמחזור עסקיו בשנת 2022 עלה על סך של 5.9 מיליון ש"ח (כולל מע"מ) ו/או על כל מי שחייב בניהול חשבונות בשיטה הכפולה בשנת 2024, בין שהוא יחיד או חברה.

חברה שחלה עליה חובת ניכוי מס במקור לפני שנת המס 2024, ומחזורה בשנת המס 2022 ירד מתחת לסך 5.9 מיליון ש"ח, תמשיך לחול עליה חובת ניכוי מס במקור גם בשנת המס 2024.

החובה בניהול חשבונות בשיטה הכפולה נקבעת בהתאם לתוספות לפי הפרוט הבא:

תנאים לחיוב במערכת חשבונות כפולה המחייבים בניכוי במקור עפ"י הצו (התנאים אינם במצטבר)	סוגי הנישומים	התוספת להוראות שחלה על הנישום
המחזור השנתי עולה על 3.8 מיליון ש"ח או 18 מועסקים ומעלה.	יצרנים	א
המחזור השנתי עולה על 3.8 מיליון ש"ח או 4 מועסקים ומעלה.	סיטונאים	ב
המחזור השנתי עולה על 3.8 מיליון ש"ח או 7 מועסקים ומעלה.	קמעונאים	ג
עלות הבניה או מחזור עסקים עולה על 3.8 מיליון ש"ח.	קבלנים	ד
הכנסה מהפעלת 5 כלי רכב לפחות ללימוד נהיגה.	בעלי בתי ספר לנהיגה	ז
מספר התלמידים הממוצע עולה על 150.	בעלי בתי ספר	ח
מחזור עסקים בתוספת עלות המלאי עלה על 11.4 מיליון ש"ח.	סוחרי מקרקעין	ט
העמלה השנתית עולה על 620 אלף ש"ח.	מתוכי מקרקעין	ט
מחזור עסקים עולה על 11.4 מיליון ש"ח.	סוחרי רכב	י
העמלה השנתית עולה על 460 אלף ש"ח.	מתוכי רכב	י
המחזור השנתי עולה על 2.15 מיליון ש"ח.	נותני שירותים ואחרים (למעט מקצועות חופשיים)	יא
המחזור השנתי עולה על 2.95 מיליון ש"ח.	מוסכים	יא
המחזור בחקלאות עולה על 5.1 מיליון ש"ח. שטח כולל של נטיעות העולה על 375 דונם.	חקלאים	יב
בעל תחנת דלק העוסק במכירת דלק בלבד, או בנוסף עוסק במתן שרותי סיכה או רחיצה.	בעלי תחנות דלק	יד
סוכן של חברת ביטוח המורשה להדפיס פוליסות.	סוכנויות ביטוח	טו
למעט יהלומן שעיקר עיסוקו עיבוד יהלומים מחומר גלם של אחרים או מתווך.	יהלומנים	טז
מוסד ציבורי לפי סעיף 9(2), ארגון מקצועי לפי סעיף 9(א2) ומלכ"ר (כולל קופות גמל) שמחזורו (**), עולה על חצי מיליון ש"ח או המעסיק מעל ל-10 עובדים.	מוסד ציבורי/ארגון מקצועי/מלכ"ר	
(**) במוסד ציבורי המונח מחזור כולל גם תרומות ומענקים.		

"מחזור" - סכום המכירות וסכום התמורה בעד שירותים - לרבות מיסים עקיפים, בשנת המס הקודמת או בשנת המס האחרונה שלגביה נערכת שומה סופית (להלן - "השנה הקובעת"). והכל לפי הסכום הגבוה כשהוא מוכפל ב-12 ומחולק למספר חודשי פעילות העסק בשנת המס הקודמת או בשנה הקובעת, לפי העניין.

"מועסק" - לרבות הבעלים ובני משפחותיהם העובדים בעסק וכן שותפים העובדים בעסק.
לעניין זה - חניך או מי שעבד לא יותר מארבע שעות ביום ייחשב לחצי מועסק.
מי שעבד בעסק חלק משנת המס ייחשב לחלק ממועסק כיחס תקופת עבודתו לשנה שלמה.

מודגש ומובהר - אין חובת ניהול כפולה לתוספת ה' (בעלי מקצועות חופשיים) או תוספת ו' (רופאים)
בלא קשר לרמת המחזור ו/או מספר המועסקים בהם.

נסיעה עסקית לחו"ל

הוצאה בגין נסיעה לחו"ל תותר בניכוי במידה שהייתה הכרחית לייצור ההכנסה.
הפירוט הנדרש לגבי כל נסיעה הינו:
שם הנוסע, מטרת הנסיעה, יעד הנסיעה, תקופת השהיה בחו"ל, הוצאות במט"ח והוצאות בארץ
(לרכישת כרטיסים), הוצאות לינה וכיו"ב. ראה דוגמת דוח נסיעה לחו"ל בנספח 4.

בשנת המס 2024 תקרת הוצאות המותרות בניכוי הינה כדלקמן:

כרטיסי טיסה

מותרת מלוא ההוצאה עד לגובה מחירו של כרטיס טיסה במחלקת עסקים.

הוצאות לינה

כנגד קבלות

1. בעבור 7 לילות ראשונים - מלוא ההוצאות עד לתקרה של \$346 ללילה.
2. מעבר ל-7 לילות ראשונים - מלוא ההוצאות עד וכולל \$152 ללינה.

במידה והוצאות הלינה מעל \$152 - תותרנה הוצאות בשיעור של 75% מן הסכום ששולם אך לא פחות
מ-\$152 ועד לתקרה של \$260 ללילה.
בנוסף - תותרנה הוצאות אש"ל בסך \$97 ליום.

ללא קבלות

אם לא נדרשו הוצאות לינה תותרנה הוצאות אש"ל בסך \$162 לכל יום שהיה.

שכירת רכב

הוצאות השכירות בפועל אך לא יותר מ-\$76 ליום (לרבות דלק, שירותים וכל הוצאה אחרת).

הוצאות אחרות בחו"ל

אין כל הגבלה לגבי הוצאות עסקיות אחרות הנעשות בחו"ל כגון: טלפונים ופקס, אירוח ספקים או לקוחות וכיו"ב (כנגד קבלות).

נציב מס הכנסה השתמש בסמכותו והרחיב את רשימת המדינות לגביהן ניתן להגדיל את הוצאות הלינה והשהייה המותרות בניכוי ב-25%. להלן רשימת המדינות: אוסטרליה, אוסטריה, איטליה, איסלנד, אירלנד, אנגולה, בלגיה, בריטניה, גרמניה, דובאי, דנמרק, הולנד, הונג-קונג, טייוואן, יוון, יפן, לוקסמבורג, נורבגיה, ספרד, עומאן, פינלנד, צרפת, קטאר, קוריאה, קמרון, קנדה, שבדיה ושוויץ.

ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי לעצמאים

יותר כניכוי מההכנסה 52% מהסכום ששולם בשנת 2024 לביטוח לאומי (למעט סכומים ששולמו עבור מס בריאות וסכומים ששולמו כקנס פיגורים).

למרות שמועד הפירעון האחרון של דמי הביטוח הלאומי לעצמאים לחודש דצמבר 2024 הינו עד ליום 15.1.2025, הרי שמומלץ להקדים ולשלם את דמי הביטוח עד ליום 31.12.2024 וזאת על מנת לקבל את הניכוי מההכנסה גם בגין חודש 12/2024.

בנוסף, מומלץ למי שיש חובות לביטוח הלאומי להקדים ולשלם יתרת החוב (אפילו בפריסת תשלומים באמצעות כרטיס אשראי) עד ליום ראשון ה- 22.12.2024 וזאת על מנת לקבל הניכוי עוד השנה.

תיקון סעיף 47 לפקודת מס הכנסה

במסגרת חוק ההסדרים נקבע בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה, בתחולה משנת 2025 כדלקמן: סכום הניכוי מדמי בטוח לאומי שזכאי לו הנישום יהיה 52% מסכום דמי הבטוח ששולמו בשנת המס בהפחתה של סכום החזר דמי הבטוח אותם קיבל הנישום, באותה שנה.

במידה ובשנת המס, סכום ההחזר שהתקבל מבטוח לאומי גבוה מדמי הבטוח ששולמו - יראו 52% מהסכום שבו עלה סכום ההחזר על סכום דמי הבטוח ששולמו - כחלק מהכנסתו של הנישום בשנת המס בה התקבל ההחזר.

מכיוון שהתיקון יחול בחישוב המס החל משנת 2025, פועל יוצא הוא שעד סוף שנת 2024 אין צורך להקטין מהתשלום לבטוח הלאומי את סכום ההחזרים שהתקבלו באותה שנת מס ו/או לחייב במס את סכום ההחזר העודף.

מתנות ושי לחג

מתנות לתושבי ישראל - מותרות בסכום של עד 240 ש"ח לשנה למקבל בשנת 2024.

מתנות לתושבי חוץ - מותרות בסכום של עד \$15 של ארה"ב לאדם לשנה.

התנאי להתרת ההוצאה הינו קיומו של קשר עסקי בין מקבל המתנה לבין העסק (ספקים, לקוחות וכן עמיתים לעיסוק או למקצוע).

מתנות לשכירי העסק לרגל אירוע אישי - מתנה שניתנה לעובד לרגל אירוע אישי (חתונה, בר מצווה, לידה וכד') תותר בניכוי עד לסך של 240 ש"ח לשנה ואילו היתרה העולה על 240 ש"ח תוגדר כהוצאה עודפת.

שי לחג לשכירי העסק - שי לחג הניתן לעובד נחשב כתוספת לשכרו ומתחייב במס הכנסה ובביטוח לאומי.

בסוף השנה יש להכין רשימה מפורטת של מקבלי המתנות.

אירוח

הוצאות אירוח וכיבוד שלא במקום העסק אינן מותרות בניכוי, פרט להוצאות אירוח אורחים מחו"ל. הוצאה לאירוח אורחים מחו"ל תותר בניכוי ללא תקרה, בתנאי שתהיה סבירה. על מנת שהוצאה זו תותר בניכוי יש לדאוג לרישום פרטים כגון שם האורח, ארץ מוצאו והקשר העסקי עם אותו אורח. לפיכך, יש להפריד ברישומי הנהלת החשבונות הוצאות לאירוח אורחים מחו"ל.

הוצאות כיבוד

יתרו בניכוי 80% מההוצאות שהוצאו לכיבוד קל ב"מקום העיסוק" של הנישום. כ"כיבוד קל" ייחשבו שתייה קרה וחמה, עוגיות, פירות וירקות העונה וכד', הניתנים לאורח המבקר במקום העסק. על יתרת ה-20% מההוצאות אשר לא יותרו בניכוי יחולו ההוראות בדבר תשלום מקדמות בשל הוצאות עודפות. ארוחות הניתנות לאורח (למעט ניכוי הוצאה סבירה לאירוח אדם מחו"ל) לא יותרו כלל בניכוי.

הוצאות לינה בארץ (כולל ארוחת בוקר)

לא יותרו הוצאות לינה בתפקיד, במרחק של פחות מ-100 ק"מ ממקום העיסוק הקבוע או ממקום המגורים - אלא אם כן פקיד השומה אישר כי ההוצאה הכרחית לייצור ההכנסה. על הוצאות לינה בתפקיד שנעשתה במרחק של 100 ק"מ ויותר, ממקום העיסוק הקבוע או ממקום המגורים, או לינה שפקיד השומה אישר כאמור, תחול תקרת הסכומים הקבועה בתקנות לגבי הוצאות לינה בחו"ל החל מהלינה השמינית ואילך, כשהיא מתורגמת לשקלים לפי השער היציג הידוע במועד הלינה. נכון לשנת 2024, סכומי התקרה עבור הלינה הינם כלהלן:

1. לינה שעלותה נמוכה מ-\$152 - כל ההוצאה.
2. לינה שעלותה גבוהה מ-\$152 - 75% מההוצאה אך לא פחות מ-\$152 ולא יותר מ-\$260.

כ"הוצאות לינה" עליהן חל המוסבר לעיל, ייחשבו גם הוצאות ארוחת בוקר שנכללו במחיר הלינה. כל האמור לעיל לא יחול על לינה הנדרשת לצורך השתתפות בכנס בתחום העיסוק.

היבטי מיסוי בגין ימי גיבוש לעובדים

סעיף 2(2) לפקודת מס ההכנסה מהווה מקור נפרד ועצמאי לתקבולים הנובעים מהכנסת עבודה ובין היתר כולל בהגדרת "**הכנסת עבודה**" כל טובות הנאה הניתנות לעובד ממעסיקו, בכסף או בשווה כסף ובין שניתנו במישרין או בעקיפין. בגין הכנסה כאמור יש לזקוף לעובד שווי בגין "**טובת הנאה**" ולנכות בגינה מס הכנסה וביטוח לאומי וזאת בהתאם לשיעורי המס השולי של העובד מקבל טובת ההנאה.

בפסק דין שניתן בעניין ניכוי דמי ביטוח לאומי בגין אירועי גיבוש שערכה חברת "**טרפיק**" לעובדיה נקבעו מבחנים מסייעים להבחנה האם השתתפות העובד באירוע של המעסיק מהווה "**טובת הנאה**" בידי העובד או שמא מדובר באירוע המשרת את "**נוחות המעביד**" אשר אינו מחייב זקיפת הכנסה לעובד.

כבוד השופט טננבוים הסביר בפסק הדין כי הקושי בהפעלת מבחן זה - "**נוחות המעביד או הנאת העובד**" - מתעורר במצבים מעורבים בהם ההוצאה משרתת את נוחות המעביד ובד בבד גורמת הנאה לעובד. כמו כן, הסביר בית הדין כי הן נוחות המעביד והן הנאת העובד אינם נבחנים ב"משקפי המעביד" כי אם ב"משקפיים אובייקטיביים", תוך התייחסות לעובד ולתפקיד שהוא ממלא. כחלק מיישום מבחן נוחות המעביד או הנאת העובד בעניין טרפיק, בית הדין נתן משקל, בין היתר, למבחנים הבאים:

- החברה ערכה את אירועי הגיבוש רק בישראל.
- אירועי הגיבוש נערכים אך ורק במהלך שבוע העבודה, על חשבון ימי העבודה.
- העובדים מקבלים שכר בעבור השתתפותם בימי הגיבוש.
- לעובדים אין אפשרות לצרף בני משפחה.
- עובד שנעדר נדרש לספק למעסיק הסבר מתקבל על הדעת.
- החברה קובעת את סדרי הישיבה באוטובוסים ואת אופן חלוקת העובדים בפעילויות חברתיות בהתאם לצרכי הגיבוש של החברה.
- שלושה עובדים לנים בכל חדר ואין לעובדים זמן חופשי לעצמם.

מכאן הגיע בית הדין למסקנה כי העובדים אינם מפקים "**טובת הנאה ניכרת**" מאותם אירועי גיבוש. זאת ועוד, נקבע כי אירועי הגיבוש נועדו לאפשר היכרות ושיתוף בין העובדים ובין המחלקות השונות ובכך לסייע ביצירת תרבות ארגונית אחידה אשר תומכת בהשגת המטרות העסקיות של החברה. נוכח חשיבות הגיבוש לתפקודה של החברה קבע בית הדין כי, החברה היא הנהנית העיקרית מהאירועים שהפיקה. לפיכך, קיבל בית הדין את תביעתה של החברה וקבע כי לא היה מקום לחייב את החברה בניכוי דמי ביטוח לאומי משכרם של העובדים בגין אירועי הגיבוש.

לדעתנו, דומה כי אין חולק על כך שפעילויות חברתיות עשויות לשפר את הגיבוש בין העובדים ואת הזדהותם עם מקום העבודה, ובכך הן תורמות לתפוקה והפריון של העובדים. הפרשנות שניתנה על ידי בית הדין בעניין "טרפיק" לקחה בחשבון את האינטרס המובהק של המעסיק בקיומן של פעילויות חברתיות בקרב עובדיו תוך הפנמה שאף שהעובדים נהנים לא אחת מהפעילות, מטרתן העיקרית אינה להיטיב עמם אלא לקדם אינטרסים של המעסיק.

בחודש 11/2017 רשות המיסים הוציאה הנחיה במטרה לאפיין את המקרים בהם ניתן לראות בפעילות גיבוש לעובדים, פעילות שבה טובת המעסיק גוברת על טובת העובד (ואז תוכר ההוצאה בידי המעסיק). במקרים בהם מתקיימים כל התנאים שלהלן, ניתן לראות באירוע ככזה שבו טובת המעסיק גוברת על טובת העובד, ולכן אין צורך לזקוף שווי לעובדים:

1. צרכי העבודה מצדיקים עריכת אירוע גיבוש לעובדים, כגון: מקום עבודה בעל מספר רב של עובדים, נדרשת עבודת צוות וכיו"ב.
2. ההחלטה על קיום האירוע היא של המעסיק והעובדים הרלוונטיים מוזמנים לאירוע.
3. ימי הגיבוש נחשבים ימי עבודה ומשולם שכר מלא בגינם.
4. העובדים לא זכאים לצרף בת/בן זוג לאירוע הגיבוש או לחלק ממנו (לרבות כל קרוב, כהגדרתו בסעיף 76(ד) לפקודת מס הכנסה).
5. פעילות הגיבוש נערכת רק במהלך שבוע העבודה. במידה וחלק מהפעילות נערכת בסוף שבוע ו/או במהלך חופשות, יש לזקוף שווי מלא על כל הפעילות.
6. לוח הזמנים של הפעילות נקבע או מאושר על ידי המעסיק.
7. הפעילות נערכת בישראל.
8. מטרת הפעילות הינה לצורך שיפור העבודה והממשקים בין העובדים. כמו כן, הפעילות חייבת לכלול הרצאה מקצועית או פעילות העשרה.

בנוסף, קובעת ההנחיה כי:

1. על המעסיק לשמור מסמכים מאמתים לקיום הכללים לעיל.
2. העלויות הינן סבירות ביחס לפעילות ומטרתה. לעניין זה עלויות סבירות הינן כ-400 ש"ח לפעילות של יום שלם ללא לינה או 700 ש"ח ליום פעילות הכוללת לינה.
3. בכל מקרה שאינו עומד בכללים אלו, יש לזקוף להכנסתו של העובד את שווי הטבה.

הוצאות ביגוד

הוצאות ביגוד יוכרו בתנאים הבאים:

1. אם לא ניתן להשתמש בביגוד שלא לצרכי העבודה, כגון סרבלי טייסים, חלוק אחיות, גלימה שחורה של עורכי דין, קסדה וכיו"ב - ההוצאה תוכר במלואה.
2. אם מדובר בביגוד שניתן להשתמש בו גם שלא לצרכי העבודה, כגון חליפת מדים ייצוגית להופעת עורכי דין, חליפת מדים ייצוגית (גם אם סמל העסק מוטבע בה) - יותרו לניכוי 80% מההוצאה.

3. נקבע כי "בגדים המשמשים לצרכי העבודה" הינם אלה שניתן לראות בהם באופן בולט את ההשתייכות לעסק או שעל פי דין קיימת חובה ללבוש אותם. אם לא מתקיימים תנאים אלה אזי אין מדובר ב"ביגוד לצרכי העסק". בנסיבות אלה, אם ביגוד ממומן על ידי המעסיק עבור עובדיו, הוא יחשב כטובת הנאה ששוויה ייזקק להכנסת העובד ויחולו כל הכללים החלים על משכורת.

הוצאות אחזקת טלפון שאינו נייד

על מנת שיתורו הוצאות בשל אחזקת טלפון במקום המגורים, יש להוכיח כי בית המגורים משמש את עיקר עיסוקו או משלח ידו של הנישום. המדובר במקום המגורים של הנישום שהוא בעל העסק עצמו, או של בעל שליטה בחבר בני אדם שבבעלותו העסק.

ההוצאות שיתורו בשל שיחות טלפון עסקיות ממקום המגורים

שיחות טלפון בארץ

1. אם ההוצאה לא עלתה על 26,600 ש"ח בשנה - 80% מההוצאות או חלק מההוצאות העולה על 2,700 ש"ח, לפי הנמוך.
2. אם ההוצאה עלתה על 26,600 ש"ח לשנה - חלק מההוצאות העולה על 5,300 ש"ח.
3. אם מקום המגורים שימש את עיקר העיסוק בחלק מהשנה, יותר חלק מההוצאות הנ"ל באופן יחסי לתקופת השימוש.

שיחות טלפון לחו"ל

שיחות טלפון לחו"ל יותר אם נוהל רישום כנדרש. להבדיל מהוצאות טלפון בארץ, אין חובה שמקום המגורים ישמש את עיקר עסקו של הנישום.

הוצאות אחזקת טלפון נייד (סלולרי)

מותר לעסק או למשלח יד לנכות את כל הוצאותיו בשל טלפון נייד אשר הועמד לרשות עובדיו. אם העובד משלם למעסיק עבור חלק מהשימוש אזי יופחת סכום זה מההוצאה המותרת. כאשר הטלפון הנייד לא הועמד לרשות העובד - לא יותרו בניכוי הוצאות בסכום של 1,380 ש"ח לשנה או מחצית מההוצאות, הנמוך שבהם. סכום ההוצאה שאינו מותר בניכוי מוגדר כ"הוצאה עודפת", והחייבים בתשלום מקדמות בגין הוצאות עודפות צריכים לשלם בגינה מקדמה.

אם מעסיק מעמיד לרשות עובדו טלפון נייד כאמור או משתתף בהוצאותיו לטלפון כאמור, יחויב העובד במס על 50% מסכום ההוצאה החודשית, או על 115 ש"ח לחודש, לפי הנמוך מביניהם. מסכום השווי, הנחשב כהטבה חייבת במס של העובד, יש להפחית את הסכום ששילם העובד בשל טלפון נייד זה. תקנות אלה אינן חלות על טלפון נייד המותקן במרכזיית העסק.

הוצאות אחזקת רכב

"רכב" - כל רכב המוגדר ברישיון מסוג M1 ו-N1 ואופנוע שסיווגו L3 (אופנוע שנפח המנוע שלו עולה על 33 כ"ס).
הוצאות לאחזקת רכב תוכרנה במגבלות המפורטות להלן:

רכב תפעולי

"רכב תפעולי" הוא רכב שהוכח להנחת דעתו של פקיד השומה, כי נתקיימו בו אחד מאלה:

1. רכב ביטחון - כהגדרתו בתקנות התעבורה. הכוונה לאמבולנסים, רכבי משטרה וכיבוי אש.
2. רכב שלא הועמד על ידי המעסיק לרשות עובד והרכב משמש אך ורק לצורך העסק ואינו יוצא ממקום העסק בתום שעות העבודה. במקום העבודה הכוונה למקום העסק שאינו בבית המגורים. לגבי רכב תפעולי נקבע כי לא נדרשת בגינו זקיפת שווי וכי כל ההוצאות בגינו יותרו בניכוי.

רכב הצמוד לעובד

הוצאות בגין רכב צמוד לעובד (שבגינו חייבים לזקוף שווי רכב), יותרו בניכוי במלואן.

יש לשים לב, שבעיקרון אצל חברה לא אמור להיות רכב שהוא אינו תפעולי וגם אינו צמוד. במידה וקיים רכב שאינו צמוד לעובד אחד, כלומר מספר עובדים "נהנים" ממנו ולא ניתן לייחס את ההטבה בין העובדים, הרי שבמקרה כזה שבו לא נזקף שווי שימוש בגין אותו רכב, **כל ההוצאה לא תותר לחברה בניכוי.**

הוצאות רכב אצל עצמאים

הוצאות רכב של עצמאי (ברכב שאינו צמוד לעובד שלו), יותרו בניכוי על פי הגבוה מבין השניים:

1. 45% מתוך הוצאות אחזקת הרכב (ובאופנוע - 25%).
2. סך הוצאות אחזקת הרכב בניכוי שווי רכב מסוג זה אילו היה מוצמד לעובד.

רכב מסוג M1 שסיווג המשנה שלו אוטובוס ציבורי או מוניתי - יותרו בניכוי סך הוצאות אחזקת רכב בניכוי שווי השימוש ברכב או סכום בגובה 90% מהוצאת אחזקת הרכב לפי הגבוה.

רכב מסוג M1 שסיווג המשנה שלו רכב סויר או מדברי - יותרו בניכוי סך הוצאות אחזקת הרכב בניכוי שווי השימוש ברכב או סכום בגובה 80% מהוצאת אחזקת הרכב לפי הגבוה.

קיימת החובה לדווח לפקיד השומה את מונה הקילומטראז' של הרכב, בתחילת השנה ובסופה, ראה טופס לדוגמה בנספח 3.

שווי שימוש ברכב שהועמד לרשות העובד

משנת 2010 ואילך שיעור שווי השימוש הוא 2.48% מהמחיר לצרכן של כלי הרכב. תקרת המחיר לצרכן לצורך חישוב שווי השימוש בשנת 2024 נקבעה לסכום של 563,790 ש"ח. לגבי כלי רכב שנרשמו לראשונה לפני 1.1.2010, תמשיך לחול שיטת קבוצות המחיר.

בשנת 2024 יעמוד סכום שווי הרכב החדשי כדלקמן:

קבוצת מחיר	שווי רכב
1	3,040
2	3,300
3	4,240
4	5,090
5	7,040
6	9,130
7	11,740
L3	1,010

הערות לטבלה -

- שווי השימוש ברכב היברידי יופחת בסכום קבוע של 540 ש"ח לחודש, הן לרכב חדש שנרשם מ-1.1.2010, והן לרכב שנרשם לראשונה לפני המועד האמור.
- שווי השימוש ברכב פלאג-אין יופחת בסכום קבוע של 1,090 ש"ח לחודש.
- שווי השימוש ברכב חשמלי יופחת בסכום קבוע של 1,310 ש"ח לחודש.
- רשות המיסים מפרסמת את המחיר לצרכן ואת סכומי שווי השימוש לדגם, באתר רשות המיסים.

החלטת מיסוי בעניין שווי שימוש ברכב

ביום 30.7.2012 פורסמה החלטת מיסוי 4586/12 הדנה בעניין שווי שימוש ברכב לטכנאי שירות. המדובר בחברה העוסקת במתן שירות בכל רחבי הארץ המעסיקה טכנאי שירות המטפלים באלפי לקוחות. השירות ניתן במהלך 24 שעות ביממה שבעה ימים בשבוע. בכל יום כ-10% מהטכנאים הינם כוונים בשעות שמעבר לשעות העבודה. לטענת הטכנאים למעלה מ-75% מהשימוש ברכב (על-פי קילומטרים) הינו שימוש לצרכי מתן השירות, ולפיכך ביקשו הטכנאים לקבוע את שווי השימוש הפרטי על פי חישוב פרטני לכל עובד.

לפי החישוב המוצע על ידי המבקשים, שווי השימוש ברכב לעובד יהיה בהתאם לחלק היחסי מסך העלות הכוללת של השימוש ברכב, לפי יחס הנסיעות הפרטיות בפועל של אותו עובד מסך הנסיעות ברכב.

הבקשה נדחתה והובהר כי, יש לחייב את הטכנאים בשווי שימוש ברכב כאמור בתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב), התשמ"ז-1987.
עוד הובהר כי, שווי השימוש ברכב נקבע בתקנות מכוח סמכותו של שר האוצר לפי סעיף 2(2) לפקודת מס הכנסה ובהתאם לרכב שהוצמד לעובד.

פס"ד בעניין חכם את אור זך עורכי דין ואור חי הנדסה בע"מ

בחודש מאי 2019 ניתן פסק דין של בית המשפט העליון בעניינם של חכם את אור - זך עורכי דין ואור חי הנדסה בע"מ ובו נקבע כי חישוב ההטבה הגלומה בהעמדת רכב לרשות עובד, הקבוע בתקנה 2(א) לתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב) התשמ"ז-1987 מהווה כלל מחייב אשר לא ניתן לסטות ממנו. הסדרת אופן החישוב בדרך של נוסחה אחידה וברורה מקדמת את היעילות והפשטות בגביית המס. לפיכך, אין לקבל את הנתונים הנצברים באמצעות תוכנת Save Tax ודומיה והם אינם יכולים לשמש בסיס לקביעת שווי השימוש ברכב.

מיסוי שווי שימוש ברכבי מאגר

ביום 21.10.2014, פרסמה רשות המיסים חוזר מקצועי בנוגע להקלות בזקיפת שווי רכב בכל הנוגע ל"רכב מאגר".

ההנחיה מתייחסת לרכב מאגר שהשימוש בו הוא לפעילויות שוטפות של המעסיק ואינו מוקצה לעובד כלשהו ובלבד שלא הוצמד רכב אחר כלשהו לאותו עובד והכל בניסבות מיוחדות של העמדת הרכב, הן באשר לחריגה משעות העבודה הרגילות והן באשר לפעילות מחוץ למקום העבודה הקבוע וכן בכפוף לאישורים של הדרג הבכיר אצל המעסיק ולניהול רישומים מפורטים לצרכי ביקורת המס.

החוזר אינו משליך על ההוראות באשר לקביעת שווי שימוש לעובד בשל רכב צמוד. כאשר מדובר ברכב צמוד יש לקבוע את השווי בהתאם לתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב), התשמ"ז-1987.

יובהר כי באופן עקרוני, באותם מקרים בהם יש שימוש פרטי ברכב או פוטנציאל שימוש כאמור, יש לזקוף שווי לעובדים, גם אם לא מדובר ברכב צמוד במשמעות הרגילה של המושג (למשל - רכב הנותר בחניית עובד).

יחד עם זאת, רשות המיסים אישרה הקלה, לפיה אם הרכב נותר בידי העובד ללילה לצורך חניה בביתו באופן **חד פעמי** בחודש, ביום שבו עבד העובד עד לשעות הלילה, **לא בסופי שבוע** (החל מיום ה' בערב), באופן אקראי ולא שיטתי - אין צורך לזקוף שווי לעובד.

הקלה נוספת שאושרה על ידי רשות המיסים הינה במקרים של שימוש ברכב מאגר יותר מפעם אחת בחודש. נקבע כי אם לא מדובר ברכב הנותר בידי העובד לסוף שבוע יש לזקוף שווי יחסי על פי היחס שבין מספר הימים שהרכב נותר ברשות העובד ללילה לבין מספר הימים בחודש (30 יום) ובלבד והתקיימו כל התנאים הבאים:

-
1. הועמד/ו לרשות העובד רכב/י מאגר (לרבות חניית לילה בחניית העובד) במהלך חודש קלנדרי מספר ימים מוגבל שאינו עולה על עשרה ימים וכן במספר ימים מוגבל במהלך שנה קלנדרית שאינו עולה על מאה ימים.
 2. לא הועמד לרשותו של העובד רכב אחר באותו חודש (אין לו רכב צמוד).
 3. לא מדובר ברכב המוצמד לעובד אלא רכב מאגר המיועד לפעילויות שוטפות.
 4. הרכב נותר בידי העובד למשך הלילה בלבד (החל מתום יום העבודה המלא של העובד בתום פעילות מחוץ למקום העבודה הקבוע והסתיים לאחר שעות העבודה הרגילות או לקראת פעילות מחוץ למקום העבודה הקבוע ביום המחרת הדורשת יציאה לעבודה לפני שעות העבודה הרגילות). הרכב יוחזר למחרת בבוקר למקום העבודה הקבוע למעט אם נדרש לפעילות כאמור לעיל ביום המחרת.
 5. הרכב מועמד לשימוש העובד באופן אקראי ולא שיטתי בשל צרכי העבודה ועל פי אישור של הגורם המוסמך במקום העבודה.
 6. הרכב לא נמצא בידי העובד החל מסוף יום ה' ועד יום א', בחגים, בשבתות, ימי חופשה, ימי מחלה או בכל יום היעדרות אחר מהעבודה.

יודגש כי:

1. בכל מקרה שאינו עומד בכללים אלו, יש לזקוף שווי שימוש חודשי מלא.
2. יובהר כי בגין רכב מאגר אחד לא ייזקף יותר משווי שימוש חודשי מלא אחד.

ניכוי הוצאות רכב שרכש תאגיד ונרשם ע"ש אחר במשרד הרישוי

על פי הנחיה מיום 13.6.2007 שהוציא היועץ המשפטי לרשות המיסים, החל מיום 1.9.2007, לא תינתן עוד לחברות האפשרות לטעון, כי כלי הרכב הנרכש הינו בבעלות החברה, אם במרשמי משרד הרישוי כלי הרכב אינו רשום על שם החברה, אלא על שם בעל המניות. מאוחר יותר, אף הובהר כי מי שיפעל בניגוד להוראה יראו אותו כמי שמשך כספים מהחברה ולפיכך יש לחייבו במס בהתאם.

הננו לציין, כי קיימות חוות דעת משפטיות הטוענות, כי הנחיה זו מנוגדת לדיני הקניין ולעקרונות ההכרה בהוצאה לצרכי מס.

אנו ממליצים ללקוחות אשר בוחרים לפעול בשונה מהנחיית היועץ המשפטי של רשות המיסים, לפנות לשם קבלת ייעוץ.

חלק ג - מיסוי שוק ההון ורווחי הון

שיעורי המס בשוק ההון ורווחי הון לחברות

רווח מנייר ערך בבורסה בישראל
חברה תשלם מס רווח הון בהתאם לחלק ה' לפקודה בשיעור של 23% בשנת 2024 על הכנסותיה מממוש ניירות ערך.

הכנסות פיננסיות
כל הכנסות הריבית למיניהן מתחייבות בשיעור מס החברות הרגיל, שנת 2024 - 23%.

הכנסות מדיבידנד
דיבידנד שמקורו בהכנסות שהופקו או שנצמחו בישראל או שהתקבלו מחברה תושבת ישראל פטור ממס.
דיבידנד שמקורו מחוץ לישראל חייב במס חברות בשיעור של 23% בשנת 2024. לחילופין, לפי בקשת החברה, ייבחן חישוב מס תוך מתן זיכוי עקיף בגין המס ששולם על ההכנסה ממנה חולק הדיבידנד, כמפורט בסעיף 126 לפקודת מס הכנסה.

רווחי הון
שיעור המס בגין רווחי הון ריאליים בעת מכירת נכסים וניירות ערך לא סחירים וכן בעת מכירת מקרקעין מחוץ לישראל הינו בשיעור מס חברות של 23% בשנת 2024.

שיעורי מיסוי שוק ההון ורווחי הון ליחידים

רווח הון מנייר ערך בבורסה בישראל
שיעור המס ליחיד על הרווח מניירות ערך סחירים הינו בשיעור של 25% וזאת אם אין מדובר בהכנסה פירותית (עסקית).
אצל מוכר שהוא בעל מניות מהותי (בעל מניות המחזיק לפחות 10% ממניות החברה שמניותיה נמכרות), שיעור המס יעמוד על 30%.
אם ההכנסה מניירות ערך (בין ישראלים ובין זרים) תיחשב להכנסה עסקית, שלטונות המס ידרשו מיסים על פי שיעור המס השולי, דהיינו עד 47% בשנת 2024.

רווח הון מניירות ערך זרים
על ניירות ערך זרים שנרכשו עד ליום 31.12.2004 יחול שיעור מס ליניארי כדלקמן:
על רווח הון הריאלי שנצמח עד ליום 31.12.2004 - 35%, יתרת הרווח תתחייב ב-25% מס.

הכנסות פיננסיות

יחיד חייב במס בגין הכנסות ריבית על פיקדונות ותוכניות חיסכון (שנפתחו החל מיום 8.5.2000), בין אם מקורם בארץ ובין בחו"ל וכן על התשואה הנצברת על הפקדות מעבר לתקרה שנקבעה על ידי שלטונות המס בעת פדיון קופות גמל וקרנות השתלמות. שיעור המס הוא 25% למעט במכשירים שאינם צמודים שימוסו בשיעור של 15%. קיימים מספר פטורים המתייחסים לגמלאים ולבעלי הכנסות נמוכות.

הכנסות מדיבידנד

שיעור המס החל על דיבידנד אצל יחיד או חברה משפחתית הינו בשיעור של 25%. לגבי בעל מניות מהותי (המחזיק לפחות 10% ממניות החברה משלמת הדיבידנד) שיעור המס יעמוד על 30%.

רווחי הון

שיעור המס בגין רווחי הון ריאליים (בידי יחיד ובידי חברה משפחתית) בעת מכירת נכסים וניירות ערך לא סחירים וכן בעת מכירת מקרקעין מחוץ לישראל הינו בשיעור של 25%. לגבי בעל מניות מהותי שיעור מס רווחי הון יעמוד על 30%. לגבי מכירת נכסים שנרכשו לפני 1.1.2003 יחול שיעור המס באופן ליניארי כדלקמן: על רווח ההון שנוצר החל ממועד הרכישה ועד ליום 31.12.2002 יחול שיעור המס השולי, על רווח ההון מיום 1.1.2003 ועד ליום 31.12.2011 יחול שיעור מס שולי של 20% ועל רווח ההון מיום 1.1.2012 ועד ליום המכירה יחול מס בשיעור 25%.

מס יסף

במסגרת החוק לצמצום הגרעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה), התשע"ד-2012, מוטל מס נוסף בשיעור 3% על הכנסתו החייבת של יחיד שהכנסתו השנתית החייבת עולה על 721,560 ש"ח בשנת 2024. צפויים שינויי חקיקה בסעיף זה. יש לעקוב.

המבחנים על פיהם תחשב ההכנסה מניירות ערך להכנסה פירותית ומתי תחשב להכנסה הונית:

1. מבחן התדירות: תדירות עסקאות גבוהה מצביעה על פעילות עסקית.
2. מבחן תקופת החזקה בנכס: תקופת החזקה קצרה עשויה להצביע על פעילות עסקית. רכישת ניירות ערך ומכירתם באותו חודש יכולה עדיין להיחשב כפעולה הונית. יצוין, כי סוגו של הנכס משמעותי גם במבחן זה. פעולות בניירות ערך בפרק זמן קצר יכול שתסווגנה כפעולות הונית בעוד שלגבי פעולות בנכסים אחרים, יתכן ואותו פרק זמן היה מאפיין פעולה פירותית.
3. מבחן הבקיאיות והמומחיות: פעילות בתחום הבקיאיות והמומחיות מעידה על פעילות עסקית. חלק גדול מהפעילות בבורסה מתבצע באמצעות בנקים, יועצי השקעות ו/או ברוקרים. השקעה באמצעותם לא הופכת את הרווחים מהשקעה הונית להכנסה עסקית בשל כך בלבד. לעומת זאת, כאשר מתבצעת פעילות בתיק האישי של מי שהתמחותו ועיסוקו הוא בתחום זה, יכול שתהא זו אינדיקציה לסיווג הרווחים כעסקיים.
4. מבחן היקף ההשקעה: היקף ההשקעה גבוה יכול להצביע על פעילות עסקית. יצוין, כי ליישום מבחן זה יש להתחשב בהיקף ההשקעה בהשוואה להיקף פעילות הנישום בתחומים אחרים ובשים לב

- למשאביו הכספיים. בחינת היקף ההשקעה, צריכה להיעשות בזהירות תוך תשומת לב מיוחדת לנסיבות הספציפיות שכן דווקא אצל נישומים שמבצעים פעולות השקעה לא עסקיות בחסכוניותיהם יכולים מחזורי ההשקעה לעלות על מחזורי פעילותם העסקית האחרת.
5. מבחן המימון: על פי מבחן זה מימון פעילות בהון זר (לעומת הון עצמי), בעיקר אשראי לזמן קצר, מעיד על פעילות עסקית.
 6. מבחן הארגון: קיומו של מנגנון, צוות עובדים, מקום עבודה קבוע, מערך רישומי ותיעוד מסודר יש בהם להצביע על קיומו של עסק.
 7. מבחן ההבשלה וההשבחה: על פי מבחן זה ביצוע פעולות להעלאת ערך הנכס מצביע על פעילות עסקית.
 8. מבחן טיב הנכס: טיבו של הנכס יכול גם הוא להשליך על סווג ההכנסה. אופי ספקולטיבי של ניירות ערך יכול להצביע על פעולות עסקיות.

על פי עמדת מס הכנסה, סיווג ההכנסה ייקבע על פי שקלול כל המבחנים וקיומו של מבחן אחד או מספר מבחנים, לא יגרום בהכרח לסיווג ההכנסה כהכנסה עסקית ובכל מקרה יש להתייחס לנסיבות הספציפיות.

להלן טבלה מרכזת לשיעורי המס:

שיטת החישוב	שיעור המס		
	מ-2012	עד 2011	
ליניארית (2)	30%/25% (1)	25%/20% (1)	רווח הון/שבח ריאלי
(3)	30%/25% (1)	25%/20% (1)	דיבידנד
ליניארית (2)	25%	20%	ריבית ודמי ניכיון - צמוד
-	ללא שינוי	15%	ריבית ודמי ניכיון - לא צמוד
(4)	25%	20%	ריבית על תכניות חיסכון ופיקדונות
(5)	30%/25% (1)	25%/20% (1)	רווח הון מני"ע סחירים

1. שיעור המס הגבוה בכל משבצת, מתייחס לבעל מניות מהותי.
2. שיטת חישוב ליניארית - במכירה של נכס שנרכש לאחר 1.1.2003 ייערך חישוב ליניארי יחסי לשתי תקופות: לגבי חלק תקופה שמיים הרכישה עד 31.12.2011 יחול מס בשיעור 25%/20%, לפי העניין, ועל יתרת התקופה יחול מס בשיעור של 30%/25%, לפי העניין. במכירת נכס שנרכש לפני 1.1.2003, יבוצע חישוב ליניארי ל-3 תקופות כך שלגבי חלק התקופה שעד ליום 1.1.2003 יחול מס שולי.
3. כל הדיבידנד שחולק החל מ-1.1.2012 ללא קשר למועד הפקת הרווחים.
4. התיקון חל על ריביות שנצברו החל מ-1.1.2012. לגבי ריבית בפיקדונות ותכניות חיסכון שנפתחו לפני 1.1.2012, יחול הדין החדש רק על ריבית שתצמח מהמועד הראשון שבו ניתן למשוך את הכספים ללא הרעה בתנאי החיסכון ("נקודת יציאה" ראשונה) והחישוב יהיה ליניארי.
5. ניירות ערך סחירים - אין חישוב ליניארי.

חובת דיווח על רווחי הון ממכירת נכס ותשלום מקדמה

חלה חובה לדווח תוך 30 יום על כל מכירה הונית, בין אם נבע מהמכירה רווח הון או שנוצר הפסד הון ולשלם מקדמה מסכום המס החל על הרווח, אם היה כזה.

לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה (בישראל או מחוץ לישראל) או לגבי מכירת קרן נאמנות נקבע שבכל מקרה בו נוכה במועד מכירתן מס במקור מרווח ההון, לא יהיה צורך בדיווח כאמור.

אם לא נוכה מס במקור מרווח ההון והמוכר חייב בהגשת דוח שנתי, נקבע כי המוכר יהיה חייב בהגשת דוח על רווח ההון ותשלום המקדמה בגין רווח ההון, פעמיים בשנה: ביום 31 ביולי בשל מכירות שהיו במחצית הראשונה של השנה וב-31 בינואר של השנה העוקבת, בגין מכירות שהיו במחצית השנייה של השנה.

מיסוי הכנסות מדיבידנד מחוץ לישראל (תיקון 169)

תיקון 169 קובע תמריץ לחברות ישראליות למשוך רווחים מחברות זרות לישראל ולהשקיעם בכלכלה המקומית, וכן פטור ממס בגין רווחי הון מניירות ערך של חברות ישראליות ופטור ממס על הכנסות ריבית מניירות ערך ואג"ח הנסחרים בישראל. תחולת התיקון מיום 1.1.2009.

להלן עקרי התמריצים שנקבעו בתיקון:

פטור מס על הכנסה של תושב חוץ מריבית, דמי ניכיון או הפרשי הצמדה

הכנסתו של תושב חוץ מריבית, דמי ניכיון או הפרשי הצמדה שמקורם באג"ח שהנפיקה חברה תושבת ישראל והוא נסחר בבורסה בישראל תהא פטורה ממס, זאת בנוסף לדין הקיים הקובע, שרווחי השקעה באג"ח ממשלתי פטורים ממס בידי תושבי חוץ.

הפטור לא יחול על מי שהוא בעל מניות מהותי בחברה המנפיקה ולא על צד שהוא "קרוב" לחברה. כמו כן, מי שעובד בחברה המנפיקה או נותן לה שירותים או בעל "יחסים מיוחדים עימה" אינו נהנה מהפטור אלא אם הוכח כי התמורה היא תמורה מקובלת.

יובהר, כי תחולת הפטור הינה בגין ריביות ששולמו החל מיום 1.1.2009 ללא קשר למועד צבירת הריבית.

פטור ממס לתושב חוץ על רווחי הון מניירות ערך

על פי הדין הקיים עד תיקון 169 ניתן פטור ממס לתושב חוץ על רווחי הון ממכירת מניות בחברה תושבת ישראל כפוף למספר התניות כגון: החברה הינה עתירת מו"פ, נייר הערך נסחר בבורסה

בישראל ותושב החוץ הינו תושב מדינת אמנה. התיקון קובע הרחבת קשת הנהנים, ומקנה פטור ממס לכל תושב חוץ על רווחי הון מניירות ערך שאינם נסחרים בבורסה בישראל.
רווחי הון של תושב חוץ שמקורם בניירות ערך הנסחרים בבורסה פטורים ממס כבעבר.
בוטלו דרישות הדיווח בישראל, והתנאי שלפיו דווחה המכירה במדינת התושבות.
פטור זה מתקיים גם אצל מי שהוא עולה חדש או "תושב חוזר ותיק".
תחולת הסעיף המתוקן הינה ביחס לני"ע שנרכשו החל מ-2009.1.1 (יום תחילת התיקון).

החל מה-16.12.2011 בוטל הפטור ממס לתושב חוץ על רווח הון ממכירת מלווה מדינה קצר מועד וכן הריבית מאותם ניירות.

במסגרת תיקון 197 מה-5.8.2013 נוספה לפקודת מס הכנסה הוראה לפיה הפטור ממס לא יחול על רווח הון במכירת נייר ערך של חברה שביום רכישתו ובשנתיים שקדמו למכירתו, עיקר שווים של הנכסים אותם מחזיקה החברה מקורו באחד מאלה:

1. זכות במקרקעין או זכות באיגוד מקרקעין או בכל זכות אחרת במקרקעין כמשמעותה בחוק המקרקעין.
2. זכות שימוש במקרקעין או בכל נכס המחובר למקרקעין בישראל.
3. זכות לניצול משאבי טבע בישראל.
4. זכות לפירות ממקרקעין הנמצאים בישראל.

קיזוז הפסדי הון

1. ניתן לקזז הפסדי הון בידי יחיד/חברה כנגד רווחי הון ריאליים, גם בגין פעילות בניירות ערך **סחירים** וגם אם הרווחים/הפסדים נוצרו בישראל ו/או מחוץ לישראל (בכפוף להוראות המעבר ובכפוף להוראות פקודת מס הכנסה בנושא).
2. ניתן לקזז הפסדי הון שוטפים ממכירת נייר ערך (סחיר או לא) כנגד הכנסות מריבית או דיבידנד מאותו נייר ערך או כנגד הכנסות מריבית או דיבידנד בשל ניירות ערך אחרים, ובלבד ששיעור המס החל על הריבית או הדיבידנד שקיבל אותו אדם לא יעלה על 25%.

יש לשים לב שהחל משנת 2012 לא ניתן לקזז מהפסד הון דיבידנד שקבלו בעלי שליטה מחברות שבהן נחשבו כ"בעל מניות מהותי" מאחר ששיעור המס הינו 30%, שיעור העולה על התקרה המאפשרת קיזוז כנ"ל 25%.

טבלה מרכזת לעניין קיזוז הפסדי הון:

רווח הון מנכס לא סחיר בחו"ל	רווח הון מנכס לא סחיר בישראל	ריבית מפיקדונות בבנקים או מתוכנית חסכון	דיבידנד מני"ע *	ריבית מני"ע *	רווח הון מני"ע נסחרים בחו"ל	רווח הון מני"ע נסחרים בישראל	סוג ההכנסה
							סוג ההפסד
ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	לא ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	הפסד מני"ע נסחרים בישראל
ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	לא ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	הפסד מני"ע נסחרים בחו"ל
ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	לא ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	ניתן לקיזוז	הפסד הון מני"ע לא סחיר בארץ
ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	לא ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	ניתן לקיזוז	היתרה שלא קוזזה כנגד רווח הון ממכירת נכס בחו"ל	הפסד הון מני"ע לא סחיר בחו"ל

* בנסיבות בהן מדובר בקיזוז הפסדי הון כנגד הכנסות ריבית ודיבידנד שאינם נובעים מנייר הערך שמומש, הקיזוז כאמור יתאפשר כל עוד שיעור המס על הריבית או הדיבידנד אינו עולה על 25%. הקיזוז אפשרי לגבי הפסד הון שוטף בלבד.

מטבעות וירטואלים

הביטקוין הוא "נכס" ולא "מטבע"

ביום 19 במאי 2019 ניתן פסק דין מנחה בעניין נועם קופל (ע"מ 16-05-11503) אשר קבע וסיווג את הביטקוין כ"נכס" ולא כ"מטבע". פסק הדין דן באופן שבו יש לסווג את ה"ביטקוין" לצורכי מס, וליתר דיוק האם הביטקוין (או מטבע וירטואלי אחר) ייחשב כ"מטבע" לעניין סעיף 9(13) שההכנסות מהפרשי הצמדה בגינו, פטורות ממס.

נועם קופל רכש ביטקוין בשנת 2011 ומכרו בשנת 2013 ברווח של מעל 8 מיליון ש"ח. הוא טען כי הביטקוין הינו "מטבע חוץ" ולכן רווחיו הם בבחינת הפרשי הצמדה (הפרשי שער) שבהתאם לסעיף 9(13) לפקודת מס הכנסה, פטורים ממס.

עמדת פקיד השומה היתה כי הביטקוין אינו "מטבע" אלא יש לראותו כ"נכס" בהתאם להוראות סעיף 88 לפקודת מס הכנסה וכי הרווחים ממכירתו חייבים במס בהתאם לפרק ה' לפקודת מס הכנסה. בית המשפט קבע לעניין סיווג הביטקוין כ"מטבע" כדלקמן:

- לא הוכח כי הביטקוין עבר את המשוכה הנדרשת על פי חוק בנק ישראל באשר להגדרת "מטבע" ו"מטבע חוץ" וכי אין לו ביטוי פיסי - מוחשי בדמות של שטר או מעות.
- הביטקוין אינו "הליך חוקי" של אף מדינה.
- הביטקוין אינו מהווה תחליף של ממש, במדינה כלשהי, לכסף או למטבע ואינו מהווה אלטרנטיבה אמיתית לכסף.
- הביטקוין אינו נתפס כ"מטבע" באף מדינה בעולם לצורך מס.

לעניין הגדרת הביטקוין כ"נייר ערך" נקבע בין היתר:

- לא ניתן לראות בביטקוין כ"נייר ערך" לפי הגדרתו בחוק ניירות ערך, שכן הוא אינו מקנה זכות חברות או השתתפות בתאגיד כלשהו או איזה תביעה ממנו.
- הביטקוין גם אינו מהווה "נייר ערך" לפי עמדת הרשות לניירות ערך.

כב' השופט בורנשטיין קבע כי, לאור המצב העובדתי, "נכון לעת הזאת" כי יש לראות בביטקוין כנכלל בהגדרת "נכס" וכי הרווחים הנגזרים ממנו, ימוסו במס רווח הון.

במטרה להסדיר את הפעילות בנכסים דיגיטליים ומטבעות קריפטוגרפים פורסם 10.11.2024 תזכיר חוק בו מוצע להוסיף הגדרה מפורשת בפקודת מס הכנסה לעניין "מטבע חוץ" ו"נכס דיגיטלי" וכן לקבוע כללים לעניין קביעת מקום הפקת או צמיחת רווח ההון במכירת נכס דיגיטלי. מדובר בתיקון ראשון בסדרה של חוקים שיקודמו בקרוב.

חוזרי מס הכנסה

רשות המיסים הוציאה שני חוזרים המתייחסים לאופן מיסוי הרווחים הנובעים ממטבעות וירטואלים (נציין כי טרם עברה חקיקה כלשהי לעניין המיסוי) תוך הבחנה בין שני סוגים של מטבעות וירטואלים. חוזר מס הכנסה מספר 5/2018 מתייחס ל- אסימונים מבוזרים ואילו חוזר מס הכנסה מספר 7/2018 מתייחס ל-UTILITY TOKENS.

חוזר מס הכנסה מספר 05/2018 בנושא "מיסוי פעילות באמצעי תשלום מבוזר (המכונים "מטבעות וירטואלים")

החוזר עוסק בכללי המיסוי לגבי השימוש באמצעי תשלום באסימונים מבוזרים וקובע ומפרט את השלכות המיסוי הנובעות מהשימוש בו.

"אסימונים מבוזרים" - אסימונים שאינם מונפקים עלי ידי גורם מרכזי אחד ושערכם אינו מייצג ערך של סחורה כלשהי או שירותים כלשהם, אלא ערכם נקבע לפי הסכמה בחליפין בין רשת המשתמשים לדוגמה: ביטקוין, את'ר וכד'.

החוזר קובע כי אמצעי התשלום המבוזר המשמש כאמצעי סחר חליפין אינו בגדר "מטבע" או "מטבע חוץ" בהתאם לחוק בנק ישראל ולעניין פקודת מס הכנסה. בין היתר נקבע:

1. הגדרת "נכס" בסעיף 88 לפקודת מס הכנסה כוללת בין היתר כל רכוש, בין אם מדובר בנכס מוחשי ובין אם מדובר בנכס לא מוחשי. אמצעי תשלום מבוזר מהווה רכוש של האדם המחזיק בו, ומשכך הוא נכלל בהגדרת "נכס" בסעיף 88 לפקודה.
2. מכירת אמצעי תשלום מבוזר כמכירת "נכס" בהתאם לחלק ה' לפקודת מס הכנסה - תסווג כהכנסה הונית ותחויב במס רווח הון בהתאם לשיעורי המס הקבועים בסעיף 91 לפקודה.
3. אדם המדווח על מכירת אמצעי תשלום מבוזר ישמור מסמכים להוכחה כי ההכנסות המדווחות הן ממכירת אמצעי תשלום מבוזר המשמש לצורך סחר חליפין ככול שיידרש להנחת דעתו של פקיד השומה.
4. אדם אשר הכנסותיו מאמצעי תשלום מבוזר מגיעות לכדי עסק, יסווג הכנסותיו כהכנסה פירותרית ויחולו עליה שיעורי המס על פי סעיפים 121 או 126 לפקודה. סיווג ההכנסות ייקבע בהתאם למבחני עסק כפי שנקבעו בפסיקה. יובהר כי, אמצעי תשלום מבוזר אשר הגיע לרשותו של אדם בעקבות פעילות כריה (פעילות המתבצעת באמצעות העמדת כוח מחשוב אשר תמורתה משולמים אמצעי תשלום מבוזר), יש לראות את ההכנסות המתקבלות בידי כהכנסה עסקית.
5. לגבי עסקאות בהן התמורה משולמת באמצעי תשלום מבוזר, נקבע כי מדובר למעשה בעסקת חליפין ואופן הטיפול המיסוי הינו כדלקמן -
 - 5.1. סכום התמורה המשולמת בעסקת החליפין תהא זהה הן למוכר לעניין קביעת התמורה והן לרוכש לעניין קביעת המחיר המקורי. סכום התמורה יקבע בהתאם לשווי ההוגן בשקלים של אמצעי התשלום המבוזר. אם לנכס או לסחורה הנקנים קיים מחיר נקוב, אזי שווי המכירה של אמצעי התשלום המבוזר, ששימש לרכישתם, יהא בהתאם למחיר הנקוב של הנכס או הסחורה.
 - 5.2. מוכר הנכס או נותן השירות - במועד עסקת החליפין המוכר ירשום הכנסה בגין מכירת הנכס או מתן השירות. שווי התמורה כאמור, יקבע בנוסף גם כמחיר המקורי של אמצעי התשלום

- המבוזר המתקבל. במועד מכירת אמצעי התשלום המבוזר יחושב הרווח הנצמח מהשינויים בערכו ממועד עסקת החליפין ועד מועד מכירתו.
- 5.3. רוכש הנכס או מקבל השירות, אשר משלם כאמור באמצעי התשלום המבוזר - במועד ביצוע עסקת החליפין מתבצעת מכירת אמצעי התשלום המבוזר ובמקביל - הוא רוכש נכס או מקבל שירות.
- 5.4. הדיווח על ההכנסות לצורכי מס יהיה בהתאם להוראות שנקבעו בפקודה והוראות כל דין.

היבטי מס ערך מוסף

החוזר קובע כי אמצעי תשלום מבוזר, הינו נכס בלתי מוחשי לעניין חוק מס ערך מוסף. אמצעי תשלום מבוזר המשמש לצורך סחר חליפין אינו מטבע או נייר ערך או מסמך סחיר לעניין חוק מס ערך מוסף. עם זאת, הפעילות באמצעי תשלום מבוזר המהווה כאמור "נכס פיננסי" ומשמש לצורך סחר חליפין, קרובה יותר במהותה לפעילות בתחום הפיננסי (כגון אמצעי תשלום).

בהתאם לחוק מס ערך מוסף, הכנסות מאמצעי תשלום מבוזר יחויבו במס ערך מוסף רק אם הן בעלות מאפיינים עסקיים.

לגבי משקיע שפעילותו אינה מגיע לכדי עסק, נקבע כי מכירת אמצעי תשלום מבוזר בידי משקיע אשר פעילותו אינה בעלת מאפיינים עסקיים לא תחוב במס ערך מוסף.

לגבי משקיע שפעילותו באמצעי תשלום מבוזר מגיעה לכדי פעילות בעלת מאפיינים עסקיים (בהתאם למבחנים אשר נקבעו בפסיקה) יחויב במס ערך מוסף בהתאם להוראות החוק.

חלק ד - מיסוי מקרקעין

מס רכישה

סעיף 9(א) לחוק קובע כי במכירת זכות במקרקעין יהא הרוכש חייב במס רכישה. מס הרכישה הינו בשיעור משווי שוק העסקה. בנכסים שאינם מהווים דירת מגורים, שיעור המס קבוע לכל השווי (6%). בדירות שישמשו למגורים שיעור המס מדורג, כאשר ישנה אבחנה בין רכישת דירת מגורים יחידה ולדירת מגורים שאינה יחידה.

כמו כן קיימות תקנות מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה ורכישה) (פטור ממס רכישה), התשל"ה-1974 הקובעות פטורים והקלות ממס רכישה.

באתר רשות המסים קיים סימולטור המאפשר בחינת חבות מס הרכישה.

הכרה בהוצאות ריבית על משכנתא

סעיף 39א לחוק מס שבח מקרקעין קובע, כי תשלומי ריבית ריאלית יותרו בניכוי בחישוב השבח בעת מכירת המקרקעין (לרבות דירת מגורים), בהתקיים התנאים כדלהלן:

1. הוצאות הריבית הריאליות אינן מותרות בניכוי על פי פקודת מס הכנסה.
2. ההלוואה התקבלה לרכישת הזכות במקרקעין או לשם השבחתה.
3. ההלוואה התקבלה בסמוך לרכישת הזכות במקרקעין או להשבחתה.
4. ההלוואה אינה מ"קרוב".

לגבי זכות שאינה רשומה בפנקסי חשבונות המנוהלים בשיטה הכפולה - ההלוואה מובטחת במשכנתא או במשכון או שנרשמה הערת אזהרה, ובלבד שהרישום נעשה בסמוך לקבלת ההלוואה. בהתאם להוראת ביצוע מיסוי מקרקעין מס' 16/2003, המטפלת בהתרת הוצאות ריבית ריאלית בחישוב השבח במכירת זכות במקרקעין, ניתן לדרוש בתנאים מסויימים את הריבית על המשכנתא הפרטית, כהוצאה מוכרת למס הכנסה ואף ניתן לדרוש את הוצאות הריבית בעת מכר הדירה, למי אשר אינו מעוניין או אינו זכאי לפטור במכירת דירת המגורים.

סעיף 4(1)3 להוראת הביצוע, דן במקרה של דירת מגורים המשמשת בשימוש מעורב, בחלקה למגורי בעליה ובחלקה משמשת בייצור הכנסה - במקרה זה הריבית ניתנת לניכוי על פי הפקודה באופן יחסי, לחלקי הנכס המשמש בייצור הכנסה, ולפיכך חלק מהוצאות הריבית המיוחסות לחלק שלא שימש בייצור הכנסה - יותרו בניכוי כנגד השבח בעת מכירת הדירה.

ישם אל לב ויודגש, כי אין באמור לעיל התייחסות לעניין סיווג הנכס/דירה במישור הארנונה, ויש לבחון סוגיה זו והשלכותיה מול הרשות המקומית, בנפרד מהאמור לעיל.

"המסלול הירוק"

מאחר והוצאות הריבית הריאלית משולמות באופן שוטף על פני תקופה ארוכה טרם תביעתן בניכוי כנגד השבח, קיים חשש שיהיה קשה להוכיח את התנאים המקדמיים שפורטו לעיל. לפיכך, על מנת להקל בחובת ההוכחה המוטלת על המוכר בעת המכירה, הוחלט כי במידה שבעת רכישת הנכס ימציא הרוכש רשימת מסמכים נדרשת ויקבל אישור על נכונותם, יהא בכך כדי להוות חזקה לכאורה כי התנאים המקדמיים הקבועים בסעיף 39א לחוק נבדקו ואושרו. לאחר הגשת המסמכים ובדיקתם, יקבל הרוכש אישור ולפיו תותר לו בניכוי ריבית ריאלית וזאת בכפוף להוראת הביצוע.

כאן המקום לציין, כי קיימת גישה שמרנית הסוברת כי במקרה של דרישת הוצאות ריבית ריאלית כאמור, יש חשש שיטל מס שבח על מכירת דירה שאילולא הדרישה הנ"ל הייתה פטורה ממס שבח, וזאת לפחות על חלק יחסי של הדירה ששימשה לצורך עסקי.

מס שבח

סעיף 6 לחוק קובע כי מס שבח מקרקעין יוטל על השבח במכירת זכות במקרקעין.

מס שבח מקרקעין הינו למעשה מס רווח הון, המוטל על מוכר זכות במקרקעין/מבצע פעולה באיגוד מקרקעין בישראל, אשר אינה מהווה בידיו "מלאי עסקי".

המס מוטל במקרה בו למוכר נוצר רווח ממכירת הזכות במקרקעין. לא יוטל מס במקרה של הפסד.

לעניין שיעורי המס והזיכויים ממנו (אך לא לעניין הפטורים), יראו את השבח כחלק מההכנסה החייבת במס הכנסה בשנת המס שבה נעשתה המכירה.

החוק קובע את דרך חישוב השבח, את ההוצאות המותרות בניכוי, את ההוראות לקביעת יום המכירה ושוי המכירה ואת ההוראות לקביעת יום הרכישה ושוי הרכישה.

בנוסף, החוק קובע פטורים שונים והקלות מס.

חישוב המס

בעת מכירת זכות במקרקעין נוצר שבח המהווה את סכום הפרש בין שוי מכירת הזכות לשוי רכישה בניכוי הוצאות ובתוספת פחת. השבח מגלם בתוכו שני מרכיבים: שבח ריאלי וסכום אינפלציוני.

להלן שיעורי המס החלים על השבח הריאלי בידי יחיד (בידי חברה - שיעור מס חברות בשנת המכירה 23% על כל השבח הריאלי בשנת מס 2024):

1. **שבח ריאלי עד יום התחילה** - המהווה את השבח הריאלי שנצבר מיום רכישת הזכות ועד ליום 6.11.2001 - שיעור המס החל הוא המס השולי המקסימלי של היחיד בשנת המכירה (47% בשנת המס 2024).
2. **השבח הריאלי לאחר יום התחילה ועד למועד השינוי** - המהווה את השבח הריאלי שנצבר מיום 7.11.2001 ועד ליום 31.12.2011 - שיעור המס החל - עד 20%.
3. **יתרת השבח הריאלי לאחר מועד השינוי** - המהווה את השבח הריאלי שנצבר מיום 1.1.2012 ועד ליום המכירה - שיעור המס החל - עד 25%.

הסכום האינפלציוני מורכב משתי תקופות, כמפורט להלן:

1. **סכום אינפלציוני חייב** - המהווה את חלק הסכום האינפלציוני שנצבר מיום הרכישה ועד ליום 31.12.1993 - שיעור המס החל - 10% (הן אצל יחיד והן בידי חברה).
 2. **יתרת הסכום האינפלציוני** - המהווה את חלק הסכום האינפלציוני שנצבר מיום 1.1.1994 ועד ליום המכירה - פטור ממס.
- חשוב לציין כי, על עסקאות שבח מוטל בנוסף גם מס יסף בשיעור נוסף של 3%-5% כהגדרת מונח זה בסעיף 121ב לפקודת מס הכנסה.

הקלות ממס השבח

שיעור מס היסטורי

סעיף 48א(ד) לחוק אשר התייחס לנכסי נדל"ן שנרכשו עד שנת 1960 למעשה קובע כי אותם נכסים - נכון להיום שיעור המס בגינם הינו קבוע ועומד על 25%.

פריסת המס על השבח הריאלי - סעיף 48א(ה)

החוק מאפשר למוכר יחיד לבקש שהמס על השבח הריאלי יחושב כאילו נבע בחלקים שנתיים שווים (להלן - "פריסה"). את בקשת הפריסה יש להגיש לפקיד השומה ככל שהדוח השנתי לשנה בה בוצעה העסקה הוגש, או לרשויות מיסוי מקרקעין אם טרם הוגש הדוח השנתי.

להלן התנאים להחלת חישוב פריסה במיסוי מקרקעין:

1. המוכר הינו תושב ישראל, (תושב חוץ יבקש הפריסה רק מפקיד השומה)
2. תקופת הפריסה המרבית הינה לארבע שנים או "תקופת בעלות בנכס", לפי הנמוך שביניהם. תקופת הפריסה תיקבע בהתאם לבקשת הנישום ויכולה להיות לתקופה הקצרה מארבע שנים. תחילת הספירה של תקופת הבעלות בנכס הינה בשנה הראשונה שלאחר המועד שבו הגיעה הזכות לידי המוכר וסיומה בשנת המכירה.
3. המוכר הגיש דוחות לפי סעיף 131 לפקודה בעבור שנות המס שבתקופת הפריסה, למעט שנות מס שלגביהן טרם חלף המועד להגשת דוחות אלה.

אופן חישוב המס על השבח הריאלי על פי פריסה

השבח הריאלי יחולק למספר שנות המס בפריסה. בכל אחת משנות המס בתקופת הפריסה, יצורף חלק השבח הריאלי להכנסה החייבת של המוכר. חישוב המס ייעשה בהתחשב בשיעורי המס החלים על כלל הכנסתו החייבת של המוכר, לפי הוראות פקודת מס הכנסה ובהתחשב ביתרת נקודות הזיכוי שזכאי להן המוכר בכל אחת משנות המס הרלוונטיות. יש לציין כי השבח הריאלי יהיה השלב הגבוה ביותר בסולם ההכנסה החייבת.

קיזוז הפסדים

מס שבח מהווה מקדמה על חשבון מס ההכנסה. נישום אשר צבר הפסד עסקי/הון לתום שנת המס שקדמה למכירה והמציא אישור מקוון (הניתן על ידי פקיד השומה) על גובה וסוג ההפסד, יוכל להפחיתו מהשבח.

אופן קיזוז ההפסדים:

הפסד עסקי יקוזז כנגד השבח הריאלי והסכום האינפלציוני החייב, כלהלן:
כל 1 ש"ח הפסד יקוזז כנגד 1 ש"ח שבח ריאלי/סכום אינפלציוני חייב (המוכר יכול לבקש כי לא יקוזז ההפסד כנגד הסכום האינפלציוני).

הפסד הון יקוזז תחילה כנגד השבח הריאלי והיתרה תקוזז כנגד הסכום האינפלציוני החייב, כלהלן:
כל 1 ש"ח הפסד יקוזז כנגד 1 ש"ח שבח ריאלי וכל 1 ש"ח הפסד יקוזז כנגד 3.5 ש"ח מהסכום האינפלציוני החייב.

חישוב ליניארי מוטב במכירת דירת מגורים מזכה שנרכשה לפני 1.1.2014

1. סעיף 48א(ב2) קובע כי במכירת דירת מגורים מזכה שיום רכישתה היה לפני יום המעבר (1.1.2014), יהיה השבח הריאלי עד יום המעבר פטור ממס ועל יתרת השבח הריאלי לאחר יום המעבר יחול מס בשיעור הקבוע בסעיף קטן 48א(ב1), קרי 25% נכון להיום.
2. סעיף 48א(ב3) מחיל את הוראות סעיף 48א(ב2) רק על מרכיב דירת מגורים בתוספת הפטור הנוסף לפי סעיף 49ז - ולא על זכויות הבניה.

יודגש כי השבח האינפלציוני במכירת דירת מגורים מזכה - פטור כולו ממס.

חובת דיווח על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין

על פי סעיף 75 לחוק מיסוי מקרקעין, חלה חובה לדווח תוך 30 יום על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין. יודגש, כי החל מתיקון 76 לחוק (1.8.2013) כל הקצאת מניות כאמור חייבת במס רכישה.

פטורים ממס שבה

בחוק מיסוי מקרקעין נקבעו מספר פטורים ממס שבה כשהשכיח שבהם הוא הפטור במכירת דירת מגורים מזכה (פרק חמישי 1 לחוק).
במסגרת תיקון 76 לחוק שונה מהותית פרק חמישי 1 לחוק החל מתאריך 1.1.2014.

פטור לדירת מגורים מזכה

להלן התנאים המצטברים לזכאות לפטור ממס שבה:

המוכר הינו תושב ישראל, או תושב חוץ שאין לו דירת מגורים במדינה שבה הוא תושב (נדרש אישור משלטונות המס באותה מדינה כי אין לו דירה כאמור).

הדירה עונה להגדרת דירת מגורים:

1. בניית הדירה נסתיימה - יודגש כי דירה שבנייתה טרם נסתיימה, גם אם הקבלן התחייב לסיים בנייתה, לא תיחשב כדירת מגורים לצורך קבלת הפטור.
2. הדירה בבעלות או בחכירת יחיד ולא חברה.
3. הדירה אינה מהווה מלאי עסקי אצל המוכר.
4. הדירה משמשת בפועל למגורים, או לחילופין מיועדת לשמש למגורים קרי עליה לכלול את כל המתקנים הנדרשים למגורים (כמו מטבח, אמבטיה, שירותים וכו').

דירת המגורים הינה דירת מגורים מזכה:

הדירה "שימשה בעיקרה למגורים" באחת משתי החלופות הבאות:

1. 80% ממועד הרכישה (לא לפני 1.1.98) ועד למועד המכירה.
 2. ארבע שנים שקדמו למכירה.
- הפטור יינתן עד לשווי מכירה של 5,008,000 ש"ח (בשנת מס 2024), ההפרש בין שווי המכירה לסכום זה, ייחשב כדמי מכר של זכות אחרת בדירת מגורים מזכה, שהמס בגינה יחושב באופן יחסי ובהתאם להוראות סעיף 48א(ב).

תנאים מוקדמים נוספים:

1. על המוכר לבקש את הפטור במפורש.
 2. המבקש ליהנות מן הפטור חייב למכור את כל זכויותיו בדירת המגורים.
- אם המוכר מכר חלק מזכויותיו בדירה ולא את כולה, או שהמוכר הותיר בידי זכויות, כגון זכות הבעלות או החכרת הדירה, המוכר לא יהיה זכאי לפטור ממס שבה בעת מכירתה.
- האמור לעיל לא יחול במכירת חלק מדירת מגורים מזכה במסגרת עסקת קומבינציה, שאז יינתן פטור יחסי בהתאם לחלק הנמכר.

המסלולים לפטור ממס שבח

1. הפטור אחת ל-4 שנים בוטל בתיקון 76 לחוק.
2. פטור לדירה שהתקבלה בירושה - הזכאות לפטור על פי סעיף זה תחול על מי שעומד בתנאים המצטברים הבאים:
 - 2.1 בעת פטירתו היה המוריש בעלים של דירה אחת בלבד.
 - 2.2 אילו המוריש היה מוכר את הדירה הוא היה זכאי לפטור.
 - 2.3 היורש הינו צאצאו של המוריש או בן-זוגו של המוריש או בן-זוגו של הצאצא.שימוש בפטור לפי סעיף זה אינו חוסם את מקבלו מלהשתמש בפטור נוסף לפי עילת הפטור לדירה יחידה.
3. פטור לדירה יחידה - מוכר דירת מגורים מזכה שהיא דירתו היחידה והמוכר הוא בעל הזכות בה במשך 18 חודשים לפחות מיום שהייתה לדירת מגורים, זכאי לפטור ממס שבח במכירתה. אם נתקבל פטור על פי סעיף זה, יש להמתין 18 חודשים לקבלת פטור נוסף על פי הסעיף. מוכר יחשב כבעל דירת מגורים אחת גם אם ברשותו בנוסף:
 - 3.1 דירה שנרכשה במהלך 18 החודשים שקדמו למכירת הדירה הנדונה כתחליף לה.
 - 3.2 דירה שחלקו של המוכר בבעלותה אינו עולה על 1/3.
 - 3.3 דירה שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני 1.1.1997.
 - 3.4 חלק מדירת ירושה בשיעור של עד 50% - ללא קשר לזהות המוריש.
 - 3.5 דירה שנתקבלה בירושה והתקיימו בה תנאי סעיף 49ב(5)(א) ו-(ב).
4. פטור חד-פעמי למכירת שתי דירות - מוכר זכאי לפטור במכירת שתי דירות מגורים יחדיו לשם רכישת דירה אחת אחרת במקומן, בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
 - 4.1 התא המשפחתי לא ניצל בעבר פטור ממס לפי סעיף 49ה (הפטור הוא חד-פעמי).
 - 4.2 הדירה הנמכרת ("הדירה הראשונה") היא "דירת מגורים מזכה".
 - 4.3 במועד המכירה של הדירה הראשונה יש בבעלותו דירת מגורים נוספת אחת בלבד.
 - 4.4 המוכר מכר את הדירה הנוספת ("הדירה השנייה") בפטור ממס לפי פרק חמישי 1 לחוק בתוך 12 חודשים מיום מכירת הדירה הראשונה.
 - 4.5 המוכר רכש בשנה שלפני מכירת הדירה השנייה או ירכוש בשנה שלאחר מכירת הדירה השנייה דירת מגורים שלישית (להלן - "הדירה החלופית"). לעניין זה יודגש כי אין מניעה שהדירה החלופית תירכש לפני שתי הדירות שנמכרו, וזאת בתנאי שלא תחלוף יותר משנה מאז רכישת הדירה החלופית ועד למכירת הדירה השנייה.
 - 4.6 שוויה של הדירה החלופית שווה לפחות לשלושה רבעים משווי שתי הדירות הנמכרות.
 - 4.7 שווי שתי הדירות הנמכרות אינו עולה על מדרגת "שווי מרבי של הדירות" שנקבע בסעיף.
 - 4.8 אם שווי שתי הדירות הנמכרות אינו עולה על מדרגת "שווי שתי הדירות הנמכרות יחד" כפי שנקבע בסעיף, יינתן פטור מלא במכירת הדירה הראשונה.

4.9. אם שווי שתי הדירות הנמכרות הוא בין שתי מדרגות השווי, יינתן פטור במכירת הדירה הראשונה על ההפרש שבין שווי הדירה השנייה לבין מדרגת "שווי שתי הדירות הנמכרות יחד".
יתרת שווי הדירה הראשונה תחשב כדמי מכר של זכות אחרת במקרקעין (לא דירת מגורים מזכה) ועל היתרה ישולם מס בשיעורים הרגילים (להלן - "הסכום העודף"). במקרה כזה, יחושבו שווי הרכישה והניכויים המותרים, כיחס שבין הסכום העודף לבין השווי המלא שנתקבל במכירת הדירה הראשונה.

מתנות לקרובים

מכירת זכות במקרקעין והקניית זכות באיגוד ללא תמורה מיחיד לקרובו יהיו פטורים ממס לפי סעיף 62 (א) לחוק מיסוי מקרקעין.
לעניין זה "קרוב" - קרוב כאמור בפסקאות (1) ו-(2) להגדרת "קרוב" שבסעיף 1 וכן אח או אחות, לגבי זכות שקיבלו מהורה או מהורי הורה בלא תמורה, או בירושה.
המשמעות היא שאח ואחות אינם קרובים יותר אלא רק לעניין זכות שקיבלו מההורים/ הורי הורים בירושה או במתנה.

תקופת צינון - סעיף 149 קובע תקופת צינון במכירת דירת מגורים מזכה בפטור ממס שהתקבלה במתנה. תקופת הצינון נקבעה ל-3 או 4 שנים, כתלות במגורים בדירה בדרך קבע על ידי המוכר בלבד ואינה תלויה בזהות נותן המתנה או במצבו המשפחתי של המוכר.

חלק ה - מס ערך מוסף

חובת דיווח מקוון

לשם הגברת האכיפה ומניעת הונאות בתחום מס ערך מוסף נקבעה חובת דיווח מקוון לצורכי מע"מ כשתכלית השינוי הינה להגברת האכיפה ומניעת הונאות בתחום מס ערך מוסף (בעיקר בתחום החשבונות הפיקטיביות).

במסגרת תיקון מספר 37 לחוק מס ערך מוסף אשר פורסם ביום 23.7.2009, שונה חוק מס ערך מוסף בנוגע לתוכן הדיווח התקופתי, אופן הגשתו ועוד.

בעקבות התיקון נדרש חלק מציבור העוסקים להגיש דיווח מפורט על עסקאותיהם ותשומותיהם. הדיווח המפורט מוגש בתדירות חודשית באופן מקוון והוא כולל מידע מפורט על העסקאות והתשומות בתקופת הדיווח.

חובת הדיווח המפורט חלה על אוכלוסיות שונות של החייבים במס כהגדרתם בחוק על פי היקף וסוג פעילותם, כמפורט:

1. כל העוסקים (חברות) שמחזור עסקאותיהם גבוה מ-1.5 מיליון ש"ח.
2. לגבי יחידים חובת הדיווח חלה רק על מי שמחזורם הוא 2.5 מיליון ש"ח ומעלה.
3. מלכ"רים אשר מחזורם השנתי גבוה מ-20 מיליון ש"ח.
4. מוסדות כספיים אשר מחזורם השנתי גבוה מ-4 מיליון ש"ח.

עוסק פטור

"עוסק פטור" פטור מתשלום מס עסקאות ומנגד אינו רשאי לנכות מס תשומות (פרט לסוגי עסקאות מסוימות). הוא פטור מהגשת דוחות תקופתיים. עם זאת, עליו להצהיר עד ליום 31 בינואר בכל שנה על מחזור עסקאותיו בשנה שחלפה. בשנת 2024 נחשב כעוסק פטור, מי שמחזור עסקאותיו אינו עולה על 120,000 ש"ח לשנה.

החובה לדרוש חשבונות מס ואי תשלום במזומן

חוק מס ערך מוסף קובע כי ברכישה לצורכי העסק, של נכסים או שירותים בסכום שמעל 345 ש"ח, על הרוכש לדרוש ממוכר, שהוא עוסק מורשה חשבונות מס או לשלם בהעברה בנקאית, בכרטיס אשראי או בשיק שהוא חתום עליו כמושך ונאמר בו כי התשלום הוא למוכר בלבד.

ברכישה כאמור בסכום של 27,701 ש"ח או יותר, חייב הרוכש לדרוש ממוכר שהוא עוסק מורשה חשבונית מס ובנוסף, יש איסור לשלם עליו בשטרי כסף, ואם שילם בשיק מוסב עליו להוסיף על גב השיק את שמו, חתימתו ומספר הרישום במשרד מס ערך מוסף.

סעיף 38 (א) לחוק מס ערך מוסף

במסגרת החוק להתייעלות הכלכלית לשנים 2023 ו-2024, הוסף לחוק מע"מ סעיף 38 (א) (בהוראת שעה משנת 2024 ועד שנת 2028) שתחולתו החל מיום 1 בינואר 2024. הסעיף קובע כי החל מיום 1 בינואר 2024 "לא יותר ניכוי מס התשומות הכלול בחשבונית מס שסכומה, בלא המס, עלה על כמפורט להלן ושאינה כוללת מספר שהקצה לה מנהל מע"מ".

הסעיף קובע כי החל משנת 2024, כל חשבונית שהסכום שלה עולה על 25,000 ש"ח תהיה חייבת בהקצאת מספר על ידי רשויות מע"מ. סכום זה יקטן בהדרגה, כדלקמן:

בשנת 2025 סכום החשבונית 20,000 ש"ח.

בשנת 2026 סכום החשבונית 15,000 ש"ח.

בשנת 2027 סכום החשבונית 10,000 ש"ח.

בשנת 2028 סכום החשבונית 5,000 ש"ח.

ציבור העוסקים נדרש להיערך עם תוכנות הנהלת החשבונות לצורך בקבלת הקצאת מספרים מקוונים לחשבוניות המס, בהתאם לסכומים הנקובים בסעיף.

חוק המזומן

החוק לצמצום השימוש במזומן התשע"ח-2018. נכנס לתוקף ב-1.1.2019, במטרה לצמצם את ההון השחור ולייע במאבק בפעילות פלילית, העלמות מס, הלבנת הון ומימון טרור.

הוראות החוק לגבי עוסק הינם כדלקמן:

1. בעסקה עם עוסק ("במסגרת עסקו"), בין אם העסקה הינה עם אדם פרטי ובין אם העסקה היא עם עוסק אחר, ניתן יהיה לשלם במזומן רק במידה ומחיר העסקה הינו עד 6,000 ש"ח. בעסקה בין אנשים פרטיים, ניתן יהיה לשלם במזומן רק במידה ומחיר העסקה הינו עד 15,000 ש"ח.
2. בעסקה בין עוסק ובין מי שמוגדר כתייר, ניתן יהיה לשלם במזומן עד 40,000 ש"ח. במקרה זה, חלה על המקבל החובה להוכיח כי העסקה נעשתה עם תייר (כגון באמצעות צירוף מסמך שמקבל תייר במעבר הגבול).
3. במידה ומחיר העסקה הינו מעל התקרה שנקבעה (6,000 ש"ח לעוסק ו-15,000 ש"ח לפרטי), ניתן יהיה לשלם רק 10% ממחיר העסקה במזומן ועד רף עליון של גובה התקרה שנקבעה (6,000 ש"ח לעוסק, 15,000 ש"ח לפרטי, 40,000 ש"ח לתייר).

4. "מחיר העסקה" -

- 4.1. "מחיר העסקה" מוגדר בחוק כתמורה שהצדדים לעסקה הסכימו עליה בעבור הנכס או השירות, לרבות מס ערך מוסף, מס קנייה ובלו, וכן הוצאות הנלוות לעסקה שסוכמו עם מוכר הנכס או עם נותן השירות.
- 4.2. במכירת מספר נכסים, לא יראו את המחיר המצטבר של כל הנכסים כמחיר של עסקה אחת, אלא אם כן הוסכם בין הצדדים על מכירתם בעת ובעונה אחת. פיצול מלאכותי של עסקה למספר עסקאות - אסור.
- 4.3. בעסקה מתמשכת לקבלת שירות - יראו כל תשלום שיש לשלם באופן תקופתי מעת לעת, כמחיר העסקה. כדוגמה - בהסכם עם עו"ד למתן שירות גלובלי על בסיס תשלום חודשי, ("ריטיינר") ייחשב כל תשלום חודשי כעסקה נפרדת. לעומת זאת, בהסכם עם עו"ד למתן שירות לעניין ספציפי/יחד פעמי, מחיר העסקה יהיה הסך הכולל עבור אותו השירות, גם אם התמורה שולמה בתשלומים.
- 4.4. במכר של זכות שכירות שהתמורה משולמת מעת לעת, לא לשיעורין, יראו כל תשלום שיש לשלם כמחיר העסקה.
- 4.5. פעולות בנקאיות כגון הפקדה, משיכה, העברה או המרה של מזומן (כולל מטבע חוץ) אינן מצויות תחת מגבלות החוק, ואינן מוגדרות כעסקת מזומנים.
- 4.6. שכר עבודה - לעמדת רשות המיסים מדובר בשכר עבודה ברוטו (לפי הגדרת "מחיר העסקה") וכי מעבר לסך של 6,000 ש"ח ברוטו, לא ניתן יהיה לשלם אפילו 10% במזומן.

ההגבלה תחול כש"מחיר העסקה" גבוה מ-	סוג הפעולה עליה חלה ההגבלה במזומן	"תשלום במזומן" בוצע עבור
6,000 ש"ח	לתת ולקבל	עסקה במסגרת העסק
15,000 ש"ח	לתת ולקבל	עסקה בין אנשים פרטיים
40,000 ש"ח	לקבל	עסקה עם תייר במסגרת העסק
6,000 ש"ח	לתת ולקבל	שכ"ע, תרומה, הלוואה *
15,000 ש"ח	לתת ולקבל	מתנה

* ההגבלה לא תחול על הלוואה שנותן גוף פיננסי מפקח.

דיווח על בסיס מזומן לנותני שירותים ויצרנים קטנים

בשנים האחרונות עברו מספר תיקונים לחוק מס ערך מוסף אשר הרחיבו משמעותית את אוכלוסיית המדווחים על בסיס מזומן. כאשר עוסק נדרש לשלם מע"מ על בסיס מצטבר, הוא מחויב לשלם את המע"מ גם בטרם קיבל את מלוא התמורה בגין העסקה (מכר או מתן שירות). בעקבות תיקון מספר 41 החל מיום 1.1.2011 החיוב במע"מ בגין מתן שירותים יהיה ככלל, על בסיס מזומן, כלומר חיוב המע"מ יחול עם קבלת התמורה ועל הסכום שהתקבל. כמו כן הורחבה הזכאות לדיווח למע"מ על בסיס מזומן גם לגבי עסקאות של מתן שירות על בסיס מזומן.

הדין לגבי עסקאות של מתן שירותים

1. הדין טרם התיקון לגבי עסקאות של מתן שירותים

טרם התיקון, עסקאות של מתן שירותים היו חייבות במע"מ על בסיס מצטבר, למעט אם נקבע במפורש אחרת. חריג משמעותי לעיקרון זה נקבע בתקנה 7 לתקנות מע"מ, התשל"ו-1976, המפרטת סוגי שירותים החייבים במע"מ על בסיס מזומן (לרבות בעלי מקצועות חופשיים, דמי שכירות, עסקאות אשראי, רופאים ועוד).

2. הדין לאחר התיקון לגבי עסקאות של מתן שירותים

בהתאם לתיקון, עסקאות של מתן שירותים (לרבות, השכרה ואשראי) חייבות במע"מ על בסיס מזומן (סעיף 24 לחוק מע"מ). דהיינו, עם קבלת התמורה ועל הסכום שהתקבל. חריג לעיקרון נקבע בסעיף 29(א1) לחוק מע"מ, לפיו נותני שירותים שבתחולת תוספת י"א להוראות ניהול ספרים ואשר מחזור עסקאותיהם עולה על 15,000,000 ש"ח לשנה, יהיו חייבים במע"מ עם נתינת השירות (על בסיס מצטבר). בשירות כאמור שניתן בחלקים יחול החיוב במע"מ על כל חלק שניתן, ובשירות שנתינתו מתמשכת ושלא ניתן להפריד בין חלקיו, מועד החיוב במע"מ יהא בגמר מתן השירות או בעת קבלת התקבולים, כמוקדם (בסיס מעורב). נותני השירותים שבתחולת תוספת י"א להוראות ניהול ספרים הינם נותני שירותים אשר לא נכללו בתוספת אחרת להוראות ניהול פנקסים, כגון: בעלי אולמות שמחות, מסעדות, בתי מלון, פנסיון, נותני שירותי שיפוצים ותיקונים במבנים, בתי קולנוע, חברות הובלה, שמירה וניקיון.

תיקון 48 לחוק מס ערך מוסף, קובע כי בעסקה של מכר טובין על ידי עוסק שמחזור עסקאותיו אינו עולה על 2,000,000 ש"ח יחול החיוב במס עם קבלת התמורה ("בסיס מזומן"). התיקון קובע עוד, כי יחול דיווח על בסיס מזומן על עסקאותיהם של עסקים יצרניים אשר מחזור עסקאותיהם אינו עולה על 3,450,000 ש"ח. תחולת התיקון מיום 1.1.2015.

חובת הנפקת חשבונית מס

נקבע כלל גורף ולפיו חובה להנפיק חשבונית תוך 14 יום ממועד החיוב במס, בין אם מועד החיוב הינו על בסיס מצטבר ובין אם הוא על בסיס מזומן.

קבלן מבצע - מועד הוצאת חשבונית מס

מועד הוצאת חשבוניות מס לפי חוק מע"מ החל על חברות שהינן קבלן מבצע הינו כדלקמן:
לגבי חשבונות חלקיים - כל עוד מדובר בהוצאת חשבונות ביצוע חלקיים, טרם השלמת העבודה ו/או העמדת המקרקעין לרשות מזמין העבודה, מועד הוצאת החשבונית הינו בעת תשלום סכום כל שהוא על חשבונות הביצוע החלקיים, דהיינו, עם קבלת התמורה.
לגבי החשבון הסופי - עם סיום העבודה ו/או העמדת המקרקעין לרשות מזמין העבודה, חלה על החברה החובה להוציא חשבונית מס, דהיינו, בגמר ביצוע העבודה יש להוציא חשבונית מס סופית, ללא קשר למועד התשלום.

להלן סעיפי החוק:

סעיף 28(ב) לחוק קובע כי "בעבודות בניה חל החיוב במס עם השלמת העבודה או העמדת המקרקעין שבהם נעשתה העבודה לרשות הקונה או לשימוש, לפי המוקדם. הועמד חלק מהמקרקעין לרשות הקונה, חל החיוב לגבי אותו חלק מאותה שעה".
בסעיף זה "עבודות בניה" - "לרבות עבודות חפירה, הריסה, ביוב וניקוז, הנחת צינורות, סלילת כבישים ודרכים, הכשרת קרקע וכיוצא באלה".
סעיף 29(1) לחוק קובע כי "בעסקה שסעיף 28 חל עליה ובסוג עסקאות אחרות שקבע שר האוצר - אם שילמו סכומים כל שהם על חשבון התמורה לפני מועד החיוב על פי פרק זה, יחול החיוב לגבי כל סכום ששולם כאמור, בעת תשלומו".
שילוב הוראות סעיפים 28 ו-29 לחוק מס ערך מוסף התשל"ו-1975 (להלן - "החוק") קובע לפיכך כי מועד הוצאת החשבונית החל הינו כאמור לעיל.

האיסור לדרוש חשבונית מהספק בטרם שולמה התמורה

בתיקון לחוק נקבע כי במקרה בו המועד לחיוב עפ"י החוק הינו על בסיס מזומן, חל איסור על הקונה לדרוש חשבונית מס טרם תשלום התמורה או חלקה.
מדובר בין השאר על בעלי מקצועות חופשיים, נותני שירותים ויצרנים שמחזור עסקאותיהם הינו עד 2,000,000 ש"ח ויצרנים שמחזור עסקאותיהם עד 3,450,000 ש"ח.
הוראה זו באה למנוע את המצב לפיו לקוחות דרשו חשבונית מס כתנאי לביצועה של העסקה.

טבלת שיעורי מס ערך מוסף מיום פרסומו של החוק ועד היום

מועד קביעת השיעור	שיעור המע"מ
1.7.1976	8.0%
1.11.1977	12.0%
1.8.1982	15.0%
1.6.1985	17.0%
1.10.1985	15.0%
1.3.1990	16.0%
1.1.1991	18.0%
1.1.1993	17.0%
15.6.2002	18.0%
1.3.2004	17.0%
1.9.2005	16.5%
1.7.2006	15.5%
1.7.2009	16.5%
1.1.2010	16.0%
1.9.2012	17.0%
1.6.2013	18.0%
1.10.2015	17.0%
1.1.2025	18.0% צפוי

הוראות מס ערך מוסף בנוגע לכלי רכב

על פי תקנות מס ערך מוסף אין אפשרות לנכות את מס התשומות בעת רכישת ו/או השכרת רכב פרטי (לרבות רכב מסחרי עד 3,500 ק"ג). לפיכך, יש לרשום את מלוא עלות הרכב בסכום הכולל מע"מ.

במקביל יגדל סך הפחת השנתי המוכר בגין הרכב.

תקנה 14(ב) קובעת רשימה סגורה של עוסקים הרשאים לנכות את מס התשומות בגין הרכישה:

1. רכישת רכב בידי עוסק שעסקו מכירת רכבים.
2. לימודי נהיגה בבית ספר לנהיגה.
3. השכרת רכב בידי מי שעסקו השכרת רכב.
4. הסעות נוסעים במהלך העסק, בידי מי שעסקו הסעת נוסעים.
5. סיורים וטיולי שטח בידי מי שעסקו ארגון סיורים כאמור.
6. ג'יפ המועסק דרך קבע בתנאי שדה או בחצר העסק או המפעל.

קטנועים ואופנועים - היבטי מס ערך מוסף

הגדרות:

"רכב" - "כל רכב המוגדר ברישיון מסוג M1 ו-N1.

להלן הנוסח המתוקן של הגדרת רכב פרטי בתקנה 1, שתחולתה מיום 5.7.2010:

תקנות מס ערך מוסף, התשל"ו - 1976

1(ב) " לעניין תקנה זו ותקנות 2 ו-14 - "רכב פרטי" - רכב נוסעים פרטי, רכב פרטי דו-שימושי, רכב מסחרי אחד ורכב מסחרי בלתי אחד כמשמעותם בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, ובלבד שמשקלו הכולל המותר של רכב מסחרי כאמור אינו עולה על 3,500 ק"ג וכן רכב המפורט בתוספת הרביעית, דומה לו במהותו או זהה לו, אך למעט ג'יפ המועסק דרך קבע בתנאי שדה או בחצרי העסק או המפעל."

"מכר" בחוק מע"מ - "לעניין נכס - לרבות השכרתו..."

תקנה 14(א) לחוק מס ערך מוסף קובעת כי "המס שהוטל על מכירת רכב פרטי לעוסק או על יבוא רכב כאמור בידי עוסק, לא יהיה ניתן לניכוי" (בתקנה 14(ב) יש רשימת חריגים).

קטנועים ואופנועים אינם מוגדרים כ"רכב פרטי" כמשמעותו בתקנה 1 ולפיכך גם מס התשומות בגין הרכישה (לרבות השכרה) יהיה ניתן לניכוי כתשומה מעורבת. (על פי סעיף 38(א) לחוק מע"מ ביחד עם הכללים שנקבעו בתקנה 18 לתקנות).

בהתחשב באופי השימוש המעורב באופנועים וקטנועים יש להחיל בגין רכישתם (לרבות יבואם או השכרתם) את הכללים שלהלן:

להלן הכללים:

1. אם השימוש ברכב הוא במלואו רק לצרכי העסק, ניתן לנכות את מלוא מס התשומות.
2. אם השימוש הוא מעורב, ניתן לנכות את מס התשומות לפי יחס השימוש לצרכי העסק.

באם לא ניתן לקבוע את יחס השימוש, מס התשומות ינוכה:

1. אם עיקר השימוש בו הוא לצרכי העסק - ינוכה 2/3 מגובה מס התשומות.
2. אם עיקר השימוש בו הוא שלא לצרכי העסק - ינוכה 1/4 מגובה מס התשומות.

חלק ו - דיווחים והודעות לרשויות המס

חובת דיווח על רווחי הון ממכירת נכס ותשלום מקדמה

חלה חובה לדווח תוך 30 יום על כל מכירה הנית, בין אם נבע מהמכירה רווח הון או שנוצר הפסד הון ולשלם מקדמה מסכום המס החל על הרווח, אם היה כזה.

לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה (בישראל או מחוץ לישראל) או לגבי מכירת קרן נאמנות נקבע שבכל מקרה בו נוכח במועד מכירתן מס במקור מרווח ההון, לא יהיה צורך בדיווח כאמור.

אם לא נוכח מס במקור מרווח ההון והמוכר חייב בהגשת דוח שנתי, נקבע כי המוכר יהיה חייב בהגשת דוח על רווח ההון ותשלום המקדמה בגין רווח ההון, פעמיים בשנה: ביום 31 ביולי בשל מכירות שהיו במחצית הראשונה של השנה וב-31 בינואר של השנה העוקבת, בגין מכירות שהיו במחצית השנייה של השנה.

חובת דיווח על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין

על פי סעיף 75 לחוק מיסוי מקרקעין, חלה חובה לדווח תוך 30 יום על הקצאת מניות באיגוד מקרקעין-חל מתיקון 76 לחוק (1.8.2013) כל הקצאת מניות כאמור חייבת במס רכישה.

חובת דיווח על תכנוני מס, חוות דעת ועמדות מס

מכ סעיפים 131ד, 131ה ו-131ז (לפקודת מס הכנסה) (שמכוחו הותקנו תקנות "תכנון מס החייב בדיווח"), סעיפים 67ג, 67ד ו-67ה) לחוק מע"מ וסעיפים 231ד ו-231ה לפקודת המכס, על כל נישום לבדוק אם עליו לתת גלוי בקשר עם:

1. ביצוע פעולה המהווה תכנון מס (בחלק מתכנוני המס רק בהתקיים רף כספי מסויים).
2. נקיטת עמדה פרשנית מסויימת (רק אם התקיים רף כספי מסויים).
3. קבלת חוות דעת.

אי דיווח על תכנון המס החייב בדיווח הינו עבירה פלילית על פי סעיף 216 לפקודה. כמו כן, אם פקיד השומה לא יקבל את תכנון המס הנ"ל יהא הנישום חייב בקנס בשיעור של 30% מסכום הגרעון שנוצר בשל תכנון המס.

רשימת תכנוני מס החייבים בדיווח

מס הכנסה

1. העברת תשלומים בסך 2 מיליון ש"ח לשנה לפחות, בשל דמי ניהול/ייעוץ בין צדדים קשורים, כשבעקבות העברתם פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא הועברו וזאת לאור העובדה ששיעורי המס החלים על מקבל ההכנסה נמוכים/פטורים.
 2. מכירת נכס לצד קשור, שיצרה הפסד בר קיזוז למוכר בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
 3. מכירת נכס לאחר, אם הנכס הגיע לידי המוכר במכירה פטורה ממס מקרוב והמוכר מכר את הנכס תוך 3 שנים מיום שהגיע לידי ונוצר לו בעקבות המכירה הפסד בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות, הניתן לקיזוז.
 4. מכירת נכס לאחר, אם הנכס הגיע לידי המוכר במכירה פטורה ממס מקרוב והמוכר מכר את הנכס תוך 3 שנים מיום שהגיע לידי וכנגד הרווח שנוצר לו בעקבות המכירה קוזז הפסד קודם שהיה לו, בסכום של 2 מיליון ש"ח לפחות.
 5. מחילת חוב בין צדדים קשורים, כשנוצר הפסד או רווח בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, אשר קוזז מהכנסות המוחל/נמחל ובעקבות המחילה פחת סכום המס שהיה צריך להשתלם אילולא מחילת החוב.
 6. פירעון יתרת חובה בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, של יחיד בעל מניות בחברה ברבעון האחרון של שנת המס, כאשר ברבעון העוקב גדלה יתרת החובה שלו ב-25% לפחות מהסכום שנפרע.
 7. רכישת אמצעי שליטה בחבר בני-אדם כשלוכש הומחתה זכותו של אחר כלפי חבר בני-האדם והרוכש הגיע במקביל להסדר לתשלום מקצת החוב לצד ג' ונוצרה לרוכש יתרת זכות.
 8. רכישת 50% מאמצעי השליטה של חברה בתקופה של 24 חודשים, כשלחברה הפסד בר קיזוז בסכום של 3 מיליון ש"ח לפחות.
 9. רכישה או החזקה של תושב ישראל ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחבר בני-אדם תושב מדינה שאינה מדינת אמנה וקבלת תקבולים מאותו חבר בני-אדם בשווי כולל של 1 מיליון ש"ח לפחות, בשנת המס.
 10. רכישה או החזקה של תושב ישראל ב-25% או יותר מאמצעי השליטה בחבר בני-אדם תושב מדינת אמנה, שמעל 50% משווי נכסיה או השימוש בהם נעשה בישראל, במישרין או בעקיפין וקבלת תקבולים מאותו חבר בני-אדם בשווי כולל של מיליון ש"ח לפחות, בשנת המס.
 11. העברת הפסדים בסכום של חצי מיליון ש"ח לפחות, מחברה משפחתית לנישום המייצג שמקורם בתשלומים ששולמו לו, ונדרשו על ידה כהוצאה.
- הדיווח יעשה באמצעות טופס 1213.

מיסוי מקרקעין

12. כל התקשרות עם בעלים של מקרקעין בעסקת מתן שירותי בניה או למתן שירותי מימון לבניה, כשהתמורה מחושבת לפי התמורה ממכירת המקרקעין וכן התקשרות עם בעלים של מקרקעין למכירת זכות במקרקעין לקבוצת רוכשים המתארגנת כקבוצה לבניה על המקרקעין באמצעות גורם מארגן.

מס ערך מוסף

13. כל התקשרות עם בעלים של מקרקעין למכירת זכות במקרקעין לקבוצת רוכשים המתארגנת כקבוצה לרכישת הזכות ולבניה על המקרקעין באמצעות גורם מארגן.
14. כל החזקה במישרין ובעקיפין, של מלכ"ר או מוסד כספי ב "עוסק" בשיעור של 75% לפחות. הדיווח יעשה באמצעות טופס 872.

חובת הדיווח בקבלת חוות דעת ובנקיטת עמדה חייבת בדיווח

סעיפים 131ד ו-131ה לפקודת מס הכנסה קובעים הנחיות דיווח מסוימות לגבי שימוש בחוות דעת שניתנה מיום 1.1.2016 ואילך, וכן לגבי מה שהם הגדירו כעמדה החייבת בדיווח משנת 2016 ואילך.

חוות דעת תהיה חייבת בדיווח אם שכר הטרחה בגינה כולל מענק הצלחה וגבוה מ-100,000 ש"ח או שהמדובר בחוות דעת שמי שכתב אותה עשה זאת מעל שלוש פעמים (נותן חוות הדעת צריך לציין שהיא חוות דעת מדף). ההנחיות חלות על יחיד או חבר בני אדם, בתנאי שהכנסתם בשנת המס, למעט רווח הון, עולה על 3 מיליון ש"ח וההכנסה הקשורה לחוות הדעת עולה על 1.5 מיליון ש"ח. חוות דעת שדווחה ככזו לא חייבת להימסר לרשות המיסים. הדיווח יעשה באמצעות טופס 1345.

עמדה חייבת בדיווח היא עמדה בנושא שדומה לעמדות שרשות המיסים מפרסמת באינטרנט מעת לעת. עמדות הרשות משקפות את עמדתה ביחס לסוגיות מיסוי שונות. אם בדוח יושמה גישה הנוגדת את עמדת הרשות כאשר יתרון המס (בין אם זה הנחה, הקלה, דחייה של תשלום מס או הימנעות מניכוי מס ועוד) הנובע מכך עולה על 5 מיליון ש"ח באותה שנת מס או על 10 מיליון ש"ח במהלך ארבע שנות מס לכל היותר. הדיווח ייעשה באמצעות טופס 1346.

אי דיווח כאמור הן על "חוות דעת" והן על "עמדה חייבת בדיווח" מהווה עברה פלילית.

חלק ז - פעולות שיש לבצע ביום 31 בדצמבר 2024

מפקד המלאי

מועד המפקד

עליכם לערוך את מפקד המלאי ליום 31.12.2024. נא להכין את רשימת המלאי ליום 31.12.2024, או מועד אחר קרוב לסוף השנה. ניתן לעשות ספירה תוך חודש ימים לפני יום המאזן או אחריו ולערוך לאחר מכן את התיאום הדרוש לקביעת ערך המלאי ליום המאזן ובלבד שאם הפרש הזמן בין יום הספירה ובין יום המאזן עולה על 10 ימים, חובה להודיע על כך מראש לפקיד השומה. בעקבות מלחמת חרבות ברזל נמנעה שגרת העבודה בעסקים רבים ומצב זה נמשך גם בשנת 2024. על כן, עבור שנת המס 2024, ניתן יהיה לפקוד את מלאי העסק עד ליום 31.3.2025 ולערוך את ההתאמות הדרושות לקביעת ערך המלאי ליום המאזן. במקרים חריגים (כגון – עסקים הנמצאים בשיבושים שלא ניתן מסיבות ביטחוניות לערוך ספירת מלאי), ניתן לפנות לפקיד השומה בבקשה להקלה. נא להודיענו מראש על מועד הספירה לצורך תאום ביקור נציג משרדנו.

עריכת המפקד

רשימות המלאי צריכות לכלול את כל הטובין שבבעלותכם או ברשותכם. טובין השייכים לאחרים ונמצאים ברשותכם ירשמו בנפרד. כמו-כן, עליכם לערוך רשימת טובין שבבעלותכם והנמצאים, בתאריך המפקד, אצל אחרים (כגון: סחורה שנשלחה לעיבוד, טובין במחסני ערובה וכד'). יש לקבל אישור מאת מחזיקי המלאי על המלאי שלכם הנמצא ברשותם. ראה דוגמת גיליון ספירת מלאי בנספח 1. גיליונות הספירה צריכים להיות ממוספרים מראש במספר עוקב. בראש כל גיליון יצוין תאריך הספירה ומקום אחסון הטובין. יש להכין את רשימות מפקד המלאי ב-3 עותקים. העתק אחד (כמותי בלבד) נבקשכם להעביר למשרדנו מיד לאחר סיום הספירה כשהוא חתום על ידי הסופרים ועל ידי הממונה על הספירה (יש לציין ליד החתימה את שם החותם).

הרשימות יעשו בדיו (ולא בעפרון) ויכללו לפחות פרטים אלה:

1. תיאורם של הטובין באופן המאפשר זיהוי סוגם.
2. מצבם, אם אינו תקין (מיושנים, מקולקלים, במחזור איטי, פסולת וכד').
3. היחידה לפיה נמדדת הכמות (ק"ג, מטרים, תריסרים, ליטרים וכד').
4. הכמות (מספר היחידות כאמור לעיל).
5. לגבי מקלטי טלוויזיה, מכשירי סטריאו, מכשירי רדיו ושעונים, יש לציין גם את שם היצרן ומספר סידורי של המוצר המוטבע על ידי היצרן.
6. רצוי להשאיר מקום ל-2 טורים נוספים שימולאו במועד מאוחר יותר והם: מחיר היחידה ושווי כולל (מספר היחידות מוכפל במחיר).

תוצרת בעיבוד

תוצרת בעיבוד תירשם תוך ציון הכמות ביחידות פיזיות ושלב העיבוד (רמת הגמר) במועד הספירה.

חישוב שווי המלאי

את חישוב השווי ניתן לעשות במועד מאוחר יותר. בחישוב השווי אין לכלול טובין שאינם שייכים לכם (כגון שנמכרו לפני תאריך המאזן) אך יש לכלול את אלה הנמצאים ברשותם של אחרים והשייכים לכם. השווי של חומרי גלם, אריזה וטובין המשמשים למכירה יחושב בדרך כלל לפי העלות (לא כולל מע"מ). במקרה של טובין שאינם תקינים או שמחיר מכירתם המשוער נמוך מהעלות, יחושב השווי לפי ערך המימוש הנקי והדבר יודגש ברשימה תוך ציון בסיס החישוב וסיבתו. העלות תחושב לפי שיטת "פיפו" ("נכנס ראשון - יוצא ראשון") או לפי הזיהוי הספציפי של מחיר קניית הסחורה. אם החישוב בעצמו נעשה שלא על גבי גיליונות הספירה המקוריים, יש לדאוג לסימול שיאפשר מעקב הדדי בין רשימות הספירה לבין רשימות השווי הסופיות.

תוצרת בעיבוד ותוצרת גמורה

יוערכו בשיטה הנהוגה בחברתכם/עסקכם (עלויות בפועל, מחיר מכירה בניכוי אחוז רווח גולמי וכד'). בכל מקרה של ספק, או בעיות כלשהן בחישוב השווי, נבקשכם להודיענו על כך. רשימות המלאי יסוכמו בנפרד לפי הקבוצות כגון: חומרי גלם, חומרי אריזה, חומרי עזר, תוצרת בעיבוד, מוצרים מוגמרים וכד'.

הוראות מס הכנסה לספירת המלאי

ממצאי הספירה ירשמו בדיו על דפים ממוספרים בציון כמויות, סוגים, סימני זיהוי (מספר קטלוגי וכו') ומקום אחסנה. מוצרים במשגור ירשמו בנפרד. תוצרת בעיבוד תרשם תוך ציון שלב העיבוד במועד הספירה. בגמר הספירה יחוברו הדפים המקוריים ובדף האחרון יצוין מספר הדפים, תאריך הספירה וחתימת המשתתפים בה (לפחות שני אנשים). במקרה וחלק מהמלאי שלכם נמצא בתאריך הספירה ברשותו של אחר - יש לרשמו בנפרד בציון מקום הימצאו וסיבת החזקתו מחוץ למפעל (כמו: "נשלח לעיבוד", "סחורה בדרך" וכד'). מלאי שבהחזקתכם והשייך לאחרים, ירשם אף הוא בנפרד.

שמירת הרשימות

רשימות הספירה המקוריות מהוות חלק בלתי נפרד ממערכת החשבונות ויש לשמרן במשך שבע שנים מתום שנת המס או שש שנים מתום שנת המס בה הוגש הדוח על ההכנסה, הכל לפי המאוחר יותר. פקידי השומה נוהגים לדרוש לפעמים את רשימות ספירת המלאי זמן קצר לאחר תאריך המאזן, במקרים כאלה עליכם להמציא לפקיד השומה, מיד עם קבלת הדרישה, העתק אחד מרשימות המלאי המקוריות בלי להמתין לחישוב השווי.

עם גמר הספירה וחישוב המחירים והערך, יש להעביר למשרדנו עותק נוסף ומלא של רשימות הספירה, כשהוא חתום על ידי מנהל הספירה.

פרויקטים או עבודות בביצוע

יש לערוך רשימה ולהעריך את אחוז הביצוע בהתאם לעלות ההשקעה או לשלב הגמר. רצוי לתמוך הערכה זו בחוות דעת של מהנדס או מנהל העבודה בחברה.

פנקסים חדשים

ניתן להתחיל את השנה בספרי חשבונות חדשים (חשבוניות, קבלות, ספרי קופה וכד'). מי שמנהל את ספריו באמצעות תוכנת מחשב, יכול להתחיל את השנה בספרור חדש.

שמירת מסמכים

על פי הוראות רשות המיסים יש לשמור מסמכים עד 7 שנים מתום שנת המס בה הוגש הדוח. על פי ההוראות חובה לשמור מסמכים באופן שיאפשר הצגתן לפקיד על פי דרישתו. רשויות המס מוגבלות בתקופת הביקורת שהן רשאיות לערוך ל-4 שנים. בשנים האחרונות אנו עדים להתפתחות מואצת של פיתוח תוכנות להנהלת חשבונות הפועלות באופן אינטרנטי בענן.

תוכנות אלו מאפשרות מצד אחד, גישה מהירה למערכת המידע להפקת מסמכים ולהעברת מידע בזמן אמת, ומאידך יוצרת חשיפה לסיכונים רבים ובראשם איומי הסייבר והסיכון לדליפת מידע ומחיקת מידע.

מומלץ לבדוק בבית התוכנה התחייבות לעמידה בהוראות אלה, לבצע גיבויים תדירים של נתוני המידע והמסמכים וכן-להסתייע באיש מחשבים בנושא.

נדגיש כי יש לשמור את המסמכים ולא להסתפק בשמירת הלינקים שאינה מהווה שמירת מסמכים.

ספירת קופה

1. יש לספור את המזומנים בקופה ולהכין רשימה של המחאות, שוברי כרטיסי אשראי והשטרות שנמצאים בקופה ליום 31.12.2024 אשר תכלול את הפרטים הבאים: מספר ההמחאה או השטר, שם החותם, שם המסב האחרון, הבנק, מועד הפירעון והסכום בקופה.
2. בכדי להקל על הספירה יש להפקיד בבנק בתום יום העסקים האחרון בחודש דצמבר 2024 (יום שלישי ה-31.12.2024) או למחרת בבוקר, את כל הכספים הנמצאים בקופה.
3. הרשימות שיכללו את סכום המזומנים בקופה ורשימת המחאות והשטרות כאמור בסעיף 1 לעיל יערכו בשלושה עותקים ויחתמו בידי עורך הספירה. ראה דוגמת גיליון ספירת הקופה בנספח 2.

עם גמר הספירה יש להעביר למשרדנו עותק מלא של רשימות הספירה.

חלק ח - תשלומים שניתן לבצע לאחר סיום שנת המס 2024

תשלומים לבעלי שליטה

ניתן להשלים תשלומים מסויימים לבעלי שליטה גם לאחר סיום שנת המס ולרשמים כהוצאה בשנת 2024 בחברה המשלמת. המדובר במשכורות, מענקים, דמי ניהול, דמי שכירות עבור נכסים וכד'.

הסכומים יותרו כהוצאה בשנת 2024 בתנאי שישולמו עד **31.3.2025** או יזקפו לזכותם של בעלי השליטה והמס מהם ינוכה במקור וישולם לפקיד השומה תוך שבוע מיום הניכוי בתוספת ריבית והצמדה לתקופה מיום 1.1.2025 ועד לתשלומם בפועל. לעניין זה, דין זיכוי בעל השליטה (מקבל ההכנסה) בספרים כדין תשלום. כלומר, הזיכוי לסוף שנת המס מתחייב ריבית והצמדה מיום 1.1.2025 ועד לתשלום המס לפקיד השומה. תנאי נוסף הוא שבעל השליטה יצהיר על הכנסתו זו בדוח האישי שלו שיוגש לאותה שנת מס.

יצוין שהתקנות לוקחות בחשבון, בתנאים מסויימים, את היתרות לזכותם של בעלי השליטה לצורך חישוב הפרשי ההצמדה המתווספים עליהם והפטורים ממס.

יצוין כי, התשלומים לבעלי השליטה שיבוצעו לאחר תום שנת המס וכן תשלומים חריגים ששולמו להם במהלך השנה מתווספים לסכום ההכנסה החייבת של החברה המשלמת לצורך קביעת בסיס למקדמות לשנים הבאות. רשויות המס עוקבות אחרי תשלומים כאלה והם עלולים, להגדיל דרישתם למקדמות שוטפות לשנת 2025.

תשלומים לתושבי חוץ

תשלומים ששולמו לתושבי חוץ המתחייבים בניכוי מס במקור כגון עמלה, ריבית וכד' (לא כולל תשלום עבור יבוא טובין) יותרו כהוצאה אצל המשלם בשנת 2024 בתנאי שהמס ינוכה במקור וישולם לפקיד השומה עד ליום 31.3.2025 וזאת בתוספת הפרשי הצמדה למדד וריבית בשיעור הקבוע על ידי מס הכנסה לתקופה מיום 1.1.2025 ועד לתשלום הניכויים לפקיד השומה.

חלק ט - חיסכון פנסיוני מאת אבי רוזנבאום *

חיסכון פנסיוני - הגדרות

עמית מוטב - יחיד שבשל הכנסתו, שולמו בעדו (סה"כ תגמולי עובד ומעביד, פיצויים והפקדות במעמד עצמאי) בשנת המס, כספים לקופת גמל לקצבה, בסכום שלא פחת מ-16% מסך כל השכר הממוצע במשק באותה שנת מס - כלומר סך הפקדה שנתית שלא תפחת מ 24,069 ש"ח.

עמית שאינו מוטב - יחיד שבשל הכנסתו, שולמו בעדו (סה"כ תגמולים עובד ומעביד, פיצויים והפקדות במעמד עצמאי) בשנת המס, כספים לקופת גמל לקצבה, בסכום שפחת מ-16% מסך כל השכר הממוצע במשק באותה שנת מס - כלומר הפקדה שנתית שפחתה מ-24,069 ש"ח.

ניכוי סעיף 47 - הפחתה של סכום הניכוי מההכנסה החייבת במס כך שההטבה עומדת על שיעורי המס השולי הנחסכים עבור הסכום לניכוי.

זיכוי סעיף 45 - הפחתה של סכום מהמס לתשלום. הזיכוי הינו קבוע ועומד על שיעור של 35% למעט זיכוי לביטוח חיים ואי כושר עבודה (גם לטובת משכנתא) העומד על שיעור של 25%.

הכנסה מבוטחת - הכנסת עבודה שבשלה שילם מעסיק בעד עובדו סכומים לקופת גמל (ביטוח מנהלים, קרן פנסיה, קופת גמל) וכן הכנסת עבודה שבשלה זכאי העובד לקצבה על פי דין או חוזה (פנסיה תקציבית).

הכנסה לא מבוטחת - הכנסת עבודה בגינה המעסיק אינו מפקיד כספים לקופת גמל (ביטוח מנהלים, קרן פנסיה או קופת גמל) וכן הכנסה אחרת שאינה ממשכורת עד לסכום שנתי 116,400 ש"ח והכל בהתאם להגדרת משכורת בסעיף 1 לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.

הכנסה נוספת לעצמאי - סך כל הכנסתו החייבת של יחיד, שאינה הכנסה מבוטחת ועד לסכום של 232,800 ש"ח לשנה.

הטבות מס לשכירים ועצמאיים

להלן טבלה המרכזת את הטבות המס לשכירים ועצמאיים המפקידים למכשיר חסכון פנסיוני:

פרמיה מרבית לניצול הטבת המס	סוג הטבת המס	סעיף רלוונטי בפקודת מס הכנסה	מעמד העמית בקופת הגמל	עמית לא מוטב / עמית לא מוטב	מעמד הנישום
שיעור של 7% מהמשכורת ועד 9,700 ש"ח לחודש	זיכוי בשיעור של 35%	45(א)(ד)	שכיר	עמית לא מוטב	שכיר
5% מהמשכורת ועד 9,700 ש"ח לחודש ובניכוי הסכומים שהופקדו כעמית שכיר	זיכוי בשיעור של 35%	45(א)(ד)	עצמאי	עמית לא מוטב	שכיר
5% מהמשכורת ועד תקרה של 9,700 ש"ח לחודש	ניכוי	47(ב)(2)	עצמאי	עמית לא מוטב	שכיר
7% מהמשכורת ועד 9,700 ש"ח לחודש	זיכוי בשיעור של 35%	45(א)(ה)	שכיר	עמית מוטב	שכיר
5% מהמשכורת עד משכורת ברוטו של 19,400 ש"ח לחודש בניכוי הנמוך מבין המשכורת המבוטחת או 9,700 ש"ח לחודש	זיכוי בשיעור של 35%	45(א)(ה)	עצמאי	עמית מוטב	שכיר
11% מהמשכורת הלא מבוטחת עד 9,700 ש"ח לחודש בניכוי המשכורת המבוטחת. ככל שהמשכורת המבוטחת עולה על 24,250 ש"ח אין זכאות להטבת הניכוי	ניכוי	47(ב)(1)(2)	עצמאי	עמית מוטב	שכיר

מעמד הנישום	עמית מוטב / עמית לא מוטב	מעמד העמית בקופת הגמל	סעיף רלוונטי בפקודת מס הכנסה	סוג הטבת המס	פרמיה מרבית לניצול הטבת המס
עצמאי	עמית שאינו מוטב	עצמאי		זיכוי בשיעור של 35%	אם קיימת זכאות להוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה : 5% מההכנסה מוגבל ב- 13,700 ש"ח לחודש אם לא קיימת זכאות להוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה : 5.5% מההכנסה מוגבל ב- 13,700 ש"ח לחודש
עצמאי	עמית שאינו מוטב	עצמאי		ניכוי	11% מההכנסה, מוגבל ב- 13,700 ש"ח לחודש
עצמאי	עמית מוטב	עצמאי	47(ב1)	ניכוי	11% מההכנסה, מוגבל ב- 19,400 ש"ח לחודש
עצמאי	עמית מוטב	עצמאי	45א(ה)	זיכוי בשיעור של 35%	אם קיימת זכאות להוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה: 5% מההכנסה מוגבל ב- 19,400 ש"ח לחודש אם לא קיימת זכאות להוצאה בשל רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה : 5.5% מההכנסה מוגבל ב 19,400 ש"ח לחודש
שכיר+עצמאי	עמית מוטב	שכיר	45א(ה)	זיכוי בשיעור של 35%	7% מהמשכורת עד 9,700 ש"ח לחודש
שכיר+עצמאי	עמית מוטב	עצמאי	45א(ה)	זיכוי בשיעור של 35%	5% מההכנסה הלא מבוטחת מוגבל בהכנסה ברוטו של 19,400 ש"ח ובניכוי הנמוך מבין המשכורת המבוטחת או 9,700 ש"ח לחודש
שכיר+עצמאי	עמית מוטב	עצמאי	47(ב1)	ניכוי	11% מההכנסה הלא מבוטחת עד 9,700 ש"ח לחודש בניכוי המשכורת המבוטחת. ככל שהמשכורת המבוטחת עולה על 24,250 ש"ח לא יותר הניכוי

כללי משיכה של כספי תגמולים מתוכניות קצבה

להלן טבלה המרכזת את כללי המשיכה של כספי תגמולים בקצבה:

מעמד העמית	שכיר	שכיר	עצמאי בקרן פנסיה	עצמאי בקרן פנסיה	עצמאי בפוליסות ביטוח שנפתחו עד 30.4.1997	עצמאי בפוליסות ביטוח שנפתחו לאחר 1.5.1997
מועד צבירת התגמולים	עד - 31.12.1999	החל מ - 1.1.2000	עד - 30.04.1997	החל מ - 1.5.1997	עד - 31.12.1999	ממועד תחילת הפוליסה
תנאים למשיכת תגמולים כסכום חד פעמי פטור ממס	כעבור 6 חודשים ממועד עזיבת עבודה ובמידה ולא החל לעבוד אצל מעביד אחר או החל לעבוד כעצמאי לאחר 13 חודש במידה ועבר למעסיק חדש שאינו משלם לביטוח פנסיוני (לא רלוונטי לאחר צו הרחבה לפנסיה חובה) בגיל 60 אם פרש העמית או צמצם עבודתו בשיעור של 50% לפחות בכל גיל מסיבות סוציאליות או רפואיות	החל מגיל 60 ורק במסגרת היגיון קצבה פטורה	גיל 60 לאחר 5 שנות ותק או לאחר 15 שנות ותק בתוכנית ללא תלות בגיל	החל מגיל 60 ורק במסגרת היגיון קצבה פטורה	גיל 60 לאחר 5 שנות ותק או לאחר 15 שנות ותק בתוכנית ללא תלות בגיל	החל מגיל 60 ורק במסגרת היגיון קצבה פטורה
תנאים למשיכה כקצבה חודשית	גיל 60 לפחות	גיל 60 לפחות	גיל 60 לפחות	גיל 60 לפחות	גיל 60 לפחות	גיל 60 לפחות

כללי משיכה של כספי תגמולים הוניים

מועד צבירת התגמולים	עד - 31.12.2004	מ - 1.1.2005 ועד - 31.12.2007	מ - 1.1.2008	עד - 31.12.2005	מ - 1.1.2006 ועד - 1.1.2008	מ - 1.1.2008
מעמד העמית	שכיר	שכיר	שכיר	עצמאי	עצמאי	עצמאי
תנאים למשיכת תגמולים כסכום חד פעמי פטור ממס (אחד מהתנאים מספיק)	<p>כעבור 6 חודשים ממועד עזיבת עבודה ובמידה ולא החל לעבוד אצל מעביד אחר או החל לעבוד כעצמאי</p> <p>לאחר 13 חודש במידה ועבר למעסיק חדש שאינו משלם לביטוח פנסיוני (לא רלוונטי לאחר צו הרחבה לפנסיה חובה)</p> <p>בגיל 60 אם פרש העמית או צמצם עבודתו בשיעור של 50% לפחות</p> <p>מסיבות סוציאליות או רפואיות בכל גיל.</p>	<p>מגיל 60 + ותק של 5 שנים (לא צורך בעזיבת עבודה וזאת למעט חבר בעל שליטה) - עמידה בתנאי זה מאפשרת משיכת כל כספי התגמולים הוניים כולל אלו שנצברו לפני 01/05 בפטור ממס.</p>	<p>החל מגיל 60 ורק במסגרת הייון קצבה פטורה</p>	<p>מגיל 60 ובתנאי שחלפו 5 שנים לפחות מיום תחילת התוכנית או לאחר 15 שנות ותק</p>	<p>מגיל 60 ובתנאי שחלפו 5 שנים לפחות מיום תחילת התוכנית</p>	<p>החל מגיל 60 ורק במסגרת הייון קצבה פטורה</p>
תנאים למשיכה כקצבה חודשית	אין אפשרות בתנאי התוכנית	אין אפשרות בתנאי התוכנית	החל מגיל 60	אין אפשרות בתנאי התוכנית	אין אפשרות בתנאי התוכנית	החל מגיל 60

כללי משיכה נוספים של כספי תגמולים

ניתן למשוך תגמולים כסכום חד פעמי פטור ממס מכל סוגי התוכניות ללא תלות בוותק או בגיל וזאת עקב הסיבות הסוציאליות או הרפואיות הבאות:

הכנסות נמוכות

ככל שהכנסות העמית בצירוף הכנסות בן/בת הזוג (לרבות הכנסות פטורות ממס, קצבאות ילדים, נכות וכו') אינן עולות על שכר המינימום לחודש (5,572 ש"ח) ובמידה ויש לפחות ילד אחד שגילו מתחת ל-18 אז התקרה תהיה פעמיים שכר המינימום, ישולם מדי חודש הפרש בלבד כסכום פטור ממס.

הוצאות רפואיות

ככל שעלויות ההוצאות הרפואיות בגין העמית או קרובו עולות על מחצית ההכנסה השנתית של העמית ובן/בת הזוג ומשיכת הכספים היא לצורך סיוע במימון של הטיפול הרפואי, תשלם הקופה בפטור ממס את הסכום הנדרש לכיסוי ההוצאות הרפואיות כאמור. הוצאות רפואיות אינן כוללות טיפולי שיניים.

נכות

במקרה של נכות צמיתה בשיעור של 75% לפחות של העמית או קרובו ובתנאי שנגרמה עקב מחלה או פגיעה שארעה לאחר פתיחת החשבון.

פטירה

החיסכון שמקורו בכספי התגמולים ישולם כסכום חד פעמי פטור ממס למוטבים כפי שנקבעו.

סכום צבירה מזערי

- עמית רשאי למשוך במישרין כספי תגמולים שנצברו בקופת קצבה במס שולי ולא כמשיכה שלא כדין החייבת במס של 35% לפחות, במידה וקיים את כל התנאים הבאים:
- הגיע לגיל פרישת חובה כמשמעותו בחוק גיל הפרישה (67 גברים ונשים).
 - סך הכספים בחשבונותיו של העמית בקופות גמל לקצבה משלמות ושאינן משלמות (למעט קרן פנסיה ותיקה) נמוך מסכום הצבירה המזערי (101,140 ש"ח).
 - לא משולמת לעמית קצבה מקרן פנסיה חדשה או מפוליסת ביטוח ואם משולמת קצבה היא יאנה עולה על סכום הקצבה המזערי העומד על 5,012 ש"ח.

קרן השתלמות

הגדרת משיכה כדין

משיכה כדין היא משיכת הקרן לאחר שש שנות חיסכון, או שלוש שנות חיסכון למי שהגיע לגיל פרישה העומד על 62 ושמונה חודשים לאישה ו-67 לגבר.

קרן השתלמות לעצמאי

תקרת ההכנסה השנתית הקובעת להפקדה מהכנסה חייבת מעסק או משלח יד עומדת על 293,397 ש"ח.

שיעור ההפקדה לעצמאי הוא 4.5% מההכנסה השנתית הקובעת ועד התקרה. ההוצאה המוכרת המרבית למס עומדת על 13,203 ש"ח (293,397 ש"ח X 4.5%).

הערה -

עצמאי, יכול להפקיד סך שנתי של 20,520 ש"ח וזאת ללא קשר לגובה הכנסתו בפועל ולהנות מפטור מלא מתשלום מס רווחי הון בעת משיכה כדין.

קרן השתלמות לשכיר

השכר המרבי ממנו ניתן להפקיד ללא חיוב במס במועד ההפקדה וללא חיוב במס רווחי הון במועד משיכה כדין של הכספים הוא 15,712 ש"ח בחודש.
שיעור ההפקדה המרבי של חלק המעסיק הוא 7.5% מהשכר.
שיעור ההפקדה של חלק העובד הוא לפחות שליש מהפקדות המעביד (כלומר 2.5% מהשכר).

קרן השתלמות לעצמאי שהוא גם שכיר

הניכוי הוא בשיעור של 4.5% מסכום התקרה.
סכום התקרה הוא הנמוך מבין ההכנסה החייבת מעסק או משלח יד ועד 293,397 ש"ח לשנה, לבין הכנסה חייבת מעסק או משלח יד בתוספת הכנסה ממשכורת עד לסך כולל של 293,397 ש"ח לשנה, בניכוי המשכורת השנתית שבשלה הופקדו הסכומים בקרן השתלמות לשכירים על ידי העובד ומעסיקו עד 188,544 ש"ח בשנה (15,712X12 ש"ח).
עצמאי שהוא גם שכיר יכול לנצל את שתי התקרות ללא קיזוז ביניהן, לעניין פטור ממס רווחי הון בעת משיכה כדין. כלומר תקרת ההפקדה המוטבת שבגינה הרווחים יהיו פטורים מתשלום מס היא צירוף התקרות של העצמאי והשכיר יחד.

הקלה בעקבות מלחמת חברות ברזל - הפקדה רטרואקטיבית

במסגרת תיקון 273 לפקודת מס הכנסה, אושר לעצמאי אשר הוא או בן זוגו שירותו במילואים מיום 07.10.23 ועד ליום 31.12.23, לבקש לראות את סכום ההפקדה (או חלקו) שהופקד לקרן השתלמות או לקופת גמל לקצבה במהלך שנת 2024 כאילו הופקד בשנת 2023 כך שיקנה להם בהתאם הטבת מס והכל בכפוף להגשת בקשה מתאימה לגוף המוסדי עד ליום 31.12.2024.

קרן השתלמות לשכיר בעל שליטה

ההוצאה המותרת בניכוי לחברה בגין הפקדה לקרן השתלמות של שכיר בעל שליטה היא עד 4.5% משכר שנתי של 188,544 ש"ח (15,712 ש"ח בחודש).
חלק העובד המינימאלי במידה והמעסיק מפקיד 4.5% הוא בשיעור של 1.5%.

הערות -

1. החברה יכולה להפקיד עבור בעל השליטה 7.5% ולא 4.5%, בהפקדה כזאת אומנם ההפרש בשיעור של 3% לא יותר כהוצאה בחברה, אולם לא יהווה הכנסה חייבת במס בידי בעל השליטה.
2. גם אם החברה מפקידה עבור בעל השליטה רק 4.5%, בעל השליטה עדין יכול להפקיד 2.5% משכר של עד 15,712 ש"ח, וליהנות מפטור ממס רווחי הון בעת משיכת הקרן כדין.

אובדן כושר עבודה

ההוצאה המותרת בניכוי בגין רכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה לא תעלה על פרמיה מרבית בשיעור של 3.5% מההכנסה החייבת עד פעמיים וחצי (2.5) מהשכר הממוצע במשק ובסך הכל פרמיה מרבית חודשית של 1,097 ש"ח.

עצמאי רשאי ליהנות מהוצאה מוכרת בגין פרמיה זו בנוסף להפקדת פרמיה לקופת גמל בשיעור של 16% מההכנסה החייבת ועד 19,400 ש"ח המזכה אף היא בהטבות מס.

ניכוי הוצאות סוציאליות

כדי שההפקדות הסוציאליות בגין משכורת דצמבר 2024 יותרו בניכוי בשנת 2024, יש לוודא שהן יועברו לקופת הגמל של העובד עד לסוף חודש ינואר של שנת המס העוקבת 2025.

בעלי שליטה

הפקדה לפיצויים

ההוצאה המותרת בניכוי לחברה בגין הפקדה לפיצויים עבור בעל השליטה היא עד 13,750 ש"ח בשנה.

הפקדה שנתית לפיצויים עבור בעל השליטה העולה על 41,500 ש"ח בשנה, חייבת במס בידי בעל השליטה כבר במועד ההפקדה (זקיפת שווי בתלוש) ובהתאם כל ההוצאה תותר בניכוי לחברה. הפקדה שנתית לפיצויים עבור בעל שליטה של למעלה מ-13,750 ש"ח בשנה ועד 41,500 ש"ח בשנה אינה הוצאה המותרת בניכוי לחברה אולם אינה חייבת במס בידי בעל השליטה בשלב הפקדתה.

הפקדה לתגמולים

ההפקדה לתגמולים לבעל שליטה היא כמו לכל שכיר שאינו בעל שליטה. ההוצאה המותרת בניכוי לחברה בגין ההפקדה למרכיב התגמולים אינה מוגבלת אולם בעל השליטה יחויב בזקיפת שווי כמפורט להלן:

הפקדה עד שיעור של 7.5% מפעמיים וחצי השכר הממוצע במשק עבור תגמולים וכולל ההפקדה לביטוח בשל אי כושר עבודה, אינה חייבת במס בידי בעל השליטה במועד ההפקדה וההוצאה מוכרת לחברה במלואה (2,350.5 ש"ח = 31,340 X 7.5% ש"ח).

הפקדה בסכום העולה על 2,350.5 ש"ח בחודש תחויב במס אצל בעל השליטה בעת הפקדתה ותוכר כהוצאה בחברה.

פנסיה תקציבית לבעל שליטה

ההוצאה המותרת בניכוי לחברה בגין קצבה שתשולם לבעל שליטה לאחר פרישתו מהחברה (ולקרובו לאחר פטירתו) מוגבלת לקצבה המחושבת לפי הנוסחה הבאה:
משכורתו הממוצעת של בעל השליטה בכל תקופת העבודה (במונחים נומינליים) כפול הותק בשנים כפול 1.5%.

החל מ-01.01.2024 במסגרת טופס 161 החדש, נוסף סעיף א.7 לטובת דיווח פרישות בהן קיים הסדר פנסיה תקציבית לרבות עבור בעלי שליטה.

הסדר כאמור של פנסיה תקציבית לבעל שליטה הינו הסדר הדורש מומחיות רבה לרבות חוות דעת אקטוארית לחישוב התחייבות החברה ואישור פקיד השומה.

פריסת מס

חוזר מס הכנסה 2/2022 מה-19.05.22 עוסק בכללי פריסה של הכנסות.

פריסה לאחור של מענק פרישה חייב במס

אין כל שינוי בכללי הפריסה לאחור של מענק פרישה חייב במס. סעיף 8(ג)(3) לפקודה קובע שאת מענק הפרישה החייב במס ניתן לפרוס לאחור בחלקים שנתיים שווים אך לא יותר מ-6 שנות המס המסתיימות בשנה שבה נתקבל מענק הפרישה.

פריסה קדימה של מענק פרישה חייב במס

החוזר משנה את כללי הפריסה קדימה וזאת בהתאם להוראות סעיף 8(ג)(3) לפקודת מס הכנסה כדלקמן:

1. מי שעבד פחות מ-6 שנים אינו זכאי לפריסה קדימה.
2. עבור כל 4 שנות עבודה תינתן שנת פריסה אחת.
3. תקופת הפריסה המרבית לא תעלה על 6 שנים.
4. אם השבר בחלוקה של הותק ב-4 עולה על 1/2 יש לעגל כלפי מעלה ואם הוא פחות מ-1/2 יש לעגל כלפי מטה.
5. שנת הפריסה הראשונה תהיה לעולם בשנת המס שבה פרש העובד וזאת למעט במקרה בו פרישת העובד הינה בין 30/09 ועד 31/12 של שנת המס, אז יוכל לבקש להתחיל הפריסה בשנת המס שלאחר שנת הפרישה וזאת מבלי לפגוע במספר שנות הפריסה (למעט במקרה של חל"ת).

בנוסף, החוזר קובע הסדר פריסה חדש שלא היה קיים עד כה ובמסגרתו מאפשר לכל פורש עם ותק מעל 6 שנים וללא קשר לתאריך הפרישה בשנת המס, לבקש להתחיל את הפריסה בשנת המס שלאחר שנת הפרישה ואולם במקרה זה, מניין שנות הפריסה יופחתו בשנה אחת.

חשוב להדגיש כי במקרה ובחירה אפשרות זו קיימת חובה להגיש דוח שנתי גם לשנת המס בה התקבל המענק.
לדוגמה: פרישה בחודש אוגוסט 2024 לאחר 19 שנות ותק, מקנות לפורש שתי חלופות לבחירתו לעניין פרישה קדימה של מענק פרישה חייב במס:
חלופה א': פרישה לחמש שנים קדימה (כאמור מעגלים כלפי מעלה במידה ובחלוקה ל-4 השבר הינו מעל 1/2) - 2024, 2025, 2026, 2027, 2028.
חלופה ב': פרישה לארבע שנים קדימה כאשר שנת הפרישה הראשונה תתחיל בשנת 2025 והפרישה תסתיים בשנת 2028.

הסדר חדש לעניין פטור מתשלום מקדמה במועד הפרישה קדימה

במסגרת פרישת מס קדימה קובע פקיד השומה מקדמת תשלום מס המבוססת על סכום המענק החייב במס שנפרס וההכנסות הנוספות הצפויות בשנות הפרישה.

במסגרת ההסדר החדש נקבע פטור מחובת תשלום מקדמה בהתקיים כל התנאים הבאים:

1. לפורש נכות רפואית המזכה אותו בפטור ממס לפי סעיף 9(5) לפקודה בכל שנות הפרישה.
2. סך כל ההכנסות הצפויות של הפורש בכל אחת משנות הפרישה יחד עם חלק מענק הפרישה החייב במס שנפרס אינן מגיעות לחבות מס וזאת לאחר ניצול נקודות זיכוי ופטור ממס לפי סעיף 9(5).
3. הפורש יגיש לפקיד השומה בקשה לאי קביעת מקדמה בשל נכות רפואית המזכה בפטור ממס לפי סעיף 9(5).

ידגש כי עמידה בתנאים אלו אינה פוטרת את הפורש מחובת הגשת דוחות לכל שנות הפרישה. כמו כן, במקרים, בהם לא שולמה מקדמת מס, עלולה להיווצר חבות מס עתידית לשארים/מוטבים חלילה במקרה פטירת הפורש במהלך שנות הפרישה.

הפורש חייב בהגשת דוחות למס הכנסה בכל אחת משנות הפרישה. לדוח המוגש למס הכנסה יש לצרף את אישור הפרישה שהופר על ידי פקיד השומה וכן את כל האישורים השנתיים שהתקבלו מהמשלמים ואשר כוללים את פירוט המענקים ששולמו והמס שנוכה בגינם במקור. במקרים בהם המקדמה לא שולמה במועד הנקוב בהתאם לאישור הפרישה - אישור הפרישה יבוטל.

טיפ -

מעסיק אשר מתכוון לשלם לעובד מענק פרישה חייב במס במזומן יכול לדחות את מועד תשלומו (בהסכמה כמובן עם העובד) לתחילת שנת 2025 וזאת על מנת שאירוע המס יחול בשנת 2025 (מתאים לעובדים עם ותק הנמוך משש שנים שאין להם זכות לבקש פרישת מס קדימה). מעסיק כאמור, יכול לדרוש את ההוצאה כבר בשנת 2024 וזאת במידה והוא מדווח לצרכי מס על בסיס צבירה, וזאת למרות שהתשלום בפועל יבוצע רק בשנת 2025.

פוליסת חסכון פרט

אחד היתרונות המשמעותיים של פוליסות חסכון פרט הוא האפשרות לקבל הטבות מס בגין הרווחים. על מנת לממש את הטבת המס יש לפעול עד לסוף השנה לטובת מימוש הרווחים בפוליסת החיסכון. חברות הביטוח מאפשרות שלא לבצע פדיון מלא של הכספים לחשבון הבנק של הלקוח אלא לבצע פדיון רעיוני במסגרתו, חברת הביטוח מבצעת מימוש של הרווחים בלבד וממשיכה לנהל את יתרת הכספים בפוליסה ללא שינוי.

קבלת הטבת המס כרוכה בקבלת אישור מחברת הביטוח (אישור על ניכוי המס בדומה לטופס 867 מהבנק) ובהגשת דיווח למס הכנסה. חוסך אשר לא נדרש להגיש דוחות שנתיים למס הכנסה, צריך לשקלל את עלויות הגשת הדוח השנתי למס הכנסה למול הטבות המס הצפויות.

הטבות המס שניתן לקבל עבור רווחים בפוליסות חסכון פרט

על פי סעיפים 125ד' ו-125ה' לפקודת מס הכנסה זכאים להטבות המס מי שהוא או בן/בת זוגו נולדו לפני 1948.

הפטור ממס ניתן על רווחים בתוכנית חסכון בבנק ובפוליסת פרט בחברת ביטוח הנחשבות לעניין דיני המס לתוכנית חסכון והרווחים הנצברים בה נחשבים להכנסה מריבית, ולפיכך זכאים לפטור.

הפטור ניתן ליחיד ו/או בן זוגו שנולד לפני 1948 (נוסח הסעיף הינו אם היחיד או בן זוגו הגיע לגיל פרישה חובה 67 וביום 1.1.2003 מלאו לאחד מהם לפחות 55 שנים). הפטור השנתי (לשנת 2024) עומד על 15,000 ש"ח ליחיד ו-18,360 ש"ח לזוג. לפיכך, הטבת המס יכולה להגיע במקסימום להחזר מס של 3,750 ש"ח ליחיד או 4,590 ש"ח לזוג עבור כל שנת מס בנפרד.

הטבות נוספות לתוכנית חסכון

פטור בשל מיעוט הכנסות

סעיף 125ד'(ב) לפקודה מאפשר ניצול הטבת מס משמעותית לא רק בהתאם למבחן הגיל אלא גם בהתאם למבחן הכנסות בכל גיל כלומר, מי שהכנסתו והכנסתו בן זוגו בשנת המס אינה עולה על 69,840 ש"ח זכאי לריבית פטורה של עד 10,920 ש"ח לשנה. במבחן ההכנסות יש לכלול את הריבית עצמה ואת כל סוגי ההכנסות לרבות הכנסות פטורות ממס כולל קצבאות ביטוח לאומי לרבות רווח הון ושבח מקרקעין.

הערות -

1. ניתן לנצל את כל ההטבות המס. הן אינן מתקזזות.
2. לא ניתן לצבור את ההטבה. כלומר, ההטבה ניתנת למימוש בגין כל שנת מס בנפרד ועד לתקרות הקבועות בסעיף ולא ניתן להעבירה לשנה אחרת.

-
3. ההטבה אינה ניתנת באופן אוטומטי ויש ליזום את קבלתה באמצעות "פדיון רעיוני" מול חברת הביטוח. משמעות הפדיון הרעיוני הינו פדיון והפקדה חוזרת לפוליסה של ערך הפדיון בניכוי המס על הרווחים, פעולה זו מבוצעת באמצעות מילוי טופס ייעודי לחברת הביטוח.
 4. הטבת המס תינתן ליחיד או לבן/ בת זוגו בלבד.
 5. מדיניות מס הכנסה הינה לאפשר את ניצול ההטבה גם לילידי 1948, כלומר כל מי שנולד עד 31.12.1948.

הפקדות חד פעמיות לתוכנית במעמד עצמאי במסגרת תיקון 190

הטבות מס משמעותיות לחוסך במעמד עצמאי באמצעות הפקדות חד פעמיות בתוכנית פנסיונית ללא מגבלה בהתאם להוראות תיקון 190. מי שגילם מעל 60 והחלו לקבל קצבה חודשית מתוכנית פנסיונית לרבות פנסיה תקציבית העולה על הקצבה המזערית בסך 5,012 ש"ח (בשנת 2024), מי שמתקרבים לגיל 60 או מי שגילם עולה על גיל 60 ועתידיים להתחיל לקבל קצבה חודשית שגובהה מעל הקצבה המזערית בסך 5,012 ש"ח (לדוגמה, הכסף אינו נזיל עד למימוש הקצבה המזערית בפועל).

הטבות במסגרת תיקון 190

מס רווחי הון מופחת בשיעור של 15% על הרווח הנומינלי במקום 25% על הרווח הריאלי. ככל שקיימת קצבה מזערית אזי, התוכנית נזילה בכל עת. תכנון הורשה - במקרה פטירה עד גיל 75 ישולמו הכספים למוטבים ללא מס לרבות בגין מרכיב הרווח. ניצול יתרונות ההשקעה המובנים בקופת גמל (דחיית מס, השקעה בנכסים לא סחירים, פטור מעמלות קניה ומכירה, מגוון מסלולי השקעה ומעבר ביניהם ללא חבות מס, ניוד הכספים בין קופות שונות ללא חבות מס).

הערות -

יש לשים ש-38,000 ש"ח ראשונים מכל הפקדה בכל שנת מס קלנדרית ירשמו בקופה כקצבה מזכה אותה לא ניתן למשוך אותם בהתאם לתנאים שפורטו לעיל.

שיעור עליית המדד בשנת 2024 הינו גבוה יחסית וכך גם הצפי להמשך עליית מדד המחירים לצרכן, בהתאם חשוב לבדוק איזה סוג תשלום מס רווחי הון עדיף לחוסך בנסיבות אלו. לעיתים תשלום מס רווחי הון בשיעור של 25% על הרווח הריאלי עדיף על תשלום מס רווחי הון בשיעור של 15% על הרווח הנומינלי.

כלל אצבע -

מסלול המיסוי על הרווח הנומינלי יהיה עדיף במידה ובמועד מימוש הכסף, התשואה בקופה בה הופקד הכסף תהיה גבוהה מפי שנים וחצי משיעור עליית מדד המחירים לצרכן, עבור אותה תקופה.

קצבה בגיל פרישה

קצבה מזכה

כל אדם שהגיע לגיל הפרישה העומד על 62 ושמונה חודשים לאישה (יעלה בהדרגה לגיל 65) ו-67 לגבר זכאי להתחיל לקבל קצבה חודשית פטורה ממס ופטורה מדמי ביטוח לאומי ומס בריאות בגובה שלא יפחת מ-1,603 ש"ח בחודש ולא יותר מ-4,903 ש"ח בחודש.

במסגרת תזכיר החוק לתיקון חוקי מיסים "הקפאת שיעור הפטור על קצבה מזכה והיוון קצבה ויתרת ההון", מוצע להקפיא את תוספת הפטור לקצבה המזכה בשיעור של 15%. תוספת זו הייתה אמורה לחול מיום 01.01.2025 וככל שהיא תוקפא, שיעור הפטור המרבי על קצבה מזכה יישאר ללא שינוי ויעמוד על 52% מתקרת הקצבה המזכה (4,903 ש"ח לחודש).

נוסחת הקיזוז

הפער בין הקצבה המינימלית הפטורה ממס לקצבה המרבית הפטורה ממס קשור בניצול פטור ממס על פיצויי פיטורין. נוסחת הקיזוז קובעת כי פיצויים פטורים ממס ששולמו בעד 32 שנות העבודה שקדמו לגיל הזכאות (גיל פרישה או קבלת קצבה מזכה על פי המאוחר מבניהם) מקזזים את יתרת ההון הפטורה ממנה אנו זכאים לממש את הפטור לקצבה. מצד אחד, אין כדאיות כלכלית בדחיית קצבאות פטורות ממס, ומצד שני הטבת המס ומימוש זכויות הקצבה אינן ניתנות באופן אוטומטי ויש לפעול באופן אקטיבי במסגרת תכנון פרישה על מנת לנצל באופן מיטבי שכן לפחות 1,603 ש"ח בחודש פטורים ממס בלי קשר לשום הכנסה אחרת.

פרישה מדומה

חשוב להדגיש כי האמור לעיל רלוונטי גם לכל מי שהגיע לגיל הפרישה וגם לאילו שממשיכים לעבוד. כלומר, ניתן להמשיך לעבוד ולהתחיל לקבל קצבה חודשית פטורה ממס מהתוכנית הפנסיונית (לעיתים גם ממרכיב כספי הפיצויים מהמעסיק הנוכחי). החל מ-01.01.2024 בכל פרישה של עובד שהחל לקבל קצבה מכספי הפיצויים מהמעסיק ממנו פרש וזאת בזמן שעבד אצל אותו מעסיק, יש למלא את סעיף א.11 בטופס 161 החדש, לרבות ערך הפיצויים למס ערב המרתם לקצבה ושווים כקצבה חודשית.

תשלומים פטורים וקצבה מוכרת

הפקדות לתוכנית פנסיונית ששולם בגינן המס בשלב ההפקדה או שלא היו זכאיות להטבות מס (ניכוי זיכוי) בשלב ההפקדה ייחשבו לתשלומים פטורים.

תגמולי מעסיק - משנת 2012 ואילך מחויבים במס בשלב ההפקדה תגמולי מעסיק העולים על התקרה (2,350.50 ש"ח לחודש בשנת 2024).

תגמולי עובד - משנת 2012 ואילך תגמולי עובד העולים על 7% מהשכר הממוצע במשק אינם נהנים מהטבות מס ומשולמים מהנטו (מעל 877 ש"ח לחודש בשנת 2024).

פיצויים - משנת 2017 ואילך מרכיב הפיצויים המופקד מעל התקרה חייב במס בשלב ההפקדה (מעל 41,500 ש"ח לשנה בשנת 2024).

את הטבת המס בגין כספים אלו ניתן לקבל בכל מכשירי החיסכון הפנסיוני למעט קרן פנסיה ותיקה. החל משנת 2012 ואילך הטבת המס בגין כספים אלו היא חלוטה ועומדת בפני עצמה ללא קיזוזים. החל משנת 2024, חלה חובה לדווח בסעיף א.10 של טופס 161 החדש, את סכום הפיצויים הנומינלי שנזקף כשווי בשלב ההפקדה וכן את סכום הפיצויים לרבות הרווחים שנצברו בקופה.

משיכה באמצעות קצבה חודשית לכל החיים

בהתאם לתנאי התוכנית הפנסיונית, החל מגיל 60 ניתן לקבל קצבה חודשית לכל החיים. קצבה כאמור שמקורה בתשלומים הפטורים, תהיה כולה פטורה ממס, לרבות מרכיב הרווח שנצמח בגין ההפקדות כאמור. הקצבה תהיה חייבת בדמי ביטוח לאומי ומס בריאות וזאת עד לגיל הפרישה 62 ושמונה חודשים לאישה ו-67 לגבר. מאחר ובדרך כלל אין כדאיות כלכלית בדחיית קבלת קצבאות פטורות ממס לגיל מאוחר, נכון לנצל הטבה זו מוקדם ככל הניתן כלומר כבר מגיל 60.

משיכה בסכום חד פעמי של כספי הפיצויים

כספי הפיצויים ניתנים למשיכה חד פעמית פטורה ממס, בכל עת לאחר סיום עבודה אצל אותו מעסיק וללא תלות בגיל או בתנאים נוספים. למעט מס רווחי הון בשיעור של 15% בגין הרווח הנומינלי. המשיכה עצמה מתבצעת במישרין מול הקופה בה נחסכו הכספים ללא צורך בקבלת אישור פקיד שומה.

משיכה בסכום חד פעמי של כספי התגמולים

כספי התגמולים ניתנים למשיכה חד פעמית פטורה ממס (במסגרת יתרת ההון הפטורה) או חייבים במס בשיעור של 15% בלבד בגין הרווח הנומינלי, בהתקיים שני תנאים מצטברים:

1. העמית הגיע לגיל 60 לפחות.
2. העמית מקבל קצבה חודשית מתוכנית פנסיונית של לפחות 5,012 ש"ח לחודש (בשנת המס 2024).

לסיכום - מכיוון שנושא הקצבה המוכרת - תשלומים פטורים, לא הוסדר על ידי רשות שוק ההון ורשות המיסים באופן ראוי, יוצא שבפועל במרבית המקרים, הכספים לא "נצבעים" בהתאם בגופים המוסדיים וחלה חובת הוכחה על העמית בטרם פרישתו כי שילם מס בגין כספים אלו (בעיקר לגבי התגמולים). הנושא הזנח בשוק החיסכון הפנסיוני ובתכנוני פרישה, מה שבהכרח גרם ויגרם לכפל מס. לכן, חשוב ביותר לכל לקוח שמתקרב או שהגיע לגיל 60 לפנות למתכנן פרישה או בעל מקצוע אחר שמתמחה בנושא זה ולבדוק את זכויותיו.

במסגרת טיוטת תקציב לשנת 2025 מוצע על ידי משרד האוצר להפחית את הפקדת המעסיק לתגמולים ולפיצויים אשר פטורות ממס בידי העובד. יש לעקוב.

פנסיה חובה לעצמאי

החל מחודש ינואר 2017 עצמאי חייב להפקיד כספים לקופת גמל לקצבה (קרן פנסיה ו/או ביטוח תגמולים לעצמאי ו/או קופת גמל) בשיעורים הקבועים בחוק בשל ההכנסה החייבת שלו. בחינת סכום ההפקדה יעשה בהתאם לדוח השנתי שהגיש העצמאי לרשות המיסים עבור אותה שנה.

הגדרת עצמאי

עצמאי הוא מי שאינו שכיר, המנהל עסק שאינו חברה, כולל עוסק מורשה ועוסק פטור.

הפקדה מרבית

ההפקדה החודשית המרבית בהתאם לחוק היא 1,066 ש"ח בחודש (12,792 ש"ח בשנה). עצמאי רשאי להפקיד שיעורים גבוהים מאלו שנקבעו בחוק בהתאם לתקרות החלות על עצמאי ולקבל בגין ההפקדות הטבות מס משמעותיות (במסגרת הגשת הדוח השנתי).

שיעורי ההפקדה המינימלית

עד 6,268 ש"ח (מחצית השכר הממוצע במשק) - 4.45% מההכנסה החייבת.
מעל 6,268 ש"ח (מחצית השכר הממוצע במשק) - 12.55% מההכנסה החייבת.

דוגמאות לחישוב ההפקדה החודשית לפי החוק בהתאם להכנסה החייבת: (בש"ח)

סך הכל הפקדה חודשית	סכום ההפקדה עבור ההכנסה שמעל למחצית השכר הממוצע ולא יותר מ- 12,536 ש"ח	סכום ההפקדה עבור ההכנסה שעל למחצית השכר הממוצע	הכנסה חודשית חייבת בהפקדה	הכנסה שנתית חייבת בהפקדה
279	0	279	6,000	72,000
371	92	279	7,000	84,000
747	468	279	10,000	120,000
1,066	787	279	12,536	126,612
1,066	787	279	15,000	180,000

הגדרת הכנסה חייבת בפנסיות חובה לעצמאי

"הכנסה לפי סעיף 2(1) או 2(8) לפקודה לאחר הניכויים שהותרו ממנה לפי כל דין ולפני הקיזוזים והפטורים שהותרו ממנה לפי כל דין ולמעט תשלומים ממרכיב חיסכון לאבטלה. לעניין הגדרה זו, "ניכוי" - למעט ניכוי כמפורט להלן:

(1) ניכוי לפי סעיפים 17(א5), 47 או 47א לפקודה.

(2) ניכוי שהותר לפי סעיף 32(14)(ב) לפקודה."

כלומר, החוק קובע כי ההכנסה החייבת בהפקדה היא הכנסה מעסק ומשלח יד ומחקלאות, בניכוי תשלומים לקרן השתלמות לעצמאיים (סעיף 17(א5)), תשלומים בעד תגמולים או קצבה (סעיף 47), תשלומי ביטוח לאומי ומס מקביל (סעיף 47 (א)), הוצאה לרכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה (סעיף 32(14)(ב)).

הערה -

יתכן ועצמאי אינו חייב כלל בתשלום מס הכנסה ודמי ביטוח לאומי לאחר קיזוזים וניכוי פטורים מותרים ואולם לעניין תשלום הפרשות לפנסיה חובה הוא חייב להפקיד ואם לא יעשה זאת יהיה חשוף לקנס, לדוגמא, עצמאי שיש לו פטור נכה/ עיוור 9(5)(א) יכול להיות פטור ממס אך לא פטור מחובת ההפקדה לפנסיה.

פטורים מחובת ההפקדה

עצמאי שעומד באחד מהתנאים הבאים אינו חייב בהפקדה לפנסיה:

1. מי שבתום שנת המס טרם מלאו לו 21 שנים.
2. מי שבתום שנת המס הגיע לגיל 60.
3. מי שנולד לפני 31.12.1961.
4. מי שבתום שנת המס טרם חלפו שישה חודשים מהמועד שבו נרשם לראשונה כעוסק לפי חוק מע"מ.

עצמאי שפטור מחובת ההפקדה על פי החוק

כל עצמאי יכול להפקיד לתוכנית פנסיונית וליהנות מהטבות מס בהתאם להכנסתו החייבת גם אם פטור מחובת ההפקדה על פי החוק.

מי שהוא גם שכיר וגם עצמאי

מי שהוא גם שכיר וגם עצמאי יחשב את סכום ההפקדה הנדרש לפי חוק פנסיה חובה לעצמאי ויפחית ממנו את סכומי ההפקדה בפועל שהופקדו כשכיר לתוכנית פנסיונית (חלק מעביד לפיצויים תגמולים ואובדן כושר עבודה וחלק העובד לתגמולים ללא הפקדות לקרן השתלמות).
אם התוצאה חיובית, הרי שזו סך ההפקדה שנדרש העמית לבצע גם במעמד עצמאי על מנת לעמוד בהוראות החוק.
אם התוצאה שלילית הרי שלא נדרש לבצע הפקדה כעצמאי בהתאם להוראות החוק.

מועד ההפקדה

את ההפקדות לחיסכון פנסיוני יש לבצע עבור שנה מסוימת באותה שנת הכספים, ולא בשנה שלאחריה. מדי שנה בין ה-1 בינואר ל-31 בדצמבר של אותה שנה עבור אותה שנה.
מכיוון שאצל עצמאים קשה לחזות במהלך השנה את ההכנסה החייבת הסופית, ניתן להפקיד סכומים חודשיים לפי ההערכה מושכלת ולבצע השלמות בסוף השנה.

מנגנון אכיפת החוק

במטרה להבטיח את יישום חובת ההפקדה, הוסמך המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות לאכוף את החוק. המרכז לגביית קנסות ישלח לעצמאי שלא הפקיד בכלל או עצמאי שהפקיד פחות מהנדרש בהתאם להוראות החוק, התראה בדואר רשום לפיה אם לא יפקיד את התשלומים החסרים כאמור בתוך תשעים יום ממועד משלוח ההתראה, יוטל עליו קנס של 500 ש"ח.

1. על פי המנגנון, ההתראות תשלחנה עבור שתי שנות מס קודמות, כלומר בשנת 2024 נשלחו התראות בגין הפקדות שלא בוצעו לשנת 2022.
2. סכום הקנס קבוע ועומד על 500 ש"ח ויעודכן מדי שנה בהתאם לשיעור שינוי המדד.
3. עצמאי שקיבל התראה לקנס ובחר לשלם את הקנס פטר את עצמו מחובת הפקדה בגין שנת המס לגביה מתייחס הקנס.
4. הקנס לא יחול על עצמאים שהכנסתם החודשית נמוכה משכר המינימום העומד על 5,880 ש"ח לחודש, כלומר עצמאי שהכנסתו השנתית החייבת בהפקדה נמוכה מ-70,560 ש"ח לא חשוף לקנסות.

הפקדה שבוצעה עבור שנים קודמות

עצמאי קיבל בשנת 2024 התראה לפני תשלום קנס בגין אי הפקדה בשנת 2022, נדרש להפקיד את הסכום המבוקש במוצר פנסיוני ולדרוש מהקופה לרשום את הכסף כהפקדה בגין שנת 2022 עם ערך של שנת 2024. לאחר ביצוע ההפקדה, העצמאי יקבל אישור על ההפקדה אותו יידרש להעביר למרכז לגביית ואכיפת קנסות.

הפקדת תשלומים לקופת גמל לקצבה לאחר תום שנת המס שבשלה מופקדים התשלומים, לא תקנה לעצמאי זכויות שתחולתן למפרע ויראו אותם כתשלומים שהופקדו במועד הפקדתם בפועל וזאת למעט לעניין ביטול הקנס בגין אי הפקדה עבור אותה שנת מס שבשלה הופקדו.

הטבות המס שניתן לקבל הן בשל ההכנסה החייבת בשנת המס בה בוצעה ההפקדה בפועל, משמע, הפקדה בשנת 2024 בגין שנת 2022 תזכה בהטבות מס בגין ההכנסה החייבת בשנת 2024 בלבד.

הערה -

תשלום באיחור בגין שנות מס קודמות יכול לקיים גם את חובת התשלום בגין שנת המס הנוכחית. המנגנון שנקבע מאפשר למעשה להשתמש באותה הפקדה פעמיים.

פעם אחת בגין שנת המס לגביה נשלחה התראה בגין אי תשלום ופעם שניה בגין שנת המס בה בוצעה בפועל והכל בכפוף כמובן להכנסה החייבת בהפקדה.

טופס 161 החדש

החל מיום 01.01.2024 חלה חובה על מעסיקים לדווח על אירועי פרישה מעבודה במסגרת טופס 161 החדש ותהליך עבודה חדש המאפשר למעסיקים לבחור את דרך הדיווח.

הטופס החדש, מורכב משלושה חלקים: חלק א' - באחריות המעסיק למלא. חלק ב' - באחריות העובד להחזיר למעסיק בזמן שנקבע את בחירותיו מה לעשות עם הפיצויים. חלק ג' - באחריות המעסיק למלא בחלק מהמקרים.

במסגרת טופס 161 החדש, התאימה רשות המיסים את המקרים בהם קיימת למעסיק סמכות לאשר את בחירות העובד הפורש במידה והעובד החליט בפרק הזמן שהמעסיק הקציב לו, מה ברצונו לעשות עם כספי הפיצויים ששחררו לטובתו בעת פרישתו ממקום עבודתו.

רשות המיסים קבעה שבעה תנאים מצטברים הנוגעים לפרישת העובד. בהתקיים כל שבעת התנאים יוכל המעסיק לאמץ אליו את סמכויות רשות המיסים ולמלא את חלק ג' באופן שטופס 161 במלואו, ישמש כאישור מס לבחירות העובד (פטור, רצף קצבה וכד'). במקרים אלו, העובד הפורש, לא יידרש לפנות לפקיד השומה להמצאת אישורי מס וטופס 161 יספיק על מנת שיוכל להתנהל מול קופות הגמל שלו במימוש בחירותיו לעניין כספי הפיצויים (פטור, רצף קצבה וכד').

במסגרת הוראות הדיווח לטופס 161 החדש, מאפשרת רשות המיסים לכל מעסיק ולכל עזיבת עבודה לבחור איזה סוג מעסיק ברצונו להיות:

מעסיק "ראש קטן דיגיטלי"

רשות המיסים מאפשרת למעסיקים לבחור בדרך של "ראש קטן דיגיטלי" על ידי דיווח עזיבת העבודה דרך המערכת הממשלתית המקוונת וזאת באמצעות טעינת קובץ XML או הזנה ידנית של פרטי החלקים א.1 עד א.11. מטופס 161 החדש. מעסיק שפועל בדרך זו, יוכל לבחור לאחר דיווח כאמור של חלק א' במערכת המקוונת, שמבחינתו "תם הטקס" וכי הוא סיים את חלקו בתהליך העזיבה של העובד או במילים של רשות המיסים "ובזה מילא המעסיק את חלקו בדיווח".

במקרה זה, העובד העוזב יופנה בכל מקרה להמשך התנהלות וטיפול מול פקיד השומה וזאת באמצעות המערכת המקוונת. יש לציין כי בשלב זה, המערכת המקוונת שהעלתה רשות המיסים תומכת בסגירת תהליך דיגיטלי שלם רק במידה ולפורש פיצויים בתוכניות מסוג קצבה בלבד (קודים 5 ו 6) ורק במידה והעובד בחר להותיר את כל כספי הפיצויים ששוחרו כעת לטובתו בתוכניות הפנסיוניות למטרת קצבה - רצף קצבה.

מאחר ובחלק ניכר מעזיבות העבודה בוחר העובד אחרת ומבקש לנצל קודם כל את החלק הפטור ממס ורק אם יש חלק חייב במס להותירו למטרת קצבה, המשמעות היא שבמרבית עזיבות העבודה, בחירות העובדים לא יתמכו בשלב זה על ידי המערכת המקוונת והם יאלצו להמשיך להתנהל מול פקיד השומה בתהליך חצי ידני - חצי מקוון עד שיקבלו את אישורי המס שלהם.

מעסיק מסוג "ראש קטן דיגיטלי" שמשלם לעובד העוזב השלמת פיצויים ו/או מענקי פרישה במזומן (קוד 1), ימצא את עצמו במרבית המקרים מחויב לנכות ממענק הפרישה של העובד את המס השולי ולהעבירו למס הכנסה ואת היתרה נטו להעביר לחשבון הבנק של העובד וזאת על מנת שלא להיות חשוף לתביעת העובד לפיצויי הלנת פיצויי פיטורין.

בצד העובד, השלמות אלו בדרך כלל פטורות ממס אך במקרים אלו וככל שהעובד לא העביר למעסיק אישורי מס מתאימים בפרק הזמן שניתן לו (לכל היותר 30 ימים ממועד העזיבה), העובד יאלץ לשלם את המס השולי (כפי שחישב מעסיקו לשעבר), בגין המענק הפטור ולהמתין לפקיד השומה עד לקבלת אישורי מס המתאימים לבקשתו כפי שבאה לידי ביטוי בחלק ב' ורק לאחר מכן יוכל להמשיך את ההתנהלות בקבלת המס ששולם ביתר מול המעסיק או פקיד השומה (המעסיק לכאורה סיים את חלקו בדיווח חלק א').

במקרים אלו וכל עוד לא חלפה שנת המס, יוכל המעסיק לבצע את התיקונים באמצעותו ולזכות את העובד בגובה המס שנוכה ביתר אל מול אישור המס שהתקבל.
במקרים בהם חלפה שנת המס, לא יוכל המעסיק להחזיר לעובד את המס שנוכה ביתר והעובד יתבקש להגיש דוח בקשה להחזר מס מרשות המיסים ובמילים אחרות, סיכוי סביר שהכסף שנוכה ביתר יוותר בקופת המדינה.

המעסיק יכול לבחור אחרת

על מנת להקל על תהליך העזיבה של העובד שממילא מלווה בדרך כלל בפחדים ומצוקות לעיתים גם כלכליות ועל מנת לאפשר לעובד לממש את זכויותיו בעת העזיבה בגין כספי הפיצויים שלו בדרך מהירה וללא צורך במפגש ישיר מול רשות המיסים, יכול המעסיק לבחור אחרת ולא לסיים את חלקו בדיווח חלק א' במערכת המקוונת ויכול אפילו לבחור שלא לדווח במערכת המקוונת על מקרי הפרישה בכלל. מעסיקים שיבחרו אחרת, יגלו כי אומנם בחירה זו, דורשת מהם עבודה רבה יותר אך למעשה בחלק גדול ממקרי הפרישה היא חוסכת להם זמן (ועל הדרך גם לרשות המיסים) ולא פחות חשוב, חוסכת לעובד הפורש: בירוקרטיה, בזבוז זמן יקר, תשלומי מס ביתר והתנהלות מתישה ומיותרת מול פקיד השומה.

על מנת שמעסיק יוכל לבחור לפעול אחרת, הוא נדרש לאפשר לעובד למסור לו את חלק ב', אותו חלק בו העובד מבטא את בחירותיו השונות לעניין כספי הפיצויים ומענקי הפרישה שהועמדו לרשותו (פטור ממס, חייב במס, רצף קצבה, רצף פיצויים).

לאחר קבלת חלק ב' מהעובד, על המעסיק לבדוק את עמידתו של העובד הפורש בכל אחד משבעת התנאים המפורטים להלן אותם קבעה רשות המיסים במסגרת טופס 161 החדש. עמידת העובד בכל שבעת התנאים תאפשר למעסיק להיכנס לנעלי פקיד השומה ולאשר את בחירות העובד כפי שנמסרו למעסיק באמצעות חלק ב'.

התנאים הנדרשים על מנת שהמעסיק יכנס לנעלי פקיד השומה

1. כל הכספים שהועמדו לרשות העובד בקופות הגמל (קוד משלם 4 ו-6) מנוהלים באותה חברה מנהלת.
2. העובד אינו בעל שליטה במעסיק, או קרובו של בעל השליטה במעסיק.
3. במקרה של תשלום מענק פרישה עקב פטירה - הסכומים שהועמדו לטובת השאירים פטורים ממתן בהתאם לסעיף 9(א7) (ב) לפקודה, ו/או הכספים הצבורים בקופת גמל יועדו למטרת תשלום קצבת שאירים.
4. העובד לא חויב במס בגין הפקדות המעסיק למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה, בהתאם לסעיפים 3(ה)3(א) ו-3(ה)3(ב) לפקודה.
5. בקשות העובד בחלק ב.1 נעשו ביחס לכל הסכומים שהועמדו לרשותו, ובמגבלת הסכומים המרביים המפורטים בחלק א.13.

6. הודעת העובד אינה כוללת בקשות נוספות בחלק ב.2 (הכוונה לבקשה לפריסת המענק או בקשה לרצף פיצויים).

7. העובד סימן בחלק ב.3 כי התקיימו לגביו כל ההצהרות, או שהעובד לא סימן כי התקיימו לגביו כל ההצהרות כאמור, אבל הוא לא ביקש סכום מענק בפטור ממס.

* אבי רוזנבאום - מומחה במיסוי פנסיוני, חסכון ארוך טווח ותכנוני פרישה לשכירים, עצמאיים ובעלי שליטה.

חלק י - ביטוח לאומי מאת ר"ח אורנה צח-גלרט *

דמי ביטוח לאומי

נתונים לדיווח ולתשלום דמי ביטוח

2024	2023	2022	2020 2021	2019	2018	2017	2016	
ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	ש"ח לחודש	
49,030	47,465	45,075	44,020	43,890	43,370	43,240	43,240	ההכנסה המרבית לתשלום דמי ביטוח
7,522	7,122	6,331	6,331	6,164	5,944	5,804	5,678	הכנסה מרבית לעניין שיעור מופחת
12,536	11,870	10,551	10,551	10,273	9,906	9,673	9,464	השכר הממוצע במשק, לעניין תשלום דמי ביטוח

שיעור מופחת - עד הכנסה בשיעור 60% מהשכר הממוצע.

שיעורי דמי הביטוח הרגילים בגיל 18 עד גיל פרישה

פנסיה מוקדמת	מי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי	עובד עצמאי		
		מ-1/2017	עד 12/2016	
3.49%	9.61%	5.97%	9.82%	ס"ה שיעור מופחת של דמי ביטוח
11.79%	12.00%	17.83%	16.23%	ס"ה שיעור מלא של דמי ביטוח

שיעור מופחת - עד הכנסה בשיעור 60% מהשכר הממוצע.

דמי ביטוח - הכוונה לדמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות, גם יחד.

הכנסה שאינה מעבודה - הכנסה פסיבית - הכוונה להכנסה של מבוטח שאינה מעבודתו כעובד שכיר ואינה מעיסוקו כעובד עצמאי (הל"ע).

בכל מקום במאמר שרשום החוק, הכוונה לחוק הביטוח הלאומי.

בכל מקום שרשום בלשון זכר הכוונה גם בלשון נקבה, אלא אם נרשם במפורש בלשון נקבה.

שיעורי דמי ביטוח בעבור עובדים שכירים בשנת 2024 (דוגמאות)

מלא (באחוזים)			מופחת (באחוזים)			
מעסיק	עובד	ס"ה	מעסיק	עובד	ס"ה	
						טור 1 בטופס 102
7.60	12.00	19.60	3.55	3.50	7.05	עובדים "תושבי ישראל" שמלאו להם 18 שנה וטרם הגיעו ל"גיל הפרישה"
						טור 2 בטופס 102
7.38	11.79	19.17	3.51	3.49	7.00	בעלי שליטה "תושבי ישראל" שמלאו להם 18 שנה וטרם הגיעו ל"גיל הפרישה"
						טור 3 בטופס 102 (דוגמאות)
2.12	5.00	7.12	0.48	3.10	3.58	אישה וגבר מעל "גיל הזכאות" לקצבת אזרח ותיק, שאינם מקבלים קצבת אזרח ותיק
2.12	5.00	7.12	0.48	3.10	3.58	מבוטחים המקבלים קצבת נכות כללית או קצבת נכות מעבודה, בעלי אישור לפטור מהביטוח הלאומי
6.96	9.86	16.82	3.25	3.37	6.62	נשים וגברים בין גיל 67 ל"גיל הזכאות" לקצבת אזרח ותיק שאינם מקבלים קצבת אזרח ותיק
7.12	10.07	17.19	3.28	3.38	6.66	אישה בין "גיל פרישה" לבין "גיל מרבי לביטוח אבטלה" (67) שאינה מקבלת קצבת אזרח ותיק מהביטוח הלאומי
2.12	-	2.12	0.48	-	0.48	נשים וגברים שמקבלים קצבת אזרח ותיק מהביטוח הלאומי
7.60	7.00	14.60	3.55	0.40	3.95	תורם איברים, תושב זר ממדינת אמנה וחייל בשירות סדיר

- הערות לטבלה -

1. חיוב בשיעור 0.1% נוסף למעסיק משנת 2019 - בהוראות שעה עד דצמבר 2027.
 2. בעלי שליטה בחברת מעטים אינם מבוטחים לענף אבטלה ולענף זכויות עובדים בהליכי חדלות פירעון של מעסיק ואינם משלמים לענפי ביטוח אלה.
 3. נשים זכאיות לקבל דמי אבטלה (ככל שעומדות בתנאי החוק) עד גיל 67 ולכן שיעורי דמי הביטוח הלאומי כוללים גם תשלום דמי ביטוח לאומי לענף אבטלה: 0.21% בשיעור מלא לעובד, 0.16% בשיעור מלא למעסיק, 0.01% בשיעור מופחת לעובד, 0.03% בשיעור מופחת למעסיק.
- הביטוח הלאומי לא הפריד בפרסומים שלו עד שנת 2020 את שיעורי דמי הביטוח של קבוצת הנשים בין גיל פרישה לגיל 67, ולכן מעסיקים רבים לא ניכו מהנשים האלה דמי ביטוח לאומי מלאים ולא העבירו לביטוח הלאומי את דמי הביטוח הלאומי בשיעור החוקי. החל מינואר 2021 יש לנכות את דמי הביטוח בשיעורים הנכונים, כולל על תשלומים לשנים קודמות ועל שכר נוסף שנפרס לשנים קודמות.

4. זכאות לקצבה מהביטוח הלאומי בשל נכות מזכה בפטור בתשלום דמי ביטוח לאומי לענפי ביטוח מסוימים (אך לא פוטר מתשלום דמי ביטוח בריאות) לפי סעיף 351 וסעיף 220 לחוק הביטוח הלאומי:
- מקבל קצבת נכות כללית מלאה מהביטוח הלאומי בישראל, לתקופה של שנה לפחות, או לצמיתות.
 - מקבל קצבת נכות מעבודה בשיעור של 100% לצמיתות מהביטוח הלאומי בישראל.
5. ביום 5.6.2024 אישר בית הדין האזורי שלוש בקשות לאישור תובענות כייצוגיות נגד הביטוח הלאומי ולפיהן הביטוח הלאומי גבה שלא כדין דמי ביטוח ממבוטחים וממעסיקיהם, אשר בהיותם נכים העובדים בתנאים שבדין, היו זכאים לפטור מתשלומם (ת"צ 17-06-61892) ולא יידע את המעסיקים/משלמי הפנסיה ואובדן כושר העבודה כדי למנוע מראש את הניכוי.
6. מקבל קצבת אזרח ותיק פטור מניכוי דמי ביטוח לאומי ובריאות במשכורת. יש לקבל אישור מהביטוח הלאומי על הפטור בכל שנה, גם אם העובד מעל גיל 70.
- מקבל קצבת נכות מעבודה שזכאי לקבל קצבת אזרח ותיק אך בחר לקבל קצבת נכות מעבודה, הוא כמו מבוטח שמקבל קצבת אזרח ותיק.
7. תורם איברים אשר קיבל פטור מתשלום דמי ביטוח בריאות מהביטוח הלאומי. קוד האוכלוסייה (עובד) בביטוח הלאומי של תורם איברים הוא 16.
8. מעמדם של תושבים זרים ממדינות אמנה לביטחון סוציאלי היה במשך כמה שנים בבירור משפטי. הביטוח הלאומי פרסם בתחילת כל שנה, שיש להמשיך ולדווח עליהם בטופס 102 בטור 3 עד לסיום הבירור המשפטי. הביטוח הלאומי פרסם הוראות חדשות בחוזר מעסיקים 1511 מיום 1.1.2024, שלפיהן, הכלל הזה ממשיך להתקיים, למעט לגבי מדינות פולין, רומניה ובולגריה. אופן הדיווח של עובדים זרים מפולין, רומניה ובולגריה יהיה בדומה לדיווח של מעסיק על עובדים זרים שאינם ממדינות אמנה (ובהקשר לאמור, ראו גם חוזרי ביטוח 1473, 1436, 1474 באתר הביטוח הלאומי).

קריטריונים לקביעת מעמד המבוטחים בביטוח הלאומי

קיימים בחוק הביטוח הלאומי קריטריונים שלפיהם נקבעת השייכות לקבוצת מבוטחים. לפי קריטריונים אלה נקבעת הזכאות לגמלאות לפי חוק הביטוח הלאומי, וכפועל יוצא מכך נקבע תשלום דמי הביטוח לביטוח הלאומי.

לפי סעיף 351 בחוק הביטוח הלאומי, אוכלוסיית מבוטחים מסוימת (למשל לפי גיל או לפי מצב בריאותי או לפי עיסוק כמו חייל משוחרר) פטורה מתשלום דמי ביטוח לאומי באופן מלא או באופן חלקי בשל הסטטוס של המבוטח, או משלמת מינימום של דמי ביטוח לאומי ובריאות.

גיל

יש 4 קבוצות גיל: עד גיל 18, גיל 18 עד גיל פרישה, גיל פרישה עד גיל זכאות, גיל זכאות ואילך. בכל גיל נקבעו ענפי הביטוח שבעבורם משלם המבוטח דמי ביטוח, לפי סוגי העיסוקים השונים.

טבלת גיל פרישה לנשים לפי מועד לידתן

גיל פרישה		חודש ושנת לידה		
חודשים	שנים	עד תאריך	מתאריך	
-	60	6/44	-	-
4	60	8/44	7/44	
8	60	4/45	9/44	
-	61	12/45	5/45	
4	61	8/46	1/46	
8	61	4/47	9/46	
-	62	12/59	5/47	
4	62	12/60	1/60	
8	62	12/61	1/61	
-	63	12/62	1/62	
3	63	12/63	1/63	
6	63	12/64	1/64	
9	63	12/65	1/65	
-	64	12/66	1/66	
3	64	12/67	1/67	
6	64	12/68	1/68	
9	64	12/69	1/69	
-	65	ואילך	1/70	

גיל זכאות לנשים, לפי תאריך לידתן (ללא שינוי בחוק החדש)

גיל זכאות		חודש ושנת לידה		
חודשים	שנים	עד תאריך	מתאריך	
-	65	6/39	-	-
4	65	8/39	7/39	
8	65	4/40	9/39	
-	66	12/40	5/40	
4	66	8/41	1/41	
8	66	4/42	9/41	
-	67	12/44	5/42	
4	67	8/45	1/45	
8	67	4/46	9/45	
-	68	12/46	5/46	
4	68	8/47	1/47	
8	68	4/48	9/47	
-	69	12/48	5/48	
4	69	8/49	1/49	
8	69	4/50	9/49	
-	70	ואילך	5/50	

חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004

- גיל פרישה הוא הגיל שבו ניתן לקבל קצבת אזרח ותיק (לפי פרק י"א לחוק הביטוח הלאומי) עם מבחן הכנסות. בעבר נקרא גם הגיל המותנה.
- גיל זכאות הוא הגיל שאין בו מבחן הכנסות לזכאות לקצבת אזרח ותיק (לפי פרק י"א לחוק הביטוח הלאומי). בעבר נקרא גם הגיל המוחלט.
- עד ליום 30 ביוני 2004 גיל הפרישה היה 60 לאישה ו-65 לגבר, וגיל הזכאות היה 65 לאישה ו-70 לגבר. החל מיום 1 ביולי 2004 עולה הגיל בהדרגה בהתאם לטבלאות (למעט גיל הזכאות לגבר שנשאר גיל 70).
- גיל הפרישה לגברים הוא 67 עד 70 החל משנת 2009.
- גיל הזכאות לגברים הוא 70.
- גיל הפרישה והזכאות לנשים עולה בהתאם לטבלאות להלן.

מגדר ומצב משפחתי

"עקרת בית" (נשואה) - אישה שכן זוגה תושב ישראל המבוטח כחוק לענף אזרחים ותיקים ושאינם, והיא אינה עובדת שכירה ואינה עובדת עצמאית, על פי ההגדרות בחוק הביטוח הלאומי.
עקרת בית נשואה פטורה מתשלום דמי ביטוח לאומי ומתשלום דמי ביטוח בריאות (סעיפים 342, 351, 335 לחוק הביטוח הלאומי).
עקרת בית נשואה - הכוונה לאישה נשואה ולידועה בציבור שהוכרה ככזו בביטוח הלאומי. ההגדרה אינה כוללת עגונה (כמפורט בחוק) ואינה כוללת "עקרת בית נכה" על פי חוק הביטוח הלאומי.

מעמד ידועים בציבור נקבע בביטוח הלאומי לפי ההלכות בפסיקה. ידועים בציבור אמורים לעדכן את המעמד בביטוח הלאומי באמצעות טופס שמצוי באתר הביטוח הלאומי באינטרנט ולצרף מסמכים מאמתים. המעמד של ידועים בציבור משפיע בחוק הביטוח הלאומי על תשלום דמי ביטוח ועל זכויות לגמלאות.

סעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי (פרק אזרחים ותיקים ושאינם):
"עקרת בית" - אישה נשואה, למעט עגונה, שכן זוגה מבוטח לפי פרק זה, שאינה עובדת ואינה עובדת עצמאית.
"אשתו" (סעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי) - לרבות הידועה בציבור כאשתו והיא גרה עמו.

בג"ץ 1046/09 בעניין "מני" מיום 15.8.2010 שאושר בדנג"ץ 6319/20 דחה עתירה כנגד החלטת בית הדין הארצי לעבודה, שדחה ערעור של בעל ואישה אשר ביקשו מהביטוח הלאומי להכיר בבעל כ"עקר בית" ולפטור אותו מתשלום דמי ביטוח. הסיבה לדחיית העתירה הייתה שהסעד המתבקש עומד בסתירה ללשון החוק.

בג"ץ 721/94 בעניין דנילוביץ פרץ את הדרך להכרה כללית בזכות לשוויון על רקע נטייה מינית ולהכרה בזכויות של בני זוג מאותו המין. הבג"ץ הרחיב את הסעד הראוי לדעתו לבני זוג מאותו המין וביטל שילית הטבות מבן זוג שעבד כדייל באל על. נקבע, שאין להפלות בין גבר שהינו בן זוג של גבר עובד אל על, לבין אישה שהיא בת זוג של גבר עובד אל על, במתן הטבות וטובות הנאה שנותנת המעסיקה.

ביום 3.7.2024 דחה בית הדין הארצי לעבודה (עב"ל 74074-05-23) את ערעור הביטוח הלאומי נ' אמיר הנדל וקבע כי ההוראות הנוגעות ל"עקרת בית" בחוק הביטוח הלאומי חלות עליו ומשכך יש להכיר בו כ"עקר בית". במסגרת ההחלטה פטר בית הדין הארצי את המבוטח מתשלום דמי ביטוח לאומי ובריאות בתקופות שבהן הוא לא עבד.

בית הדין הארצי קבע כי פרשנות המאפשרת לאחד מבני זוג מאותו המין להיכנס בשעריה של הגדרת "עקרת בית" בסעיף 238 בחוק הביטוח הלאומי, כפי שמתאפשר לבני זוג הטרוסקסואליים, היא פרשנות לשונית אפשרית וראוי להעדיפה. גבר שנמצא בזוגיות עם בן מינו במסגרת תא משפחתי יכול, לפי בחירתו, להיות מוגדר כ"עקר בית" (כל עוד המונח קיים בחוק) ובהתאם לקבל את כל הזכויות והחובות המוחלטות על אישה המוגדרת כ"עקרת בית", כל עוד מתקיימים לגביו שאר תנאי ההגדרה.

אלמנה בת קצבה שהיא עקרת בית - אלמנה שמקבלת מהביטוח הלאומי בישראל קצבת שאירים או קצבת תלויים (כאשר פגיעה בעבודה גרמה למות המבוטח), ואינה עובדת שכירה ואינה עובדת עצמאית, על פי ההגדרות בחוק.

אלמנה בת קצבה שהיא עקרת בית, פטורה מתשלום דמי ביטוח לאומי. דמי ביטוח בריאות מנוכים מהקצבה בלבד.

לאלמנות בנות קצבה נקבעו הוראות מיוחדות לתשלום דמי ביטוח על הכנסות שאינן מעבודה בתקנות הביטוח הלאומי (תקנה 15 בהוראות המיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח).

הנחה בדמי הביטוח הלאומי לאור זכאות לקצבת נכות מהביטוח הלאומי

זכאות לקצבה מהביטוח הלאומי מזכה בהנחה בתשלום דמי ביטוח לאומי לענפי ביטוח מסוימים (אך לא פטור מתשלום דמי ביטוח בריאות) לפי סעיף 351 וסעיף 220א לחוק הביטוח הלאומי:

- מקבל קצבת נכות כללית מלאה מהביטוח הלאומי בישראל, לתקופה של שנה לפחות, או לצמיתות.
- מקבל קצבת נכות מעבודה בשיעור של 100% לצמיתות מהביטוח הלאומי בישראל.

מעמד במשרד הפנים ותושבות

סעיף 2א בחוק הביטוח הלאומי קובע מי אינו תושב ישראל על פי המעמד שלו במשרד הפנים. מי שאינו מסווג כתושב ישראל בביטוח הלאומי ואינו עובד בישראל, פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות לביטוח הלאומי בישראל.

הביטוח הלאומי קובע את התושבות. אין בחוק הביטוח הלאומי הגדרה לתושב ישראל. הכללים לקביעת תושבות בביטוח הלאומי מבוססים על הלכות בפסקי הדין של בית הדין הארצי לעבודה, על פי שני היבטים:

- מרכז חיים - היבט אובייקטיבי
- כיצד רואה עצמו המבוטח - היבט סובייקטיבי.

כאשר תושב ישראל יוצא לחו"ל לתקופה ארוכה, משלם באופן סדיר את דמי הביטוח בארץ, אינו תובע גמלה ואין בביטוח הלאומי מידע המעיד על ניתוק התושבות, הביטוח הלאומי נוהג לבחון את תושבותו רק לאחר חמש שנים שבהן הוא נמצא בחו"ל. זכאותו לגמלאות המותנות בתושבות מוגבלת ל-3 חודשים בלבד, למעט חריגים (כמו עובדים של מעסיק ישראלי שעובדים בחו"ל, לפי סעיף 76 בחוק הביטוח הלאומי, מי שנמצאים במדינות אמנה מסוימות ועוד).

שלילת תושבות ממבוטח גוררת שלילת זכויות בביטוח הלאומי וגם שלילת זכאות לביטוח בריאות לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כיוון שלפי סעיף 3 בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, רק תושב ישראל זכאי לשירותי בריאות לפי חוק זה.

סעיף 3א בחוק ביטוח בריאות מסמך את הביטוח הלאומי לקבוע תושבות לעניין חוק ביטוח בריאות ממלכתי. סעיף 4 בחוק ביטוח בריאות ממלכתי קובע שתושב ישראל שמלאו לו 18 שנים חייב להירשם כחבר בקופת חולים לפי בחירתו, ולרשום בה גם את ילדו הקטין.

חוב לביטוח הלאומי לתקופה שעולה על שנה למי שנמצא בחו"ל, עלול לשלול זכאות לביטוח בריאות לפי סעיף 58 בחוק ביטוח בריאות ממלכתי למי שאינו בישראל, כפוף לתקופת השהייה בחו"ל. החזרת שירותי בריאות לאחר השלילה מותנית בדרך כלל בתקופת המתנה לפי הכללים שבסעיף 58 לחוק ביטוח בריאות.

סוגי עיסוקים וסדר החיוב של הכנסות החייבות בתשלום דמי ביטוח

1. עובד
2. עובד עצמאי
3. לא עובד ולא עובד עצמאי (לעל"ע) או הכנסות לא מעבודה (הל"ע)
4. פנסיה מוקדמת

כלל, חוק הביטוח הלאומי מחייב בדמי ביטוח הכנסות לפי סעיף 2 לפקודת מס הכנסה. הכנסות שמקורן אינו בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה (כגון: רווח הון) אינן מחויבות בתשלום דמי ביטוח על ידי היחיד (למעט בחברה משפחתית ובחברת בית). לפיכך, סעיף 3(ט) לפקודה, לדוגמה, הוא סעיף כימות ולא סעיף מקור ולכן חל עליו חוק הביטוח הלאומי.

עובד שכיר

מבוטח נחשב "עובד שכיר" בחוק הביטוח הלאומי בתנאים כדלקמן:

1. כשמתקיימים **יחסי עובד ומעסיק** (נכון גם לבני זוג בעסק משותף) - על פי מבחנים שקבע בית הדין לעבודה. כמו כן, שכר קבוע ויציב, שמתקבל בפועל, ושאינו מותנה ואינו מושפע מהמצב הכלכלי של העסק (לא קיימת חשיפה לסיכון הכלכלי של העסק).
על פי הוראות הביטוח הלאומי, אישה נשואה בחופשה ללא תשלום (חל"ת) אינה "עקרת בית" ואינה פטורה מתשלום דמי ביטוח.

עובד משק בית (כולל בבניין משותף) מבוטח כעובד שכיר (מתקיימים יחסי עובד ומעסיק או מתקיימים הכללים בתוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים). מעסיק במשק בית מבוטח עובד משק בית בתיק ניכויים מיוחד, בשיעורי דמי ביטוח נמוכים יותר.

2. בני משפחה - על פי הגדרת "עובד" בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי:
"עובד" - לרבות בן משפחה, אף אם אין בינו לבין קרובו המעסיקו יחס של עובד ומעביד, ובלבד שהוא עובד במפעל באופן סדיר ובעבודה שאילולא עשה אותה הוא, היתה נעשית בידי עובד; לענין זה, "בן משפחה" - אחד ההורים, ילד, נכד, אח או אחות;". עולה מסעיף זה שכאשר בעל מעסיק את אשתו בעסק (או אישה מעסיקה את בעלה) חייבים להתקיים יחסי עבודה כהלכתם.
3. בעלי שליטה - המבחנים נקבעו לראשונה בפסק דין יוסף צבי גרוסקופף מיום 19/4/1999 עב"ל 20182/97 (הקביעה מתאימה גם לבני משפחה בדרך כלל).

הקביעה אם מתקיימים יחסי העבודה נבחנת, בדרך כלל, בדיעבד.

1. האם הסדר העבודה בחברה הוא אמיתי? (האם בעל השליטה עובד בפועל).
2. האם ניתן להבחין בין תפקידו ופעילותו של בעל השליטה כ"עובד" לבין פעילותו כדירקטור, בעל מניות או קרוב משפחה? (האם יש הפרדה מוחלטת בין העיסוקים הקשורים בחברה, כמו בעל מניות שמקבל דיבידנד, עובד שכיר שמקבל משכורת, עזרה משפחתית של קרוב משפחה, דירקטור שמקבל שכר דירקטורים).
3. האם ניתן לקבוע מה היה שכרו של בעל השליטה כעובד? (האם היה לתשלומים אופי של "שכר"? האם היה ערוב נכסים?).

אף על פי שבעלי השליטה נחשבים בתנאים שלעיל עובדים בחברה שבבעלותם, החל מיום 1 בינואר 2004 בעלי שליטה (לפי סעיף 32 לפקודה) בחברת מעטים (לפי סעיף 76 לפקודה) המדווחים כשכירים בחברה שבבעלותם, אינם משלמים בעד ענפי ביטוח: אבטלה וזכויות עובדים בהליכי חדלות פירעון, ואינם מבוטחים בענפי ביטוח אלה. אם אין מניות לקרוב המשפחה שעובד בחברה, כולל בני הזוג של בעלי השליטה, הביטוח הלאומי בוחן לפי הפסיקה שליטה עקיפה. ככל שאין שליטה עקיפה, יבחן קיום יחסי עובד ומעסיק.

העסקת קרוב משפחה או בעל שליטה

אדם, שמעסיק קרוב משפחה (או חברה שמעסיקה את בעל השליטה), שלא באופן סדיר (יותר כעזרה משפחתית מאשר עבודה נחוצה וחיונית), וככל הנראה, לא היה מועסק עובד בשכר במקום קרוב המשפחה האמור, מומלץ שלא ידווח עליו כעובד שכיר, שכן ה"עובד" לא ייחנה מגמלאות הביטוח הלאומי, ולמעסיק ולעובד לא יוחזרו דמי ביטוח, אלא לפי כללים שקבע הביטוח הלאומי.

גמלאות לבעלי שליטה ולקרובי משפחה

מומלץ להתייחס לבעלי שליטה העובדים כשכירים בחברה שבבעלותם ולקרובי משפחה (הגדרה רחבה יותר מבני משפחה) שעובדים גם הם בחברה או בעסק בבעלות קרוב משפחה אחר, כמו

לכל עובד שכיר אחר ובהתאם לדיני עבודה (לרבות תשלום משכורת לחשבון הבנק של העובד או בהמחאה באופן קבוע), כדי שיקבלו גמלאות בהתאם לשכר המדווח, כי הפסיקה קבעה שיש לבחון בקפדנות רבה זכויות לגמלאות של בעלי שליטה וקרובי משפחה.

4. התוספת הראשונה בצו הביטוח הלאומי (סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים), תשל"ב-1972, לפי סעיף 6 בחוק הביטוח הלאומי - הצו מחייב בעבור הביטוח הלאומי בלבד, ואין בקיום הצו אסמכתא לכך שמתקיימים יחסי עבודה כהלכתם לעניין חקיקת עבודה אחרת.

יש לבחון את כללי התוספת הראשונה לצו סיווג מבוטחים רק כשלא מתקיימים יחסי עובד ומעסיק.

קיימת חשיבות רבה לקיום הוראות הצו בעבור הביטוח הלאומי. אי קיום הצו זהה למצב שבו מעסיק לא דיווח ולא שילם דמי ביטוח בעבור העובד, וחלות על המעסיק כל הסנקציות הקבועות בחוק ובתקנות. יש לשים לב שהצו חל על עסקים, על משקי בית, וגם על ועדי בתים המעסיקים חצרים ושומרים.

רשימה חלקית של נותני השירותים בתוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים והתנאים לביטוח לפי הצו:

1. עובד ניקיון או חצרן, למעט מי שעיקר עיסוקו בגננות, שאינם מעסיקים עובדים - אם תחום העבודה זמני ביצועה נקבעו מראש. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול העבודה. הבהרה לעניין עובדי משק בית - עובדי משק בית כלולים במסגרת צו סיווג מבוטחים, אולם בדרך כלל מתקיימים יחסי עבודה וממילא הם מוגדרים כשכירים.

2. (א) מרצה וכן אחרים המועסקים באמצעי תקשורת ציבוריים, (ב) וכן מורה או מדריך - אם הסכם העבודה נערך מראש לתקופה של רבע שנה לפחות או למתן סדרה של שבע הופעות, או שבע הרצאות או שבעה שיעורים לפחות, הכל לפי העניין. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול העבודה.

לעניין מאמן כושר במכון כושר - מדובר בדרך כלל במדריכים שכירים בחדר כושר. אם לא מתקיימים יחסי עבודה (שאז הם עובדים שכירים), מדובר במדריכים עצמאים לצורכי מס הכנסה, שמנהל חדר הכושר משלם להם את התמורה בעד העבודה ולכן הם כלולים בצו סיווג מבוטחים, ככל שהם מקיימים את התנאים שבצו. מטפלים (כמו קלינאית תקשורת למשל) - נמסר מהביטוח הלאומי שמדובר בעצמאים שהצו אינו חל עליהם.

3. מורה דרך (עד 31.8.2020 - למעט מורה דרך המדריך תיירים בכלי רכב שבבעלותו), מלווה רפואי ומלווים אחרים בטיולים המאורגנים על ידי מוסדות, גופים ציבוריים ומשרדי נסיעות - אם משתלם גמול בעד העבודה. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול העבודה. הבהרה לעניין מורי דרך - לפעמים מורי הדרך הם שכירים (מקבלים תלוש משכורת), אך ברוב המקרים הם עצמאים במס הכנסה, וככל שהם כלולים בסוג העבודה המפורט בצו סיווג מבוטחים - הם נחשבים עובדים שכירים אצל "מעסיקים" רבים מאד, רק לעניין הביטוח הלאומי. מורי הדרך עובדים בדרך כלל מול גורמים רבים ללא מעסיק קבוע.

4. כל הופעה אמנותית או בידורית של אמן, או הנחיה במופע, לרבות משחק, שירה, דקלום, הקראה, נגינה, ניצוח, ריקוד, פנטומימה, לוליינות וקוסמות וכן כל הופעה בכל אחד מאלה לצורך הקלטה או צילום למעט הקלטה או צילום לצרכי פרסומת, אם הסכם העבודה בכתב נערך מראש לתקופה של רבע שנה לפחות או לסדרה של חמש הופעות לפחות; ובהופעות באמצעי תקשורת ציבוריים - כשלא חל האמור בסעיף 6(א) - הסכם העבודה בכתב נערך מראש למתן סדרה של שלוש הופעות בחודש לפחות. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול העבודה לפי ההסכם.

הבהרה לעניין שחקנים ואמנים - בהופעות לצורך הקלטה או צילום - המפיקים הם המעסיקים לפי ההגדרות שבצו. להסברים נוספים יש לפנות לאיגודים המקצועיים.

5. ספורטאי העוסק בפעילות ספורטיבית, במסגרת אגודת ספורט או מטעמה. לעניין זה, "אגודת ספורט" - חבר-בני-אדם העוסק בענף או בענפי ספורט מסוימים, בין שהוא פועל באופן עצמאי ובין אם הוא מסונף לגוף ספורט אחר - אם נחתם הסכם העסקה בכתב שנערך מראש. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול ההעסקה.

הבהרה לעניין ספורטאים - כדי שספורטאי יבטח כעובד שכיר לעניין גמלאות הביטוח הלאומי ויהיה זכאי לקבל דמי אבטלה, עליו לעמוד בקריטריון הקבוע בתוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים: קיום הסכם העסקה מראש בכתב. המעסיק הוא מי שחייב בתשלום גמול ההעסקה. הביטוח הלאומי בודק גם אם יש תשלום שכר בפועל, כי עמדת הביטוח הלאומי היא שיחסי עובד ומעסיק מטיבם מחייבים מתן תמורה בעבור ביצוע העבודה (כלומר, יש להראות תלושי שכר ותשלום שכר בפועל, שאינו נמוך משכר המינימום). הביטוח הלאומי בוחן גם התאמה בין השכר להיקף המשרה (למשל, בהיקף עבודה של שליש משרה צריך להראות משכורת של שליש משכר המינימום לפחות) וזכאות לתנאים סוציאליים.

5. **אחרים** - כמו: אגודה שיתופית וחבורת עובדים, חברי קיבוץ, עובד לשעה וכן מי ששכרו נקבע לפי חוק או כהחלטת הכנסת או לפיה, ואת החייב בתשלום השכר רואים כמעסיקו.

6. **חריגים המשלמים דמי ביטוח בעד עצמם** - עובד שכיר אצל מעסיק שאינו תושב ישראל שאין לו תיק ניכויים בישראל, ועובד בחופשה ללא תשלום החל מהחודש השלישי המלא של החל"ת, בתנאים שנקבעו.

הדיווח והתשלום של המעסיק לביטוח הלאומי

סעיף 342 בחוק הביטוח הלאומי - החייב בדיווח ובתשלום דמי ביטוח
"ב) המעביד חייב בתשלום דמי ביטוח בעד עובדו; ...

הסעיף מתייחס גם לניכוי דמי הביטוח משכרו של העובד, וכן לחובת ניכוי דמי ביטוח כאשר מבוטח עובד אצל מעסיקים שונים (מבוטח שעובד אצל מעסיקים שונים רשאי לקבל אישור לתיאום דמי ביטוח לשנה השוטפת, ולערוך התחשבות עד שבע שנים אחרנית).

אחריות המעסיק לתשלום דמי הביטוח - בהתאם לחוק הביטוח הלאומי, המעסיק (לרבות מעסיק לפי הצו) אחראי לתשלום דמי הביטוח בעד העובד. עליו לנכות מהעובד את חלקו בדמי הביטוח ולהעביר אותם לביטוח הלאומי יחד עם חלק המעסיק בדמי הביטוח הלאומי. אם מתברר שהמעסיק לא דיווח על העובד או שלא שילם את דמי הביטוח לביטוח הלאומי, הביטוח הלאומי דורש ממנו לשלם את כל דמי הביטוח. המעסיק מנכה מהעובד דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות, ומעביר לביטוח הלאומי גם את חלקו בדמי הביטוח הלאומי מדי חודש בחודשו.

האחריות על הדיווח ועל התשלום מוטלים על המעסיק בלבד, למעט כאשר המעסיק הוא תושב חוץ שאין לו בישראל מען למסירת מסמכים משפטיים, או שהמעסיק שגרירות זרה בישראל וכד', ולמעט כאשר העובד בחל"ת החל מהחודש השלישי המלא.

אי תשלום דמי ביטוח על ידי המעסיק בעבור העובד, גורר חיוב המעסיק בדמי הביטוח המגולמים, בהצמדה ובקנסות. על פי סעיף 369 בחוק הביטוח הלאומי, הביטוח הלאומי רשאי לתבוע מהמעסיק (בגבייה מנהלית על פי פקודת המסים (גבייה)) את היוון הגמלאות ששילם ו/או ישלם לעובד, עד תקרה שנקבעה בחוק.

הביטוח הלאומי משלם לעובד שכיר גמלה, גם אם המעסיק לא דיווח עליו או לא שילם את דמי הביטוח בעדו, ובלבד שהעובד מוכיח שהוא עבד. הביטוח הלאומי רשאי לחזור למעסיק ולתבוע ממנו החזר גמלאות ששילם או ישלם לעובד.

לאור האמור לעיל, מי שמשלם לנותן שירות בעבור שירות שהוא מקבל באופן אישי, חייב לבחון כדלקמן:

1. אם מתקיימים יחסי עבודה לפי חוקי העבודה - מי שיש לו את כל הסמנים של עובד שכיר לפי משפט העבודה, נחשב ל"עובד" לפי סעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי, כפי שקבע בית הדין הארצי ביום 21.8.2001 בעניין כבהד מוהנד (עב"ל 327/99). לדוגמה, ביום 29.4.2020 הכיר בית הדין האזורי בד"ר מרדכי אש כעובד שכיר לצורך זכאות לדמי אבטלה, אף על פי שהוא דיווח במשך שנים רבות כעצמאי (16-08-35651). לא הוגש ערעור. דוגמה נוספת, ביום 3.4.2022 הכיר בית הדין האזורי בפנינית גריידי כעובדת שכירה של חברת אל על חברת נתיבי אויר לישראל בע"מ (סע"ש 4877-05-18) בהיותה מדריכת כושר בחדר הכושר של החברה, החל מתחילת שנת 1996 ועד לסוף שנת 2017. בית הדין קבע שמגיעים לתובעת פיצויי פיטורין, פדיון חופשה, דמי חגים ודמי הבראה, הפרשות מעסיק לפנסיה ותשלום שכר בתקופת אבל. בית הדין דחה את תביעתה לפיצוי על חלק המעסיק בדמי הביטוח הלאומי, שכן בהסכמי ההתקשרות שנחתמו איתה מדי שנה בשנה הוסכם בין הצדדים מפורשות, כי התובעת תישא בעצמה ועל חשבונה בכל התשלומים לביטוח הלאומי. בית הדין התעלם לחלוטין מהחבות של המעסיק לפי צו סיווג מבטחים.
2. אם לא מתקיימים יחסי עובד ומעסיק, המשלם חייב לבחון אם תנאי העבודה מחייבים אותו לנכות מנותני השירות האלה דמי ביטוח כעובדים שכירים ולדווח עליהם לביטוח הלאומי, בהתאם לצו סיווג מבטחים.
3. חברות אינן כלולות בצו סיווג מבטחים (הסכם ההתקשרות נכרת עם החברה).

סעיף העונשין בחוק הביטוח הלאומי - לפי סעיף 398 לחוק הביטוח הלאומי (סעיף העונשין), אם נעברה עבירה לפי הסעיף בידי חבר בני אדם, יואשם בה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה בו חבר מנהלה, מנהל, שותף (למעט שותף מוגבל), או עובד האחראי למעשה נושא העבירה, אלא אם הוכיח שניים אלה (אין סעיף זה גורע מאחריותו הפלילית של אדם לפי כל חוק אחר):

1. שהעבירה נעשתה שלא בידיעתו.
2. שהוא נקט בכל האמצעים הסבירים למנוע את ביצוע העבירה.

לפי סעיף זה, מי שלא שילם לביטוח הלאומי דמי ביטוח בעד עובדו כאמור בחוק הביטוח הלאומי, דינו - מאסר של שנה אחת או קנס לפי חוק העונשין. מי שגרם במרמה או על ידי העלמת עובדה למתן גמלה לפי חוק הביטוח הלאומי, או להגדלתה, דינו מאסר שנה אחת. ומי שלא מילא חובה המוטלת עליו בחוק זה או על פיו (למעט חובת תשלום דמי הביטוח), דינו קנס בשל כל אדם שלגביו נעברה העבירה.

סעיף 344 בחוק הביטוח הלאומי - חישוב הכנסתו החודשית של עובד
"א) יראו הכנסתו החודשית של עובד את הכנסתו בעד החודש שקדם ל-1 בחודש שבו חל מועד התשלום, מהמקורות המפורטים בסעיף 2(2) לפקודת מס הכנסה; ..."

תקנות הביטוח הלאומי (תשלום ופטור מתשלום דמי ביטוח), התשנ"ה-1995 - קובעות מהו שכר רגיל ומהו שכר נוסף וקובעות גם את האופן שבו יש לפרוס תשלומים נוספים והפרשי שכר, שמשולמים בנוסף לשכר הרגיל.

שכר חודשי רגיל - השכר החודשי הרגיל הוא השכר שנהוג לשלם לעובד מדי חודש. בנוס שמחושב בהתאם להסכם העבודה מדי חודש, לפי כללים ברורים, הוא שכר רגיל, כמו פרמיה למשל.

תשלום חודשי לעובד שנהוג לשלמו בחודש שלאחר החודש שבעדו הוא משולם, על פי הדיווח של העובד (כגון: פרמיות, שעות נוספות וכדומה), נחשב לשכר חודשי רגיל של העובד בעד החודש שלאחר החודש שבעדו משולם התשלום החודשי.

על השכר הרגיל יש לדווח מדי חודש גם אם שולם באיחור.

הפרשי שכר (הפרשים) - כשמעסיק משלם לעובד הפרשי שכר בעד תקופות קודמות, הפרשים בגין העלאה בדרגה וכדומה, יש לערוך דוח על הפרשים, שייחשבו לשכרו החודשי הרגיל של העובד וייזקפו על כל אחד מהחודשים שבהם השכר היה אמור להשתלם, בהתאמה.

דוח עבור הפרשי שכר מתייחס לתקופה שבגינה שולמו הפרשים, לפי שיעורי דמי הביטוח והמקסימום שהיו נהוגים באותן התקופות.

תשלום נוסף - הוא שכר שניתן לעובד נוסף על השכר החודשי הרגיל, למעט הפרשי שכר. כאשר השכר ברוטו כולל יותר מרכיב אחד של "תשלום נוסף", כגון: גם דמי הבראה וגם ביגוד, יש להביא בחשבון את סך כל ה"תשלומים הנוספים" באותו חודש.

ל"תשלום נוסף" נחשבים, בין היתר, רכיבי השכר הבאים: ביגוד, דמי הבראה, משכורת "13", בונוס (שלא מחושב בכל חודש באופן קבוע), מענק השתתפות ברווחי מעסיק, מענק יובל, ביטוח רכב וכדומה, לרבות כל גילום מס בעבור כל אחד מהרכיבים הללו, וכן כל תשלום תקופתי שלא נהוג לשלמו מדי חודש, למעט הפרשי שכר (שאותם כאמור יש לייחס לכל אחד מהחודשים שבגינם שולמו).

כשמעסיק משלם לעובד תשלום כלשהו נוסף על שכרו החודשי הרגיל, עליו לערוך דוח על תשלום נוסף בהתאם לתקנות.

עובד עצמאי

"עובד עצמאי", לענין שנת מס פלונית או חלק ממנה - מי שעסק באותה תקופה במשלח ידו שלא כעובד (להלן - משלח יד), והתקיים בו אחד מאלה:

1. הוא עסק במשלח ידו, לפחות עשרים שעות בשבוע בממוצע;
2. הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום השווה ל-50% מהשכר הממוצע;
3. הוא עסק במשלח ידו לפחות שנים עשרה שעות בשבוע בממוצע והכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום כאמור בלוח א';

לענין הגדרה זו רשאי השר לקבוע שיטת חישוב של ממוצעים וכן שיעור אחר במקום השיעור הקבוע בלוח א'";

מבוטח העוסק במשלח ידו נחשב בתקופה מסוימת כעובד עצמאי, כשהוא אינו עובד שכיר בעבור אותה הכנסה, ובנוסף מתקיים לפחות אחד מהתנאים המפורטים להלן (כאמור בסעיף 1 בחוק הביטוח הלאומי):

1. הכנסתו ממשלח ידו היא מחצית השכר הממוצע או יותר.
2. מי שעוסק במשלח ידו 20 שעות בשבוע בממוצע או יותר.
3. מי שעוסק במשלח ידו 12 שעות בשבוע בממוצע או יותר + הכנסתו 15% מהשכר הממוצע או יותר.

הגדרה כעובד עצמאי לפי צו סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים - התוספת השנייה של הצו מגדירה מבוטחים שבתנאי הצו הם נחשבים לעניין הביטוח הלאומי בלבד לעובדים עצמאיים. לדוגמה: עובד המבצע עבודות בביתו על פי הזמנה כנגד תמורה (Home Worker), בכל תנאי העסקה, ובלבד שהוא עובד אך ורק בביתו. פסק דין של בית הדין הארצי לעבודה מיום 20.5.2004 אורה לוי נ. הביטוח הלאומי, עב"ל (ארצי) 219/03.

בני זוג בעסק משותף (כפוף לכללים שבסעיף 66 לפקודה) - יש לחלק את ההכנסה בין בני הזוג על פי תקנה 24 לתקנות (הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח), תשל"א-1971. החל מינואר 2021 ברירת המחולל של חלוקת ההכנסה היא 50% לכל בן זוג (אלא אם נקבע יחס חלוקה שונה של 33%-ו-67% כמפורט בתקנה).

כדי להיכלל בתקנה 24 האמורה, כל בן זוג חייב להיות מוגדר כעובד עצמאי בביטוח הלאומי.

עובד חייב בעד עצמו - עובד שכיר שעובד בארץ אצל מעסיק שאינו תושב ישראל שאין לו תיק ניכיים בישראל, שחייב לדווח בעד עצמו לפי תקנה 1 לתקנות הביטוח הלאומי (הוראות מיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח), תשל"א-1971, מדווח ומשלם דמי ביטוח כעובד עצמאי (לרבות תשלום מקדמות כל חודש לביטוח הלאומי) ומבוטח גם לענף אבטלה.

רישום ותשלום דמי ביטוח של עובד עצמאי ושל מי שאינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי

החייבים בדיווח ובתשלום דמי ביטוח סעיף 342 בחוק הביטוח הלאומי -
"א) מבוטח שהוא עובד עצמאי, ומבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי, חייבים בתשלום דמי ביטוח בעד עצמם; ואולם מבוטחת לפי פרק ג' בלבד מכוח היותה אשת מבוטח אינה חייבת בתשלום דמי הביטוח".

חישוב הכנסתו השנתית של מבוטח שאינו עובד שכיר סעיף 345 בחוק הביטוח הלאומי -
"א) עובד עצמאי יראו כהכנסתו השנתית את הכנסתו מהמקורות המפורטים בפסקאות (1) ו-(8) של סעיף 2 לפקודת מס הכנסה, ומי שאינו עובד ואינו עובד עצמאי יראו כהכנסתו השנתית את הכנסתו מהמקורות המפורטים בסעיף 2 האמור, והכל - בשנת המס שבעדה משתלמים דמי הביטוח (להלן - השנה השוטפת) ולאחר שנוכו ההוצאות הקשורות במישרין בהשגת ההכנסה.

(ב)1) ההכנסה בשנה השוטפת תיקבע על פי השומה הסופית של ההכנסה אמור לאותה שנה לפני כל פטור, ניכיים וזיכויים לפי פקודת מס הכנסה (להלן - ההכנסה בשומה), בהפחתת סכומים אלה:

(א) סכומי דמי ביטוח ומס מקביל המותרים בניכוי מההכנסה בשומה לפי סעיף 47 לפקודת מס הכנסה, ובלבד שלא חלות עליו ההוראות לעניין סכום הניכוי לבעל עסק זעיר כהגדרתו בסעיף 87 לפקודת מס הכנסה;

(ב) סכום שהותר בניכוי לפי סעיף 47(ב)1 לפקודת מס הכנסה;... (הפקודות לפנסיה).
ואולם כל עוד לא נערכה שומה סופית כאמור ישולמו מקדמות על חשבון דמי הביטוח בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות, ודין המקדמות לענין חוק זה כדין דמי ביטוח";

חובת רישום של עובד עצמאי לפי סעיף 77 בחוק הביטוח הלאומי

על פי תקנות הרישום, עובד עצמאי חייב אמנם להירשם תוך 90 ימים מהיום שבו החל לעבוד כ"עובד עצמאי", אך כדי להיות מבוטח לענף פגיעה בעבודה על העצמאי להירשם כ"עובד עצמאי" מיד עם תחילת עיסוקו במשלח ידו.

סעיף 77 בחוק הביטוח הלאומי קובע לעניין ביטוח נפגעי עבודה, שלגבי עובד עצמאי, התנאי לגמלה הוא שהמבוטח היה בעת הפגיעה רשום בביטוח הלאומי כעובד עצמאי, או שעשה את המוטל עליו כדי להירשם.

הביטוח הלאומי קבע נוהל פנימי שעל פיו בעקבות כל שומה שמגיעה לביטוח הלאומי וגורמת לפתיחת תיק עצמאי חדש, ייקבע תאריך רישום לפי יום עריכת השומה במס הכנסה (ברירת המחדל להגדרת עובד עצמאי היא לפי 12 שעות בממוצע בשבוע והכנסה של 15% מהשכר הממוצע).

האחריות לדיווח על עיסוקו של העצמאי ועל תשלום דמי הביטוח חלה עליו בלבד. מבוטח שלא עשה את המוטל עליו כדי להירשם כעובד עצמאי, אינו מבוטח בענף נפגעי עבודה (ואם לא שילם את דמי הביטוח עלול לא לקבל דמי לידה והורות). המבוטח אחראי להודיע לביטוח הלאומי על כל שינוי בסיווג הביטוחי.

חוזר ביטוח מספר 1468 וחוזר ביטוח 1438

- הביטוח הלאומי פרסם חוזר ביטוח מספר 1468 ביום 27.5.2019 וחוזר ביטוח 1438 ביום 5.4.2021 שנועדו להסביר למבוטחים שעוסקים במשלח ידם כעצמאים כדלקמן:
- יש חשיבות גדולה לרישום בביטוח הלאומי של "עובד עצמאי העונה להגדרה" למיזוי זכויות לגמלאות בשל פגיעה בעבודה וגמלאות אימהות (דמי לידה והורות וגמלה לשמירת היריון).
 - כל עוד עצמאי אינו רשום בביטוח הלאומי כעובד עצמאי (שעונה להגדרה), או שעשה את המוטל עליו כדי להירשם, הוא אינו מבטוח לענף פגיעה בעבודה בעיסוקו העצמאי.
 - חובת הרישום כעובד עצמאי לפני אירוע פגיעה בעבודה חלה גם על עצמאי שרשום בביטוח הלאומי כעצמאי שאינו עונה להגדרה, אשר הכנסתו ו/או היקף עיסוקו גדלו והפך לעצמאי שעונה להגדרה. עליו לתקן את העיסוק במהירות.
 - על פי הפסיקה, האחריות להירשם בביטוח הלאומי מוטלת על המבוטח ולא על המייצג שלו. העצמאי אמור לדעת שעליו לשלם את המקדמות לביטוח הלאומי מדי חודש.
 - יש חשיבות גדולה לתשלום דמי הביטוח ללא דיחוי בעיקר לגמלאות אימהות.
 - כאשר עצמאי נרשם בעיסוק של "עובד עצמאי שעונה להגדרה" בדיעבד, הוא מקבל דרישת תשלום לתאריך עתידי של 60 יום ממועד הוצאת הדרישה. לעניין זכאות לגמלאות אימהות כמו דמי לידה והורות, דמי אימוץ וגמלה לשמירת היריון, יש חשיבות לתשלום דמי ביטוח לפני הלידה/שמירת היריון, גם אם מועד החיוב העתידי טרם הגיע.

ביום 11.9.2024 קיבל בית הדין האזורי (בל 11-21-16298) את תביעתו של תייסיר שאויש וקבע כי התובע עשה את המוטל עליו כדי להירשם כעצמאי בביטוח הלאומי. התובע הגיש תביעה להכרה בפגיעה כפגיעה בעבודה ונדחה בטענה שלא היה רשום כעצמאי במועד הפגיעה ולא עשה את המוטל עליו כדי להירשם. התובע פנה לרואה חשבון כדי שירשום אותו ברשויות כולל בביטוח הלאומי. לבית הדין נמסר אישור פקס לפיו ניתן לראות שהתקבלו שני עמודים בביטוח הלאומי לפני הפגיעה ונמסר גם טופס 6101 המקורי שהועבר בפקס לטענת התובע. רק לאחר שרואה החשבון קיבל מהתובע את כל המסמכים והודיע לרשויות, החל התובע לעסוק בעסקו כנהג משאית. התובע גם שילם לביטוח הלאומי סכום על חשבון דמי הביטוח ליתר ביטחון כי לא קיבל הודעת תשלום ושאל את רואה החשבון מתי מתחילים לשלם לביטוח הלאומי. התאונה התרחשה 20 ימים לאחר משלוח טופס 6101 וכחודשיים לאחר החתימות אצל רואה החשבון וזו תקופה סבירה לדעת בית הדין לצורך ברור הסטאטוס של הבקשה בביטוח הלאומי. בית הדין תוהה מדוע הביטוח הלאומי לא התחשב בעובדה זו בטרם דחה את התביעה.

פתיחת תיק עצמאי גם ברשות המסים

החל מחודש יולי 2024, כל פתיחת תיק עצמאי ברשות המסים מאפשרת רישום עצמאי גם בביטוח הלאומי לרבות דיווח על ההכנסה ועל מספר השעות הממוצע הצפוי. בכל מקרה, רשות המסים מעבירה לביטוח הלאומי מידע על פתיחת התיק ברשות המסים.

פיגור בתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 366 בחוק הביטוח הלאומי

גמלאות עלולות להישלל באופן מלא או באופן חלקי ממבטוח שמפגר בתשלום דמי ביטוח וחייב בדמי ביטוח בעד עצמו.

חובת תשלום דמי ביטוח בגמלאות דמי לידה והורות במגבלות סעיף 50 בחוק הביטוח הלאומי
עובד עצמאי שאינו משלם את דמי הביטוח לפני לידה/אימוץ/פונדקאות/אומנה (היום הקובע), זכאותו לגמלה עלולה להישלל, גם אם חובת התשלום היא עתידית.

יש חשיבות רבה לעדכון מעמד מבוטחת בהיריון כ"עובדת עצמאית" אם היא עונה על הגדרת "עובדת עצמאית": הרישום ובעיקר חובת תשלום דמי הביטוח כעובדת עצמאית חייבים להתבצע לפני היום הקובע לשמירת ההיריון או הלידה.

הדבר נכון גם לכל מי שבכוונתו לתבוע דמי לידה והורות, לרבות בן הזוג שמתכוון לצאת לחופשת לידה ולתבוע דמי לידה, להורה מאמץ, להורה מיועד ולמשפחות אומנה.

חשוב לזכור כי אם יש חוב של דמי ביטוח לפני היום הקובע, בשל סדר זקיפת תשלומים, התשלומים המאוחרים מכסים את החוב הישן, ולכן החוב מיוחס לתקופה שלפני הלידה.

לפי סעיף 50 לחוק הביטוח הלאומי, פיגור בתשלום דמי ביטוח של עובד עצמאי או של עובדת עצמאית עלול לגרום לשלילת דמי לידה והורות, דמי אימוץ וגמלה לשמירת היריון. מדובר בחוב שקיים ביום הלידה/שמירת היריון שבגללו אין למבוטח/ת תקופת אכשרה מספיקה לזכאות לגמלה כעובדת עצמאית (למעט חוב מקדמות לחודש האחרון לפני הלידה/שמירת היריון, שמועד תשלומם לפי החוק הוא אחרי הלידה/שמירת היריון). כיוון שביקורת החוב נעשית פעמים רבות באופן אוטומטי, מומלץ מאד לבדוק את הסיבה לשלילת הגמלה.

בחוב של דמי ביטוח, על פי סדר זקיפת תשלומים, תשלום דמי הביטוח מכסה קודם כל את חובות העבר. החוב יעבור לתקופה הקודמת ללידה ולא תהיה למבוטחת תקופת אכשרה מספיקה לדמי הלידה (10 חודשים מתוך 14 שלפני היום הקובע, או 15 חודשים מתוך 22 החודשים שלפני היום הקובע, ולשמירת היריון או לדמי לידה חלקיים: 6 חודשי ביטוח כעובדת עצמאית מתוך 14 החודשים שקדמו ליום הקובע).

חסימת גמלה וחסימת שומה לפי תקנות המקדמות (גמלה חוסמת)

ההכנסה החייבת בתשלום מקדמות דמי ביטוח של עובד עצמאי היא הבסיס, בדרך כלל, להכנסה שממנה מחושבת גמלה בעת פגיעה בעבודה, או פגיעה בעת התנדבות מוכרת לפי חוק הביטוח הלאומי, המזכה בדמי פגיעה לתקופה של 90 ימים לפחות, בין שהם רצופים ובין שאינם רצופים, או פגיעה המזכה בקצבת נכות מעבודה, בקצבת תלויים או במענק לנכה ולא למנה, למעט חריגים (כמו למשל בשומה מיטיבה).

בעקבות פסק דין של בית הדין הארצי לעבודה (עב"ל 377/03 לוי סלומון נ' הביטוח הלאומי) הודן בפרשנות של תקנה זו, הוחלט בביטוח הלאומי כי לגבי מבטח שנפגע בעבודה בחודשיים הראשונים של שנת מס, יופעלו כללי "גמלה חוסמת" הן על השנה שבה אירעה הפגיעה והן על השנה שקדמה לה.

קביעת מקדמות דמי ביטוח

מבוטח המשלם בעד עצמו מקדמות בהתאם לתקנות המקדמות, ההכנסה שעל פיה מחושבות המקדמות בתחילת השנה השוטפת נקבעת על פי ההכנסה העדכנית ביותר שהתקבלה בביטוח הלאומי עד 31 בדצמבר של השנה הקודמת:

1. לפי הצהרה עדכנית על ההכנסות.
 2. אם לא הייתה הצהרה עדכנית - לפי שומת המס האחרונה שהתקבלה בביטוח הלאומי.
- אם הכנסות המבוטח בפועל שונות מההכנסה שעל פיה חושבו מקדמות דמי הביטוח, אפשר להגדיל או להקטין את המקדמות פעם אחת בכל רבעון: ארבע פעמים בשנה. ככלל, עצמאי שלא מקטין את המקדמות ומתברר לפי השומה כי ההכנסה שלו קטנה יותר ממה ששילם בעדה מקדמות דמי ביטוח, יקבל את דמי הביטוח העודפים בחזרה צמודים למדד ואם ההכנסה גבוהה יותר, ישלם את דמי הביטוח (למעט במצב של גמלה חוסמת בפגיעה בעבודה).

התנאים להוכחת הצורך בשינוי בשיעור המקדמה מצויים בתקנה 4 לתקנות הביטוח הלאומי (מקדמות), התשמ"ד-1984 והם: שומה לשנה הקודמת, שינוי מקדמות במס הכנסה, שינויים במחזור העסקאות שדווחו לצורכי מס במהלך שלושה חודשים רצופים בשנה השוטפת מול הדיווחים המקבילים למס הכנסה בשנה הקודמת, או נימוקים משכנעים אחרים (כמו, אישור רפואי המצביע על ירידה בכושרו התפקודי של המבוטח, הצהרת המבוטח שחל גידול בהכנסותיו ביותר מ-10% והודעת מייצג על ההכנסה המשוערת הצפויה לשנה השוטפת).

שינוי מקדמות אינו משנה את מעמדו של המבוטח בביטוח הלאומי. שינוי סוג עיסוק מעובד עצמאי שכלול בהגדרת עובד עצמאי למי "שאינו עונה להגדרה", או ההיפך, מחייבים דיווח של המבוטח בטופס בל/6101 (דין וחשבון רב שנתי שנמצא באתר הביטוח הלאומי להורדה או לדיווח מקוון), כאשר חישוב ההכנסה הוא לכל השנה (או לכל התקופה שבה המבוטח רשום).

מבוטח ש"אינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי"

מבוטח ש"אינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי" חייב לדווח לביטוח הלאומי ולשלם דמי ביטוח בעד עצמו, כאמור בסעיפים 342 ו-345 בחוק הביטוח הלאומי.

דוגמאות על פי ההגדרות בחוק הביטוח הלאומי:

- סטודנט, תלמיד, מתגייס, ללא הכנסות.
- מבוטח שאינו עובד ואין לו הכנסות.
- עצמאי שהכנסותיו ממשלח יד או מעסק אינן כלולות בהגדרת "עובד עצמאי" (לא עונה להגדרה).
- בעל הכנסות שאינן מעבודה (ה"ע) - כמו דמי שכירות, ריבית, דיבידנד ועוד.
- מבוטח העובד בחו"ל, בתנאים מסוימים.
- מבוטח שמקבל פנסיה או קצבת אובדן כושר עבודה שמקורן מפוליסה פרטית (על פי הפסיקה - סעיף 5(5) לפקודה).
- ספורטאי לפי התוספת השלישית לצו סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים.

מבוטח עצמאי, שאינו נחשב ל"עובד עצמאי"

על פי ההגדרות בחוק הביטוח הלאומי קיימים מצבים שבהם לרשויות המס אדם נחשב כעצמאי, אך בביטוח הלאומי ההכנסה תסווג כהכנסה שאינה מעבודה (הכנסה פסיבית). המצבים הללו מתקיימים כאשר לא מתקיימים אצל העצמאי התנאים שבהגדרת "עובד עצמאי" בסעיף 1 לחוק, כדלקמן:

1. מבוטח שעוסק במשלח ידו פחות מ-12 שעות בשבוע בממוצע, והכנסתו פחותה מ-50% מהשכר הממוצע.
2. מבוטח שעוסק במשלח ידו פחות מ-20 שעות בשבוע בממוצע, והכנסתו נמוכה מ-15% מהשכר הממוצע.

מי שאינו נכלל בהגדרת "עובד עצמאי" ומשום כך אינו זכאי לגמלה כעובד עצמאי, ויתברר בדיעבד שהוא "עובד עצמאי" - יחוייב בכל דמי הביטוח כעובד עצמאי. על אף התשלום, יתכן שיישללו ממנו את זכויותיו לגמלאות, באופן מלא או חלקי.

לעניין מבוטח שעובד בחו"ל, ביום 10.6.2024 פורסמה ברשומות הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 246) (פטור מדמי ביטוח בעד הכנסה שמקורה מחוץ לישראל), התשפ"ד-2024. ההצעה עברה קריאה ראשונה בכנסת. ההצעה מונעת גבייה כפולה של דמי ביטוח לאומי משכיר שמשלם דמי ביטוח סוציאלי במדינה שאינה מדינת אמנת ביטוח לאומי, עובד בחו"ל אצל מעסיק זר, ומחוייב בדמי ביטוח בישראל כהכנסה שאינה מעבודה שאינה מבטחת את המבוטח בישראל בגמלאות בענפי אימהות ונפגעי עבודה.

מקדמות דמי ביטוח בסכום מינימום למי שאין הכנסות חייבות בדמי ביטוח

מבוטחים במעמד של "לא עובד ולא עובד עצמאי" (ללא הכנסות חייבות בדמי ביטוח), תלמיד להשכלה גבוהה כמפורט בתקנות, תלמיד ישיבה, עובד בחל"ת, מי שמצוי בהכשרה מקצועית ומי שמשלם דמי ביטוח בריאות בלבד, משלמים מקדמות דמי ביטוח בסכום מינימום, בהתאם לסיווגם הביטוחי.

לגבי סטודנט להשכלה גבוהה בחוץ לארץ - חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 231), התשפ"ב-2022 מיום 7.6.2022, מסמיק את שר הרווחה להתקין תקנות בדבר תשלום דמי ביטוח מופחתים בדומה לסטודנטים בישראל, גם לתלמידים במוסדות להשכלה גבוהה בחוץ לארץ לשנים 2022 ו-2023, כהוראת שעה. ההפחתה בתשלום היא רטרואקטיבית.

הביטוח הלאומי פרסם הוראות באתר שלו.

המקדמות הרבעוניות נגזרות מן השכר הממוצע. בסיס המינימום שלפיו מחושבים דמי ביטוח לאומי למבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי שאין לו הכנסות - 15% כפול שכר ממוצע לכל חודש, ולתלמיד (לרבות תלמיד ישיבה) ולמי שמצוי בהכשרה מקצועית - 5% כפול שכר ממוצע בכל חודש. דמי ביטוח בריאות מחושבים בסכום קבוע.

הכנסות שאינן מעבודה (הכנסה אחרת)

חוק הביטוח הלאומי מגדיר "הכנסה אחרת": הכנסה מהמקורות המפורטים בסעיף 2 לפקודה, אשר אינה הכנסה מעבודתו של המבוטח כעובד שכיר ואינה הכנסה מעבודתו כ"עובד עצמאי".

לפי סעיף 371(ב) בחוק הביטוח הלאומי, דמי הביטוח ישולמו על ידי עובד שכיר ו/או "עובד עצמאי", גם על "הכנסתו האחרת", גם אם ההכנסה האחרת פחותה ממחצית סך הכנסותיו. הסעיף תיקן החל משנת 2008 את הכללים שבתקנות 13, 14, 15 להוראות המיוחדות בדבר תשלום דמי ביטוח, שיצרו פטור להכנסות פסיביות עד שנת 2007, בתנאים מסוימים.

לפי סעיף 348(א1) לחוק הביטוח הלאומי - הכנסה אחרת עד סכום של 25% מן השכר הממוצע פטורה מתשלום דמי ביטוח, ועל היתרה משולמים דמי ביטוח על פי שיעורי דמי הביטוח הנהוגים באותו המועד.

הכנסות פטורות מתשלום דמי ביטוח

הכנסות שאינן חייבות בדמי ביטוח - סעיף 350(א)(6) לחוק הביטוח הלאומי משנת 2008

הכנסות מדיבידנדים שנקבע לגביהן שיעור מס מוגבל בסעיף 125ב לפקודה (למעט הכנסה בחברה משפחתית, בחברת בית ובחברה שקופה). בין היתר, פטורה מתשלום דמי ביטוח הכנסה מדיבידנד, שמקבל בעל מניות מחברה (לרבות בעל שליטה). הכנסות ריבית ודמי ניכיון, שנקבע לגביהן שיעור מס מוגבל בסעיפים 125ג(ב) ו-125ג(ג) לפקודה.

הכנסות שאינן חייבות בדמי ביטוח - סעיף 350(א)(7) לחוק הביטוח הלאומי משנת 2008

1. הכנסות מדמי שכירות שחל עליהן שיעור מס מוגבל: בארץ - לפי סעיף 122 לפקודה (למגורים בלבד). מחו"ל - לפי סעיף 122א לפקודה (כל שכר דירה שבמסגרת הסעיף).
2. הכנסה שאינה הכנסה כעובד שכיר או כ"עובד עצמאי", הפטורה ממס לפי כל דין, למעט הכנסה מפנסיה מוקדמת כהגדרתה בסעיף 345ב(א) לחוק הביטוח הלאומי, ולמעט הכנסות שיקבעו בעתיד על ידי שר האוצר, בתנאים שבסעיף.

הפטורים לעיל אינם חלים על הכנסות של חברת בית וחברה משפחתית על פי פסיקת בית הדין הארצי. בעניין שכר דירה למגורים בישראל קבע הביטוח הלאומי הוראות משלימות שלפיהן הכנסה משכר דירה למגורים בישראל מנכס שמושכר למטרת מגורים (לא לטווח קצר), וההכנסה חייבת בשיעור מס שולי (לא כעסק), פטורה מתשלום דמי ביטוח (בהתאם לחוות דעת משפטית שהוציא הביטוח הלאומי).

פסקי דין בנושא דמי ביטוח על הכנסות מהשכרת מקרקעין בחו"ל

ביום 4.1.2022 דחה בית הדין הארצי את ערעורו של הביטוח הלאומי על פסק דינו של בית הדין האזורי בעניינו של ברוך מרדכי אולך (עב"ל 60019-12-20). בית הדין הארצי קבע כי המבוטח אינו חייב בתשלום דמי ביטוח בגין הכנסות שקיבל מהשכרת נכסי מקרקעין שבבעלותו המצויים בשווייץ. מדובר בתלמיד ישיבה תושב ישראל שמסווג כמבוטח שאינו עובד ואינו עובד עצמאי. הוא קיבל בשווייץ הכנסות משכר דירה למגורים (לטענתו) ודיווח על ההכנסות למס הכנסה. המס ששילם בשווייץ היה

גבוה מהמס בישראל ולכן לא שילם מס בישראל. הוא טען להתאמה בין שכר הדירה שפטור מדמי הביטוח בישראל על פי ההוראות הפנימיות של הביטוח הלאומי, לשכר הדירה שקיבל בשווייץ ולכן טען ששכר הדירה בשווייץ, שחייב בשיעור מס שולי בישראל, פטור גם הוא מתשלום דמי הביטוח. בית הדין הארצי קבע כאמור כי הכנסה מדמי שכירות מהשכרת מקרקעין מחוץ לישראל, שאינה הכנסה מעסק כמשמעה בסעיף 2(1) לפקודה, פטורה מתשלום דמי ביטוח לפי סעיף 350(א)(7) לחוק הביטוח הלאומי, בין אם דווחה למס הכנסה במסלול הרגיל ובין אם דווחה במסלול המיוחד. ביום 12/12/2023 קיבל בית הדין האזורי את תביעתו של אלכסנדר שטארק (ב"ל 18846-02-21) לחוק הביטוח לביטול דמי ביטוח בגין הכנסות מדמי שכירות בשווייץ, בהסתמך על הלכת אולך בבית הדין הארצי. **הביטוח הלאומי ערער על פסק הדין לבית הדין הארצי.**

בימים אלה מתבררת תובענה ייצוגית בעניין יצחק זאב סולובייצ'יק לבין הביטוח הלאומי (ת"צ-49282-20-12) בקשר לגביית דמי ביטוח לאומי שלא כדין ממבוטחים אשר דיווחו על הכנסות פסיביות משכר דירה למגורים בחו"ל בחישוב מס רגיל.

עמדת הביטוח הלאומי:

בשלב זה הביטוח הלאומי אינו מחזיר דמי ביטוח לשנים שעד 2021, אבל רושם את הבקשה לצורך מועד התיישנות החזרים. יש להמציא הוכחות שמדובר בהכנסה משכירות בחו"ל כמו דוח שנתי, חוזים מתורגמים, הפקדות מתאימות ועוד.

פסק דין בעניין שכר דירה וגמלה חוסמת

ביום 20.5.2024 דחה בית הדין האזורי (ב"ל 11971-07-21) את תביעתו של אליוף שמחה וקבע שתיקון מקור ההכנסה משכר דירה למשלח יד, ביוזמת רשות המיסים לאחר התאונה, אין בו כדי לשנות את בסיס ההכנסה לתשלום קצבת נכות מעבודה.

במועד הגשת הדוח למס הכנסה, בבוקר שלפני התאונה, לא דיווח המבוטח על הכנסותיו משכר דירה כחייבות במס ולא שילם בגין דמי ביטוח. המבוטח ביקש להסתמך על הלכת סדיק - שם נקבע כי אם יסתבר שידו של המבוטח או מי מטעמו, בין במישרין בין בעקיפין, לא גרמה להגדלת השומה הסופית לאחר התאונה, אין להפעיל את תקנה 11. המבוטח טען כי מדובר בהכנסה שדווחה בזמן אמת, שינוי החיוב בגינה נעשה ביוזמת רשות המיסים לאחר התאונה ובלי קשר אליה, ולא הייתה לו יד בהגדלת השומה. לטענתו, רשות המיסים התבססה על הלכת לשם-בירן, בבית המשפט העליון מיום 2.1.2018. המבוטח הגיש את הדוח לאחר פסק הדין ולא פעל בהתאם לקביעות שבו.

בית הדין קובע כי השאלה האם השינוי בדוח 2016 נעשה ביוזמת המבוטח - אינה רלוונטית. העובדה שמש הכנסה דרש בדיעבד מהמבוטח תשלום מס בגין הכנסה חייבת, אין בה כדי להביא את בית הדין למסקנה כי יש לסטות מתקנה 11, ומגיע למסקנה כי אין במקרה זה מקום לחרוג מתקנה 11: תיקון השומה אמנם לא נעשה ביוזמת המבוטח, אלא בעקבות פניה של מס הכנסה לאחר התאונה, אך על המבוטח היה לדווח, עוד קודם לתאונה על הכנסות אלו כהכנסות עסקיות, בהתאם להלכת בירן-לשם, והוא בחר שלא לעשות כן.

לבסוף קובע בית הדין כי שומת 2016, שהוגשה בבוקר התאונה היא למעשה העדכנית ביותר שעמדה לפני הביטוח הלאומי טרם התאונה.

חלוקת הכנסות פסיביות בין בני זוג

הביטוח הלאומי מאפשר חלוקת הכנסות שאינן מעבודה בין שני בני הזוג, על פי הצהרה, גם אם ההכנסה שייכת רק לבן זוג אחד. בעבר אפשר היה לחלק את ההכנסה רק בשנה השוטפת ובשנתיים שקדמו לה. בעקבות פסיקה, הביטוח הלאומי מאפשר חלוקת הכנסות בין שני בני הזוג במשך שבע שנים אחרונות, כמפורט בחוזר ביטוח 1500 מיום 17.12.2023, בנושא חלוקת הכנסות שלא מעבודה בין בני זוג, בתחולה מיום פרסום החוזר.

הכנסה מפנסיה מוקדמת (פנסיה המשולמת לפני גיל פרישה)

סעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי

- (א) בסעיף זה, "פנסיה מוקדמת" - קצבה המשתלמת מכוח חיקוק או הסכם עבודה לעובד או למי שהיה עובד, בטרם הגיעו לגיל הפרישה, לאחר שפרש מעבודתו פרישה מוחלטת או חלקית, לרבות קצבה המשתלמת כאמור בשל נכות או אבדן כושר עבודה, מלא או חלקי.
- (ב) מבטוח לפי פרק י"א (בסעיף זה - מבטוח) שמשלמת לו פנסיה מוקדמת, חייב בתשלום דמי ביטוח ממלוא סכום הפנסיה המוקדמת המשולמת לו...
- (ד) מי שמשלם פנסיה מוקדמת ינכה את דמי הביטוח לפי סעיף זה מהפנסיה המוקדמת, במקור, ויעבירם למוסד במועד התשלום החל לגבי עובד לפי הוראות סעיף 353..."

ההגדרה של "פנסיה מוקדמת" נמצאת בסעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי וכוללת מקבלי פנסיה ומקבלי תשלום בשל אובדן כושר עבודה מחברת ביטוח, שמקורם בעבודתם כשכירים או לפי חיקוק, בתנאים שבסעיף. משלם הפנסיה המוקדמת מנכה דמי ביטוח ממלוא הפנסיה המוקדמת בהתאם לכללים שנקבעו.

החובה לנכות את דמי הביטוח מפנסיה מוקדמת מוטלת על משלם הפנסיה המוקדמת, על פי החוק והתקנות, אך החבות היא על מקבל הפנסיה, ככל שהניכוי אינו נכון. פנסיה מוקדמת נחשבת כ"מעסיק משני" לעניין תיאום דמי ביטוח, לעובד שכיר ולעובד עצמאי. מקבלי פנסיות ותשלומים מחברת ביטוח שמקורם בפוליסות פרטיות, משלמים את דמי הביטוח בעד עצמם לפי סעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי.

"פנסיה מוקדמת", כהגדרתה בסעיף 345 לחוק הביטוח הלאומי, אינה הכנסה מעבודה כשכיר או כעצמאי. על פי הפסיקה זו הכנסה שמקורה בסעיף 2(5) לפקודה.

מושגי יסוד בזכאות לביטוח נפגעי עבודה כבסיס לחיוב בדמי ביטוח

ביטוח למקרה פגיעה בעבודה נועד לסייע לעובדים (שכלולים לפי החוק), שנפגעו תוך כדי ועקב העבודה, או שחלו במחלה מקצועית (על פי רשימת מחלות המקצוע שנקבעה בתקנות), או שנפגעו תוך כדי ועקב התנדבות שהוכרה בביטוח הלאומי כהתנדבות מוכרת (כמו פרמדיקים מתנדבים במד"א) וגם מי שנפגע תוך כדי הצלת מישוה אחר, גם הוא מבטוח כנפגע בעבודה (ביטוח מתנדבים).

תוך כדי העבודה - הכוונה בזמן העבודה ובמקום העבודה, כולל גם בדרך לעבודה ובדרך מהעבודה בהתאם לתנאים מוגבלים שנקבעו בחוק, ולמעט במקרים של סטיות מהדרך (לפי החוק). בהתאם להלכות של בית הדין לעבודה גם פעולות נלוות לעבודה כלולות בכיסוי של ענף נפגעי עבודה כמו פעולות ספורט, השתלמויות ואירועים, בתנאים שקבע בית הדין הארצי לעבודה.
עקב העבודה - בשל סיכוני העבודה.

תאונת עבודה - תאונה שאירעה תוך כדי ועקב העבודה, כמפורט בחוק. התאונה הייתה אירוע פתאומי בלתי צפוי שניתן לאיתור במישור הזמן והמקום וגרם לנזק.

מחלת מקצוע - מחלה לפי רשימת מחלות המפורטת בתקנות שהמבוטח חלה בה עקב עבודתו.

"מקרוטראומה" - הצטברות של אירועים תאונתיים בתדירות גבוהה (פגיעות זעירות חוזרות ונשנות או תנועות באותו אזור בגוף), שכל אחד בפני עצמו משפיע באופן מזערי, אך במצטבר גרמו לנכות. יש לקבוע את התשתית העובדתית וקשר סיבתי לעבודה.

דמי פגיעה

גמלה יומית המשולמת לנפגע שאיבד את כושרו לעבוד בשל הפגיעה בעבודה, כפיצוי על הפסד ההכנסה לתקופה שבה אינו מסוגל לעבוד ולא עסק בכל עבודה. הגמלה מוגבלת בתקרה. למי שנפגע כמתנדב יש גמלת מינימום.

דמי הפגיעה משולמים לתקופה שלא תעלה על 91 יום על סמך תעודות אי כושר לנפגע בעבודה שנתן רופא קופת חולים.

הבסיס לגמלה נקבע בהתאם להכנסות הנפגע ברבע השנה שקדם לפגיעה עד לסכום מירבי הקבוע בחוק (שכר ברבעון שקדם לפגיעה ו/או הכנסה של עובד עצמאי ברבעון שקדם לפגיעה, עד לסכום המירבי). החישוב נעשה לפי בסיס של 75% ממוצע השכר ה"רבע שנתי" כאמור.

נפגע שחישוב הבסיס לתשלום הגמלה אינו משקף נאמנה את שכרו ברבע השנה כמפורט לעיל זכאי למנגנוני חישוב מיוחדים לתיקון המעוות.

מדמי הפגיעה מנוכים מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות (לנכה עבודה המקבל קצבה בשיעור 100% לצמיתות יש הנחה בתשלום דמי הביטוח הלאומי על הכנסות אחרות שיש לו).

דמי פגיעה ליום הם:

$$\frac{\text{שכר רבע שנתי}^{(1)} \times 75\%}{90}$$

(1) שכר ברבעון שקדם לפגיעה, עד לסכום המירבי.

מידע כללי בנושא פגיעה בעבודה

- ככל שמעסיק אינו מדווח על עובדו לביטוח הלאומי, והעובד נפגע בעבודה - העובד יהיה מבוטח לענף פגיעה בעבודה והמעסיק חשוף לתביעה של כל דמי הביטוח מגולמים ועם קנסות, וגם חשוף לתביעה של היוון הגמלה שהביטוח הלאומי שילם לעובד, לפי הכללים שבסעיף 369 לחוק הביטוח הלאומי.
- שכר יום הפגיעה משולם לעובד שנפגע בעבודה על ידי המעסיק.
- כאשר תקופת אי הכושר פחותה מ-12 ימים - הביטוח הלאומי אינו משלם דמי פגיעה בעבור היומיים הראשונים.
- המעסיק מחזיר לביטוח הלאומי את דמי הפגיעה בעד 12 ימים ראשונים שהביטוח הלאומי שילם לעובד. המעסיק אינו רשאי לקזז סכום זה מהמשכורת של העובד או מימי המחלה שנצברו לזכות העובד.
- לעובד העצמאי הביטוח הלאומי אינו משלם את 12 הימים הראשונים של דמי הפגיעה.

קצבאות נכות מעבודה ומענק נכות מעבודה

קצבת נכות מעבודה משולמת מתום תקופת דמי הפגיעה, על פי שיעור הנכות שנתרה עקב הפגיעה בעבודה, למי שנקבעו 9% נכות לפחות על ידי ועדה רפואית (כקצבה זמנית). קצבה קבועה ניתנת למי שנקבעו 20% נכות לפחות על ידי ועדה רפואית. נפגע שדרגת לדוגמה: למבוטח נקבע שיעור נכות של 50% בוועדה רפואית שבדקה את נכותו לקצבת הנכות מעבודה. הכנסתו לצורך החישוב היא: 30,000 ש"ח ברבעון. חישוב קצבת הנכות מעבודה ליום:

נכותו בין 9% ל- 19% לצמיתות מקבל מענק חד פעמי בגובה 43 קצבאות.

$$125 = 50\% \times 75\% \times \frac{30,000}{90} \text{ וחישוב לחודש - } 3,750 \text{ ש"ח}$$

קצבת הנכות הזמנית מעבודה שמקבל מבוטח מהביטוח הלאומי משולמת עד תום תקופת הנכות הזמנית, על פי החלטת וועדה רפואית. בנכות קבועה בשיעור 20% ומעלה, משולמת קצבה עד מות המבוטח (הקצבה היא כפל עם קצבת אזרח ותיק). בתנאים מסוימים אפשר להוון את קצבת הנכות.

קצבת תלויים

קצבה שמקבלים אלמן או אלמנה (כהגדרתם בחוק הביטוח הלאומי), שבני זוגם נפטרו כתוצאה מפגיעה בעבודה או למי שהיו תלויים בנפטר לפרנסתם, או כתוצאה מפעולת התנדבות מוכרת לפי החוק בהתאם להרכב המשפחה. גובה הקצבה תלוי במספר האנשים שהיו תלויים בפרנסתו של המבוטח ומהווה שיעור מהכנסות הנפטר לפני קרות הפגיעה (אלמנה צעירה תקבל מענק, בתנאים מסוימים. לאלמן ללא ילדים, כהגדרתם בחוק, יש מבחן הכנסות בדומה למבחן הכנסות לגמלת שאירים).

לדוגמה: מבוטח נהרג בתאונה שהוכרה כתאונה בעבודה. הכנסתו לצורך החישוב: 10,000 ש"ח לחודש. הוא הותיר אלמנה (בת 60) ללא ילדים. קצבת התלויים שתקבל האלמנה בחודש: 4,500 = 10,000 x 75% x 60%. הקצבה פטורה מ מס.

חשוב לזכור, שהאלמנה והאלמן יקבלו את הקצבה כל עוד הם אינם ידועים בציבור ואינם נשואים, למעט חריגים, כמפורט בחוק (יקבלו מענק חד פעמי. שינוי מעמד עד 10 שנים מאפשר לעיתים לחזור ולקבל קצבה).

אירוע מיוחד בעבודה שגרם למצב נפשי

חוזר הביטוח הלאומי 144-2024 מיום 3.3.2024 מגדיר מהו אירוע מיוחד בעבודה הגורם למצב נפשי, את אופן בחינת תביעות מסוג זה ואת תהליך הטיפול בהם.

מטרת החוזר לקבוע כללים אחידים לבחינת תביעה בשל אירוע מיוחד בעבודה שגרם למצב נפשי ופירוט תהליך הטיפול בתביעות אלה. במקרה בו ארע אירוע מיוחד, אותו ניתן לאתר בזמן ובמקום והאירוע גרם למצב נפשי - ניתן להכיר בתביעות אלו כפגיעה בעבודה.

מדובר במצבים רגישים במיוחד, בהם יש לבחון את תמונת האירוע המלאה, ולבדוק את האירוע באופן מקיף ואובייקטיבי ככל שניתן, כדי לקבל החלטה מבוססת. בתביעות אלו, נדרשת התייחסות מפורטת של המעסיק לפרטי האירוע, מעבר לחתימת המעסיק על טופס התביעה, וקבלת התייחסות מכל המעורבים באירוע.

החוזר מפרט את המידע הנדרש מהמבוטח, מהמעסיק ובמידת הצורך - בהשלמת בירור, לצורך קביעת תשתית עובדתית לקיום והכרה באירוע מיוחד. החוזר מפרט גם את התנאים המצטברים שחייבים להתקיים כדי שהמצב הנפשי יוכר כפגיעה בעבודה, כשהדחק הנפשי שנקבע באופן אובייקטיבי צריך להיקבע סובייקטיבית לגבי המבוטח עצמו בהתאם לכללים שנקבעו.

החוזר מדגיש למשל שהתעמרות בעבודה אינה מוכרת כפגיעה בעבודה, אלא נדרש קיום אירוע מיוחד. החוזר גם מבחין בין קיום אירוע חריג שנדרש בתביעה בגין אירוע מוחי או אוטם שריר הלב לבין אירוע מיוחד כאמור וקובע כי מתח מתמשך אינו אירוע מיוחד, אלא אם המתח המתמשך מגביר את השפעת האירוע המיוחד או שיש אירועי שיא שניתן לאתר בזמן ובמקום.

פגיעה בעבודה בעת השתתפות בהשתלמות מקצועית

ביום 22.8.2024 קיבל בית הדין את תביעתו של שלום עטר (ב"ל 37138-11-22) והכיר בפגיעת התובע בידו השמאלית, אשר אירעה עת החליק בבית המלון אליו הגיע לצורך השתתפות בהשתלמות מקצועית, כפגיעה בעבודה. העובד לא היה מחויב לצאת להשתלמות ותכני ההשתלמות נוגעים רק בחלקם הקטן באופן ישיר לעבודתו. בית הדין קובע כי למעסיק היה עניין ראלי ביציאת העובד להשתלמות ומשכך אישר את יציאתו להשתלמות ספציפית זו, לאחר בחינת תכניה, ושילם לעובד שכר רגיל בגינה. העובד לא נפגע בפעילות פרטית, בפעילות פנאי או במהלך פעילות שמנותקת מההשתלמות המקצועית.

"בפרשת אילוז התווה בית הדין הארצי מבחן דו-שלבי לבחינת סוגיית ההכרה בפעילות כפעילות נלווית, הזוכה לכיסוי ביטוח בהתאם לחוק אם לאו. בשלב הראשון יש לבחון האם האירוע כולו בו נטל העובד חלק הינו פעילות נלווית לעבודה. מבחן זה מורכב ממבחני משנה שונים, אשר העיקרי בהם הוא מידת העניין שיש למעסיק בקיומו של האירוע. ענין זה נבחן בהתאם למבחן הסבירות ותוך מתן משקל מתאים לכל אמת מידה שנבחנת. בשלב השני, וככל שנעברה המשוכה של היות האירוע בכללותו פעילות

נלווית לעבודה, יש לבחון האם הפעילות הספציפית בה עסק העובד בעת שנפגע היתה חלק אינטגרלי מהאירוע אשר הוכר כפעילות נלווית (ר' גם בג"צ 339/13 המוסד לביטוח לאומי נגד בית הדין הארצי לעבודה (26.10.14) אשר אישר את המבחן הדו שלבי האמור).

פגיעה בעבודה בעת סטייה מהדרך המקובלת לעבודה

ביום 31.7.2024 הכיר בית הדין האזורי (בל 43148-12-22) באירוע שבו הייתה מעורבת התובעת, שורץ דנה, כתאונה בעבודה. נפסק כי התובעת סטתה מהדרך המקובלת על מנת למלא את חובתה של התובעת כעובדת כלפי המעסיק. כוונת התובעת הייתה להגיע למקום העבודה לאחר ביצוע החיסון. בית הדין קבע, שהתובעת קיבלה את דרישת המעסיק לבצע את החיסון כתנאי להמשך העבודה כדי שלא תיאלץ לצאת לחל"ת, אף שברור שבתקופה הרלוונטית חוסנה רוב האוכלוסיה מכוח הוראות החוק שאינן קשורות דווקא למקום העבודה.

מושגי יסוד בקצבת נכות כללית כבסיס לחיוב בדמי ביטוח

קצבת נכות כללית משולמת לתושבי ישראל, בגיל 18 עד גיל פרישה, בעלי נכות גופנית, שכלית או נפשית, שאיבדו את כושר העבודה (או התפקוד במשק הבית של עקרת הבית) כתוצאה ממחלה, תאונה או מום מלידה. הביטוח הלאומי בוחן קטינים לגמלת ילד נכה. קטין עובד בגיל 16 ומעלה יכול בתנאים מסויימים לבחון זכאות לקצבת נכות כללית.

מעבר למגבלות התושבות והגיל, יש שלושה תנאים מקדמיים לזכאות לקצבת נכות כללית שעל כולם להתקיים בו זמנית במשך 90 ימים רצופים לפחות, במהלך 15 החודשים שלפני הגשת התביעה לקצבת הנכות: מגבלת הכנסות, שיעור נכות רפואית ואובדן כושר עבודה, והכל בהתאם לכללים שבחוק.

נכה שהתחיל לקבל קצבת נכות כללית לאחר שעמד בכל התנאים שלעיל במשך 90 ימים לפחות, יכול לעבוד ולהשתכר ואף להגדיל את ההכנסות (תיקון לרון). הקצבה שלו תופחת באופן הדרגתי בהתאם לגובה הכנסותיו מעבודה (כולל דמי מחלה) או ממשלח יד, עד סכום הכנסה שיגרום להפסקת תשלום הקצבה.

הקצבה אינה תלויה בהכנסות הנכה לפני מועד הזכאות, יכולה להיות זמנית או קבועה וכך גם דרגת אי הכושר להשתכר. קצבת הנכות הכללית משולמת בהתאם לדרגת אי הכושר שנקבעה, בדרך כלל החל מהיום ה-91. בתנאים מסויימים משולמת הקצבה כבר מהיום ה-31. כלומר, בתוך תקופת 90 הימים.

מי שבתנאי לפני גיל פרישה קיבל קצבת נכות כללית, יקבל קצבת אזרח ותיק (זקנה) שלא תפחת מקצבת הנכות הכללית ויהיה פטור ממבחן הכנסות בגיל פרישה.

סוגיות במיצוי זכויות מירבי בביטוח הלאומי

חובת הגשת תביעה - ככלל, קיימת חובת הגשת תביעה לגמלה. יש גמלאות מסוימות שמשולמות אוטומטית כמו דמי לידה לעצמאית. אולם, מבטוחת שלא קיבלה גמלה אוטומטית, חייבת להגיש תביעה.

התיישנות בהגשת תביעה - נקבעה בחוק תקופת תשלום מירבית של גמלאות כסף שנתבעות באיחור (בדרך כלל 12 חודשים לפי סעיף 296 בחוק הביטוח הלאומי. יש חריגים).

כפל גמלאות - חוק הביטוח הלאומי קבע קריטריונים לתשלום גמלאות כאשר קיימת זכאות ליותר מגמלה אחת עקב מאורע אחד, או עקב פרק זמן אחד. בעת בחירת גמלה יש לבחון את כל הקריטריונים שמשפיעים על הזכאות ועל סכום הגמלה.

תביעה מצד שלישי - הביטוח הלאומי מקבל בחזרה גמלה ששילם לאדם לפי חוק הביטוח הלאומי, מצד שלישי שחייב פיצוי כלשהו על הנזק שנגרם (לפי פקודת הנזיקין, נוסח חדש, או לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים).

* **אורנה צח-גלרט - רואת חשבון, יועצת, מייצגת ומרצה לתחומי הביטוח הלאומי.**

בעלים ומנכ"לית משרד רו"ח אורנה צח וחברת אורנה צח בע"מ לייעוץ ולפתרונות לפי חוק הביטוח הלאומי ולייצוג בביטוח הלאומי, לארגונים ולחברות בכל סדרי גודל שמעסיקים עובדים, ליוצאים לרילוקיישן, לעצמאים וליחידים. מרצה על חוק הביטוח הלאומי לארגונים וכן באקדמיה ובמסגרות מקצועיות. בעלת ותק בתחום של 30 שנים. בין תפקידיה הציבוריים: יו"ר ועדת הקשר הארצית של לשכת רואי חשבון עם הביטוח הלאומי ופעילה בחקיקה כנציגת הלשכה בכנסת בנושא הביטוח הלאומי.

חלק יא - דיני עבודה

כרטיס עובד

מעסיק חייב להקפיד לקבל כרטיס עובד חתום (טופס 101) מיד עם קבלת עובד לעבודה, ובתחילת כל שנת מס. יש לקבל מהעובד בנוסף לטופס 101 החתום גם צילום תעודת זהות לרבות ספח התעודה ומסמכים הקשורים לקצבאות שהוא מקבל מהמוסד לביטוח לאומי.

חובתו של העובד היא לעדכן את המעסיק בכל שינוי בפרטיו האישיים במהלך השנה וקשור לפרטים עליהם הצהיר בטופס.

חוק הודעה לעובד (תנאי עבודה), תשס"ב-2002

בחודש דצמבר 2014 התקבל תיקון מספר 6 לחוק הודעה לעובד (תנאי עבודה), תשס"ב-2002, אשר נקרא החל מאותו המועד "חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002 (להלן: "**חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה**" או "**החוק**").

- עד קבלת התיקון לא חלה על ציבור המעסיקים חובה חוקית לפיה עליהם להודיע למועמד לעבודה על התקדמות הליכי המיון למשרה המוצעת/איוש המשרה ו/או על ההחלטה שלא לקבלו לעבודה. כפועל יוצא, פעמים רבות מאוד, מועמדים לעבודה מצאו עצמם באי וודאות גדולה, לאורך זמן ותוך שהינם חווים קושי אמיתי לכלכל את צעדיהם.
- במסגרת התיקון לחוק הוטלו על המעסיק חובות מהותיות חדשות שתכליתן להקל על המועמד בשלב חיפוש העבודה, ולאפשר לו לדעת "היכן הוא עומד" בכל הנוגע לקבלתו לעבודה אצל המעסיק הפוטנציאלי הספציפי.
- סעיף 3א(א) לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה קובע כי על המעסיק למסור למועמד לעבודה, אשר השתתף בהליכי מיון (הליכי מיון מוגדרים בחוק כראיון או בחינה), הודעה בכתב אודות התקדמותם, וזאת אחת לחודשיים מיום תחילת השתתפות המועמד בהליכי המיון.
- עוד נקבע במסגרת סעיף זה כי על המעסיק להודיע למועמד לעבודה אודות אי קבלתו לעבודה, וזאת תוך 14 יום מהמועד בו מועמד אחר התקבל לעבודה לגביו נערכו הליכי המיון.
- על פי התיקון לחוק, הודעות כאמור יכללו, בין היתר, את הפרטים הבאים:
 - שם המעסיק ושם המועמד לעבודה.
 - מועד תחילת הליכי המיון.
 - זהות הגורם שערך את הליכי המיון (ככל שאינו המעסיק).
 - התפקיד/משרה לגביהם נערכים הליכי המיון.
 - שמו של שולח ההודעה מטעם המעסיק ותפקידו.
- הודעות כאמור ניתן לשלוח, על פי התיקון לחוק, גם באמצעי אלקטרוני או טכנולוגי אחר.

-
7. על אף האמור לעיל, מעסיקים בתחום ההסעדה, או המעסיקים לא יותר מ-25 עובדים, **אינם חייבים להודיע למועמדים לעבודה את ההודעות שבנדון**, וכך גם כאשר המדובר במשרה שתקופת העבודה המוצעת בה אינה עולה על שלושים ימים.
8. עוד ובנוסף נקבע במסגרת התיקון לחוק כי זכאות המועמד לעבודה לקבל מידע מכוחו שמצוין מעלה, באה להוסיף על זכאותו לקבלת מידע כאמור מכוח דין, צו הרחבה, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה.
9. זכיר כי חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה מקנה לבית הדין האזורי לעבודה סמכות ייחודית לדון בהליך אזרחי העוסק בהפרת הוראותיו, ובמסגרת זו לפסוק פיצוי כספי לזכות מועמד לעבודה אשר זכויותיו נפגעו, אף אם לא נגרם לו נזק ממוני, וכן לפסוק על צו עשה לתיקון ההפרה.

מספר שעות העבודה בערבי חג

סעיף 2(ב) לחוק שעות עבודה ומנוחה קובע: כי ביום שלפני חג, שהעובד אינו עובד בו, לא יעלה יום העבודה על 7 שעות.

במקומות בהם עובדים 5 ימי עבודה בשבוע, יום העבודה הנ"ל יהיה בן 8 שעות עבודה (בתשלום של 9 שעות), אם עובדים 6 ימים בשבוע, יום העבודה יהיה בן 7 שעות בתשלום של 8 שעות.

תשלום עבור ימי חג

עובדים חודשיים זכאים לתשלום מלוא ימי החג.

עובדים יומיים/שעתיים זכאים לתשלום ימי החג רק לאחר 3 חודשי עבודה במקום העבודה (אם לא נעדרו מהעבודה בסמוך לחג - יום לפני יום אחרי, אלא בהסכמת המעסיק).

נקבע תשלום מלא בעבור 9 ימי חג (2 ימי ראש השנה, יום כיפור, 2 ימי סוכות, 2 ימי פסח, שבועות ויום העצמאות).

עובד אינו זכאי לתשלום בגין ימי חג החלים בשבת או ביום החופשי שלו.

עבודה ביום שבת

המחיר לשעת עבודה בשבת הינו לפחות 150% ממחיר שעה רגילה.

שעות המנוחה השבועיות הן לפחות 36 שעות רצופות בשבוע, כאשר לגבי יהודי, תכלול המנוחה השבועית את יום השבת.

אסור לחייב עובד לעבוד בשעות המנוחה השבועיות.

אם העובד השלים במהלך השבוע את מכסת השעות השבועיות (42 שעות עבודה רגילות) העובד יהיה זכאי גם לגמול שעות נוספות. הבסיס לחישוב גמול השעות הנוספות לעבודה בשבת וחג הינו שכרו המוגדל של העובד. יש לשלם לעובד גמול שעות נוספות בהתאם לחוק כאשר שכר הבסיס לחישוב גמול השעות הנוספות יעמוד על כ-150% מהשכר הרגיל (שעתיים ראשונות: $150\% + 25\% = 175\%$ ומהשעה השלישית ואילך: 200%).

מילואים

סעיף 41א לחוק חיילים משוחררים, קובע איסור על מעסיק לפטר עובד בשל שירותו במילואים, במהלך השירות ובמהלך 30 הימים שמתום שירות המילואים. הסעיף קובע את סמכותה של הוועדה לקבוע, כי מעסיק שלא קיים את חובתו על פי החוק, יידרש לשלם לעובד פיצויים בסכום השווה ל-5 משכורות.

הריון ולידה

משך חופשת הלידה

חופשת לידה ("תקופת לידה והורות") הינה בת 26 שבועות, שרק 15 שבועות ממנה הינם בתשלום והשאר ללא תשלום. עובדת זכאית לחופשה בת 26 שבועות אם היא מועסקת לפחות 12 חודשים באותו מקום עבודה או אצל אותו מעסיק ותהא זכאית לחופשה בת 15 שבועות אם היא מועסקת פחות מ-12 חודשים כאמור.

עובדת הזכאית לחופשת לידה בת 26 שבועות רשאית לקצר את חופשת הלידה לתקופה שלא תפחת מ-15 שבועות. עובדת שרוצה לקצר את חופשת הלידה חייבת להודיע על כך למעסיקה. המעסיק לא יכול לדחות את חזרתה לעבודה ביותר משלושה שבועות.

עובדת יכולה לוותר על חלק מחופשת הלידה העולה על שישה שבועות לטובת בעלה. על פי התיקון עובד שעבד לפחות שנה באותו מקום עבודה או אצל אותו מעסיק ואשתו זכאית לחופשת לידה בת 26 שבועות, יהיה זכאי "למלא" את חופשת הלידה של אשתו עד 26 שבועות.

בדיקות רפואיות

חוק עבודת נשים קובע את זכאותה של עובדת בהריון, להעדר במהלך הריונה, לצורך בדיקות שגרתיות (בדיקות טיפת חלב, מי שפיר וכיו"ב). היעדרויותיה של עובדת בהריון, כאמור לעיל, אינן מנוכות משכרה, ואינן נחשבות כניצול ימי מחלה. הזכות להעדר עקב בדיקות שגרתיות מותנית בכך שהעובדת עובדת שבוע עבודה מלא, כאשר עובדת אשר עובדת עד 4 שעות עבודה ביום, זכאית להעדר 20 שעות בסה"כ במהלך הריונה, ועובדת אשר עובדת מעל 4 שעות עבודה ביום, זכאית להעדר 40 שעות בסה"כ במהלך כל הריונה.

שעות עבודה

ניתן להעסיק עובדת בהריון בשעות נוספות, החל מהחודש החמישי להריונה, אך ורק בכפוף להסכמה בכתב של העובדת ואישור רפואי המאשר כי היא יכולה לעבוד בשעות נוספות. כמו כן, אם הודיעה העובדת למעסיקה בכתב, החל מהחודש החמישי להריונה, כי אינה מעוניינת לעבוד בלילה - לא יוכל המעסיק להעסיקה בלילות. מעסיק אף אינו רשאי להעסיק עובדת בהריון, החל מהחודש החמישי להריונה, בעבודה במנוחה השבועית.

הגנה מפני פיטורים

חל איסור מוחלט לפטר עובדת במשך כל תקופת חופשת הלידה, איסור זה יחול גם לגבי התקופה של 26 השבועות וכן בתקופה של 60 הימים שלאחר תום תקופת חופשת הלידה. לשר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ניתנה הסמכות להתיר פיטורים רק במהלך התקופה המוגנת של שישים ימים לאחר חופשת הלידה.

פיצויי פיטורים

במהלך כל חופשת הלידה, אסור למעסיק לפגוע בזכויות של עובדת הנמצאת בחופשת לידה. יחד עם זאת, לעניין קביעת סכום פיצויים לא תיכלל תקופה של חופשה ללא תשלום העודפת על 14 ימי חופשה לשנת עבודה.

לצורך חישוב תקופת העבודה בגינה תהיה עובדת בחופשת לידה זכאית לתשלום פיצויי פיטורים, יש לקחת כוונת מלא את תקופת חופשת הלידה בגינה משולמים דמי ביטוח לאומי ומיתרת תקופת חופשת הלידה אשר אינה בתשלום יש לקחת לעניין הוותק לחישוב הפיצויים רק 14 יום.

איסור פגיעה בהיקף משרה

קיים איסור על מעסיק לפגוע בהיקף המשרה של עובדת בהריון, באופן העלול להקטין את הכנסתה, אלא בהיתר מאת שר העבודה והרווחה. האיסור חל על עובדת אשר עבדה אצל אותו מעסיק או באותו מקום עבודה שישה חודשים לפחות.

שעת הנקה

חוק עבודת נשים קובע, כי עובדת אשר מועסקת במשרה מלאה זכאית להעדר שעה אחת ביום ללא ניכוי משכרה מתום חופשת הלידה עד תום ארבעה חודשים מאותו יום. לפיכך, עובדת תהיה זכאית לשעת הנקה במשך ארבעה חודשים מסיום 26 השבועות שנקבעו כתקופת חופשת לידה.

טיפול פוריות

סעיף 7(ג)(4) לחוק עבודת נשים קובע, כי עובדת רשאית להיעדר מעבודה בתקופה שבה היא עוברת טיפולי הפריה חוץ גופית, לתקופה שאינה עולה על ארבע סדרות טיפוליות בשנה, כלומר, במקום עבודה שבו נהוג שבוע עבודה של חמישה ימים - עד שישה עשר ימים לסדרה טיפולית. במקום עבודה שבו נהוג שבוע עבודה של שישה ימים - עד עשרים ימים לסדרה טיפולית.

היעדרות האמורה מותרת רק בהתקיים התנאים הבאים:

1. אישר הרופא המטפל בכתב, כי הטיפול מחייב זאת.
 2. העובדת הודיעה על כך למעסיקה מראש.
- החוק מוסיף וקובע, כי דין היעדרות, כאמור, כדין היעדרות מפאת מחלה. כלומר, עובד יהיה זכאי לתשלום בגין ימי היעדרות, כאמור, רק בתנאי שעדיין צבורים לזכותו ימי מחלה. חוק עבודת נשים בעניין זה חל גם על עובד העובר טיפולי פוריות, אלא שלגבי תקופת היעדרות עקב הטיפולים לא תעלה על שנים עשר ימים בשנה.

הערה - על פי חוק עבודת נשים, חל איסור על מעסיק לפטר עובדת העוברת טיפולי הפריה חוץ גופית או עובד או עובדת העוברים טיפולי פוריות, לקראת ילדם הראשון או השני בימי היעדרם מעבודה לפי סעיף 7(ג)(4) ו-7(ג1) לחוק (כאמור לעיל, סעיפים אלה מקנים לעובדים זכות להיעדר מן העבודה לצורך טיפולי פוריות, על חשבון מכסת ימי המחלה), או במשך תקופה של 150 ימים לאחר תום ימי היעדרות כאמור.

שמירת הריון

היעדרות בגין שמירת הריון אינה מוגבלת בזמן ודינה כחופשה ללא תשלום, עם זאת, היעדרות זו לא תפגע בזכויות התלויות בוותק העבודה. מבטוחת הזכאית לדמי לידה מהביטוח הלאומי, זכאית במקרה של שמירת הריון, לקצבה מן הביטוח הלאומי בהתאם לתנאים שנקבעו בחוק הביטוח הלאומי. מבטוחת שהייתה בשמירת הריון תקופה שאינה עולה על 30 יום, המעסיק ישלם לה ימי מחלה וזאת כנגד מכסת ימי המחלה אותם צברה. רק במידה ולמבטוחת אושרה שמירת הריון לפחות 30 יום רצופים, תהא היא זכאית לגמלה בעד התקופה האמורה, ובעד כל תקופה נוספת של 14 ימים רצופים לפחות, בהם הייתה בשמירת הריון. שיעור הקצבה הוא שכרה הרגיל של העובדת עד למקסימום של 100% מהשכר הממוצע במשך.

היעדרות עקב הריון ולידה של בת הזוג

עובד זכאי לזקוף על חשבון תקופת המחלה הצבורה שלו, עד שבעה ימי היעדרות בשנה, בהתאם לכללים שנקבעו, בשל טיפולים או בדיקות הקשורות להריון בת זוגו, או בשל לידה של בת זוגו.

חופשת אבהות

על פי **חוק עבודת נשים** עובד יהיה רשאי להיעדר מעבודתו **עד חמישה ימים מהיום שלאחר יום הלידה של בת זוגו**, כאשר:
שלושת ימי היעדרות הראשונים - דינם כדין **חופשה שנתית**, ואם אין לעובד ימי חופשה המגיעים לו - כדין **חופשה ללא תשלום**;
שני ימי היעדרות הנותרים - כדין היעדרות מפאת **מחלה**; עובד הזכאי לדמי מחלה לפי **חוק דמי מחלה**, יראו את ימי היעדרות הנ"ל **כיום השני והשלישי** למחלתו.

אימוץ ילדים

סעיף 6 לחוק עבודת נשים שכותרתו "חופשת אימוץ" מחיל את מרבית הזכויות הניתנות לעובדת לאחר לידה גם, בשינויים המחויבים, על עובדת המקבלת לביתה לשם אימוץ, ילד שגילו אינו עולה על 10 שנים.

חופשת לידה

גם לעובדת המאמצת ילד ניתנת הזכות לחופשת לידה בת 14 שבועות (להלן - "החופשה העיקרית"), לרבות הזכות לפיצול והארכה של חופשת הלידה והזכות כי יופרשו לעובדת המאמצת תקבולים לקרן הפנסיה ולקרן ההשתלמות.

חופשה ללא תשלום

זכותה של עובדת המאמצת ילד להאריך את חופשת הלידה מעבר ל-14 שבועות, בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף זה, דינה של חופשה כאמור היא כדין חופשה ללא תשלום.

הגבלת פיטורים

גם לגבי עובדת שאימצה ילד חל הסעיף האוסר פיטורים ומתן הודעת פיטורים לעובדת הנמצאת בחופשת לידה, במשך 60 יום מתום חופשת הלידה העיקרית ומתום החופשה ללא תשלום. מהאמור עולה כי עובדת שקיבלה ילד לשם אימוץ ואשר גילו אינו עולה על 10 שנים זכאית על פי חוק עבודת נשים: לחופשת לידה, לחופשה ללא תשלום על פי החוק ובכפוף לתנאים הקבועים בו, כמו כן, אסור לפטר אותה בתקופת חופשת הלידה (לאחר 60 יום מתום חופשת הלידה).

מלבד הזכויות של עובדת שילדה המוחלות גם על עובדת שאימצה ילד, נקבעו בסעיף תנאים נוספים:

1. המועד ליציאה לחופשת הלידה העיקרית לאישה מאמצת יחול ביום שבו נתנה העובדת הודעה לפקיד הסעד כקבוע בסעיף 6 לחוק אימוץ ילדים וכי המועד להארכת חופשת הלידה מעבר לחופשה העיקרית יחול עם תום החופשה העיקרית.
2. בכל מקום בו נאמר "עובדת" הכוונה היא לרבות עובד. עם זאת, הסעיף מסייג את תחולתו וקובע כי אם נתקבל ילד לאימוץ על ידי שני בני הזוג, יחולו ההוראות בדבר חופשת לידה רק על אחד מהם לפי בחירתם.

התפטרות עובדת

סעיף 7 לחוק פיצויי פיטורים דן בהתפטרות עובדת שאימצה ילד. הסעיף קובע, כי עובדת שאימצה ילד (לבדה או עם בעלה) שטרם מלאו לו שלוש עשרה שנים, והתפטרה תוך 9 חודשים מיום קבלתו לאימוץ על מנת לטפל בילדה, ובלבד שניתן צו אימוץ, יראו לעניין חוק זה את התפטרותה כפיטורים. החוק מוסיף וקובע, כי אין זה משנה אם צו האימוץ עצמו ניתן לפני או אחרי ההתפטרות.

מענק לידה ודמי לידה

על פי סעיף 57 לחוק הבטוח הלאומי תהא מבוטחת או אשת מבוטח שקיבלה לאימוץ ילד עד גיל 10, וכן מבוטח שאימץ לבדו ילד זכאים למענק לידה ולדמי לידה.
התנאי שנקבע על פי חוק הביטוח הלאומי לקבלת מענק לידה הינו מתן הודעה לפקיד סעד על פי הקבוע בסעיף 6 לחוק אימוץ ילדים.
בנוסף, נקבע סייג על פי החוק שלא יינתן מענק לידה אם הילד המאומץ הוא ילדו של בן זוגו של המאמץ.
לעניין חישוב מענק הלידה וקבלת דמי לידה יראו כאילו יום הלידה של הילד המאומץ הוא היום בו ניתנה ההודעה לפקיד הסעד לפי חוק אימוץ ילדים.
עצם הזכאות לקבלת דמי לידה נובעת מהעובדה, כי לעובדת מגיע תשלום דמי לידה בעד פרק הזמן שלרגל האימוץ אין היא עובדת או עוסקת במשלח ידה.

הודעה בכתב מעובד שהתפטר

יש לדרוש מעובד שהתפטר הודעה בכתב על התפטרותו ואם הוא אינו נותן הודעה כזו, יש לשלוח אליו מכתב בנוסח "רשמנו לפנינו הודעתך מיום..... על התפטרותך מהעבודה, שתיכנס לתוקף ביום.....", שכן עובדים רבים מתפטרים אך חוזרים בהם אחר כך או טוענים שפוטרו ומגישים תביעות נגד המעסיקים. יצוין, כי עובד שהתפטר אינו רשאי לחזור בו, אלא בהסכמת המעסיק, אפילו אם הוא מתחרט לפני המועד לסיום העבודה.
יש לשים לב, אם הופקדו לעובד במסגרת סעיף 14 כספים לביטוח קצבה הכוללים בתוכם רכיב פיצויים, לא יוכל המעסיק לקבל את סכום הפיצויים חזרה, העובד יקבל אותם בכל מקרה וזאת על פי סעיף 26 לחוק פיצויי פיטורין.

חובת דיווח על תאונת עבודה

מעסיקים, שימו לב והיזהרו

משרד העבודה קונס מעסיקים שלא דיווחו לו על תאונת עבודה של עובד וזאת בהסתמך על פקודה מנדטורית משנת 1945 ובהסתמך על פס"ד מרכז רפואי סורוקה נגד מדינת ישראל מתאריך 28.5.1989.

על פי פקודת תאונות ומחלות משלוח היד (הודעה)-1945, חלה חובה על המעסיק לדווח למפקח על העבודה מטעם משרד העבודה בכל מקרה שאירעה תאונה כל-שהיא שמקורה בעבודתו של עובד כלשהו, ובמשך אותה עבודה והיא גורמת לאחד מאלה:

1. הביאה למותו של אותו עובד.
2. הביאה עובד להיות נטול יכולת במשך יותר משלושה ימים.

מטרת המחוקק הייתה לאפשר למפקחי העבודה לקבל בהקדם האפשרי מידע על כל תאונה, למעט תאונות קלות שגרמו לאי יכולת לעבוד פחות משלושה ימים, על מנת לחקור את נסיבותיה ולהעמיד לדין את האחראי על המחדל שגרם לה, אם אכן היה מחדל ועבירה על החוק, להדריך את הנוגעים בדבר ולהוציא צווים מתאימים, שימנעו את המשך העבודה במתקן שבו נגרמה התאונה, עד שיתוקנו הליקויים (דב"ע מ"ט/ 8-1 מרכז רפואי סורוקה נ. מדינת ישראל).

חובת ניהול פנקס שכר ותלוש שכר

סעיף 24 לחוק הגנת השכר קובע את חובת המעסיק לנהל באופן מפורט את שכר העובדים. הסעיף מפרט את כל המידע שעל המעסיק לפרט בפנקס השכר ובתלוש המשכורת שניתן לעובד. בית היתר: פרטי השכר, תקופת התשלום, מספר ימי עבודה, מספר שעות עבודה, מספר ימי חופשה וימי מחלה, השכר ששולם לפי מרכיביו, הניכויים מן השכר ופרטי הפירעון. הסעיף אינו מבחין בין העובדים, ולכן הפירוטים האמורים יבוצעו גם בעבור משכורות בעלי השליטה. הסעיף קובע גם אחריות לנושא המשרה בתאגיד וענישה למי שלא מקיימים את החוק.

הודעה מוקדמת

בהתאם לחוק הודעה מוקדמת לפיטורים ולהתפטרות תקופת ההודעה המוקדמת הינה:

עובד יומי/שעתי	עובד חודשי	ותק בעבודה
1 יום לכל חודש עבודה	1 יום לכל חודש עבודה	מחודש ראשון ועד חצי שנה
1 יום לכל חודש עבודה	6 ימים + 2.5 ימים לכל חודש עבודה	מחודש שביעי ועד שנה (פחות יום)
14 יום	חודש	שנה
14 יום + יום נוסף לכל חודשיים עבודה בשנה זו	חודש	מעל שנה ופחות משנתיים
21 יום	חודש	שנתיים
21 יום + יום נוסף לכל חודשיים עבודה בשנה זו	חודש	מעל לשנתיים ופחות משלוש שנים
חודש	חודש	שלוש שנים

ימי חופשה שנתיים

בהתאם לחוק חופשה שנתי, זכאות חופשה שנתי מחושבת על בסיס ימי העבודה בפועל בשנת העבודה (ולא על בסיס חודשי). החוק מבחין בין מצב בו התקיימו יחסי עובד מעסיק במשך כל שנת העבודה, לבין מצב בו התקיימו יחסי עובד מעסיק רק בחלק משנת העבודה.

כאשר מתקיימים יחסי עובד מעסיק, במשך כל שנת העבודה

ימי עבודה בפועל בשנת העבודה	הזכאות	אופן חישוב הזכאות
לפחות 200 יום	מלאה	----
פחות מ-200 יום	חלקית	$\frac{\text{הזכאות המלאה} \times \text{ימי עבודה בפועל}}{200}$

כאשר מתקיימים יחסי עובד מעסיק רק בחלק משנת המס

ימי עבודה בפועל בשנת העבודה	הזכאות	אופן חישוב הזכאות
לפחות 240 יום	מלאה	----
פחות מ-240 יום	חלקית	$\frac{\text{הזכאות המלאה} \times \text{ימי עבודה בפועל}}{240}$

חלק של יום חופשה לא יבוא במניין ימי החופשה.

הזכאות לחופשה שנתי לפי חוק חופשה שנתי (לא לפי הסכמים קיבוציים)

החל מ-1.7.2016 התווספו 2 ימי חופשה לכל עובד בעל ותק של עד 4 שנים.

5 ימים בשבוע	6 ימים בשבוע	זכאות בימים	ותק בשנים
10 ימים עד ליום 30.6.16	12 ימים עד ליום 30.6.16	14 ימים עד ליום 30.6.16	1-4
11 ימים החל מיום 1.7.16	13 ימים החל מיום 1.7.16	15 ימים החל מיום 1.7.16	
12 ימים החל מיום 1.1.17	14 ימים החל מיום 1.1.17	16 ימים החל מיום 1.1.17	
12	14	16	5
14	16	18	6
15	18	21	7
16	19	22	8
17	20	23	9
18	21	24	10
19	22	25	11
20	23	26	12
20	24	27	13
20	24	28	+14

דמי מחלה

זכאות לדמי מחלה		
שיעור התשלום	דמי מחלה	יום היעדרות
אין תשלום	אין תשלום	ראשון
50% משכר יום רגיל	מחצית דמי מחלה	שני
50% משכר יום רגיל	מחצית דמי מחלה	שלישי
100% משכר יום רגיל	מלוא דמי מחלה	רביעי ואילך

צבירת ימי מחלה

1. חודש עבודה מלא מזכה ב-1.5 ימי מחלה.
2. חודש עבודה חלקי מזכה בחלק היחסי.
3. ניתן לצבור 90 ימי מחלה לכל היותר.

בהתאם לתקנות דמי מחלה שנקבעו בספטמבר 2024, אין צורך בחתימת רופא עבור ימי מחלה של פחות מ-4 ימים וניתן להסתפק באישור מקופת חולים שניתן להפיק גם ללא הגעה פיזית לקופת חולים.

דמי הבראה

עובד שהשלים שנת עבודה, זכאי לדמי הבראה המחושבים על פי הוותק שלו ועל פי היקף המשרה כלהלן:

מחיר יום הבראה X מס' ימי הבראה X מס' שעות עבודה רגילות בשבוע
(שבוע מלא)⁽¹⁾

(1) מספר שעות העבודה הרגילות בשבוע, שיש להציב בנוסחה להלן, לא יעלה על 42.

מספר ימי הבראה (בנוסף לחופשה השנתית), לעובד במשרה מלאה (42 שעות עבודה שבועיות):

מס' ימי הבראה לכל שנת עבודה	ותק בשנים
5	בתום שנת העבודה הראשונה
6	עבור שנת העבודה השנייה והשלישית
7	עבור שנת העבודה הרביעית עד העשירית
8	עבור שנת העבודה ה-11 עד ה-15
9	עבור שנת העבודה ה-16 עד ה-19
10	עבור שנת העבודה ה-20 ואילך

התעריף ליום הבראה בסקטור הציבורי מיום 1.6.2023 הוא 471.4 ש"ח ובסקטור הפרטי מיום 1.7.2023 הוא 418 ש"ח, בהתאם להסכם קיבוצי החל מ-27.6.2022 מעסיקים אשר הם חברים בנשיאות האירגונים העסקיים ישלמו 400 ש"ח (נכון ליום כתיבת שורות אלו חל רק על הארגונים העסקיים, טרם נחתם צו הרחבה).
בשנת 2024 יופחת ערך יום הבראה אחד מדמי הבראה של כל עובד בשנה זו.

מודעה בדבר שכר מינימום

החל מה- 1.4.2024 נקבע שכר המינימום במשק לסך של 5,880 ש"ח ברוטו לחודש למשרה מלאה ו-32.30 ש"ח לשעה.

חלה חובה על מעסיקים להציג מודעה בדבר זכויות עובדים לפי חוק שכר מינימום במקום בולט לעין. אי הצגת המודעה הינה עבירה פלילית שבצידה קנס.

המודעה: המודעה תיערך לפי הנוסח שבתוספת ואולם המעסיק יעדכן את סכומי שכר המינימום שבמודעה בהתאם לעדכון לפי החוק מזמן לזמן ולא יאוחר משבעה ימים ממועד העדכון כאמור.

הצגת המודעה בדרך נוספת: מעסיק שעיקר עבודתם של עובדיו, כולם או חלקם, היא מחוץ לחצרו, ימסור את המודעה לידי עובדים אלה במועד הראשון לתשלום שכרם שחל לאחר תחילת עבודתם אצלו וכן במועד הראשון לתשלום שכרם שחל לאחר עדכון סכומי שכר המינימום לפי החוק וזאת נוסף על הצגת המודעה בדרך הקבועה בסעיף 6ב(א) לחוק.

הצגת המודעה בדרך חלופית: מעסיק המעסיק פחות מ-6 עובדים במקום העבודה רשאי להציג את המודעה באמצעות מסירתה לידי עובדיו במועד הראשון לתשלום שכרם שחל לאחר תחילת עבודתם אצלו וכן במועד הראשון לתשלום שכרם שחל לאחר עדכון סכומי שכר המינימום לפי החוק, במקום הצגתה בדרך בסעיף 6ב(א) לחוק.

פטור מהצגת מודעה: מעסיק המעסיק את עובדיו שלא לצורכי עסק, משלח יד או שירות ציבורי, פטור מחובת הצגת המודעה.

העסקת נוער בחופשות

בחופשה מותר להעסיק נוער מגיל 14. כל נער ונערה חייבים להיות מצוידים באישור רפואי ובפנקס עבודה. נער או נערה מוגבלים לעבודת 8 שעות ביום (אף אם המפעל עובד 9 שעות) ולא יותר מ-40 שעות בשבוע. אין להעסיקם בשעות נוספות, בלילה ובשבת. קיימות הגבלות רבות לעבודת נוער, כולל איסורים על העסקה בתהליכי ייצור שונים. יש לזכור, כי גם לגבי נוער קיימת חובת תשלום שכר מינימום (לפי הגיל) וכן חובת תשלום החזר נסיעות לעבודה.

בתקנות עבודת נוער (בדיקות רפואיות) התש"ס-2000 נקבע, כי נער לא יעבוד אלא אם נבדק בבדיקה רפואית ורופא המשפחה נתן אישור רפואי להעסקתו.

על המעסיק מוטלת החובה להפנות את הנער לבדיקות והזמן הנדרש לבדיקות יחשב לנער כחלק משעות העבודה.

בתיקון לתקנות עבודת נוער נקבע עוד, כי על המעסיק לנהל פנקס שבו ירשמו ביחס לכל נער העובד אצלו הפרטים הבאים:

1. שמו המלא ושם אביו וכן כתובתו.
2. אם לנער יש תעודת זהות, את מספרה.
3. מספר פנקס העבודה של הנער.
4. תאריך הלידה.
5. תאריך התחלת העבודה.
6. פרוט מדויק של מסגרת יום העבודה, כולל הפסקות, של שבוע העבודה וכן רישום נוכחות סדיר הכולל שעות עבודה בפועל והפסקות, רישום כאמור שלא באמצעים דיגיטליים או אלקטרוניים יהיה חתום מידי יום בידי הנער ומאושר בחתימת אחראי שמונה על ידי המעסיק.
7. מועדי חופשה שנתית וימי מחלה.
8. התאריך בו חדל הנער לעבוד.

צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק

צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק המחייב את המעסיקים לבטח את העובדים בפנסיה מקיפה. לפחות עד לשכר בגובה השכר הממוצע במשק ולפי מדרגות אחוזי הפרשה שהסתכמו החל משנת 2017 ל-כמפורט ב-18.5%. כמפורט בטבלה שלהלן.

הצו חל על כלל העובדים במשק, למעט מי שיש לו הסדר פנסיה מיטיב. מעסיק אשר אינו מקיים את הצו נוטל על עצמו סיכון גדול כך שבמקרה אירוע של נכות או מוות לעובד - יכול שייקבע כי המעסיק יאלץ להיכנס לנעליו של המבטח ולשלם כל מה שאמור היה לשלם המבטח (קרן הפנסיה ו/או חברת הביטוח).

עובד שמתחיל לעבוד ואין לו ביטוח פנסיוני פעיל ממקום העבודה הקודם יהיה זכאי להפרשות הפנסיה בתום 6 חודשי עבודה מהיום בו התחיל לעבוד ולא רטרואקטיבית. אם היה לעובד הסדר פנסיה במקום עבודתו הקודם, ביצוע ההפרשות לגביו יחל לאחר 3 חודשי עבודה או בתום שנת המס, המוקדם מביניהם, רטרואקטיבית למועד תחילת עבודתו.

תשלומי המעסיק לפיצויים יבואו במקום תשלום פיצויי פיטורים בהתאם לסעיף 14 בחוק פיצויי פיטורים רק בגין השכר, התקופות והשיעורים שבגינם נעשתה ההפרשה לפיצויים בהתאם לצו. הצו אינו חל על:

1. עובדים שמתחת לגיל 21 שנים לעובד ו-20 שנים לעובדת.
2. עובדים שפרשו מעבודתם, לאחר גיל הפרישה ומקבלים קצבה שאינה מביטוח לאומי.
3. עובדים להם הסדר פנסיוני או עובדים הזכאים להסדר פנסיוני מכוח עבודתם.

שיעורי ההפקדות בתקופת המעבר משנת 2008 היו כדלקמן:

סה"כ	הפרשות המעביד לפיצויים	הפרשות המעביד	הפרשות העובד	
%	%	%	%	
2.5	0.834	0.833	0.833	1.1.2008
5.0	1.680	1.660	1.660	1.1.2009
7.5	2.500	2.500	2.500	1.1.2010
10.0	3.340	3.330	3.330	1.1.2011
12.5	4.180	4.160	4.160	1.1.2012
15.0	5.000	5.000	5.000	1.1.2013
17.5	6.000	6.000	5.500	1.1.2014
17.5	6.000	6.000	5.500	1.1.2015
18.0	6.000	6.250	5.750	1.7.2016
18.5	6.000	6.500	6.000	1.1.2017 ואילך

חלק יב - נספחים

נספח 1 - גיליון ספירת מלאי

שם העסק _____ תאריך הספירה _____ דף _____
 במחסן / בחנות / בעסק בכתובת _____

הערות	סה"כ השווי	מחיר קניה ליחידה בש"ח	יחידת מדידה	כמות	הפריט	מס' סד'

העברה לדף מספר _____ סה"כ

עורכי ספירת המלאי:

שם _____ חתימה _____ שם _____ חתימה _____

נספח 2 - גיליון ספירת קופה

שם העסק _____ תאריך הספירה _____ דף _____

מס' סד'	מספר ההמחאה	שם החותם	שם המסב האחרון	שם הבנק	מועד הפרעון	סכום
.1						
.2						
.3						
.4						
.5						
.6						
.7						
.8						
.9						
.10						
.11						
.12						
.13						
.14						
.15						
העברה לדף מס' _____						

	מזומן בקופה
	קרטיסי אשראי

עורך ספירת הקופה: _____ שם ושם משפחה _____ חתימה _____

נספח 3 - פירוט מספר הקילומטרים בתחילת השנה ובסופה

שנת מס _____

שם הנישום _____

סה"כ מס' הק"מ במשך השנה (עפ"י המונה)	מס' הק"מ בסוף השנה או ביום המכירה	תאריך מכירה (**)	מס' הק"מ בתחילת השנה או ביום הרכישה	תאריך רכישה (*)	סוג רכב פ/מ	תיאור הרכב	מספר רישוי	מס' סד'
					פ/מ			.1
					פ/מ			.2
					פ/מ			.3
					פ/מ			.4
					פ/מ			.5
					פ/מ			.6
					פ/מ			.7
					פ/מ			.8
					פ/מ			.9
					פ/מ			.10

(פ) פרטי.

(מ) מסחרי.

(*) אם הרכב נרכש במהלך שנת המס.

(**) אם הרכב נמכר במהלך שנת המס.

חתימה וחותמת

תפקיד

שם ממלא הטופס

נספח 4 - דוח נסיעה לחו"ל - לשנת 2024

שם החברה _____			
שם הנסע:		תפקיד:	
מטרת הנסיעה:		דולר יציג:	
ארץ היעד:		שע"ח לדולר:	
תאריך יציאה:		תאריך חזרה:	
סה"כ ימי שהייה:			
הוצאות			
סה"כ הוצאה			
ב-\$	שע"ח	בש"ח	מותרת למס
כרטיס טיסה (עד מחיר טיסה במחלקת תיירים/עסקים)			
מיסי נמל ואחרים			
רכב שכור (קבלות) עד \$76 ליום			
הוצאות לינה			
עד שבע לינות ראשונות:			
עד \$346 ללינה.			
תאריך: מ _____ עד _____			
ל _____ לינות שולם \$ _____			
עד 83 לינות נוספים:			
עד \$260 - \$152 לפי הסבר *			
תאריך: מ _____ עד _____			
ל _____ לינות שולם \$ _____			
הוצאות שהייה אחרות ללא קבלות			
כשנדרשו הוצאות לינה:			
ימים * \$97 ליום			
כשלא נדרשו הוצאות לינה:			
ימים * \$162 ליום			
הוצאות אחרות			
סה"כ הוצאה			

- אם שולם סך של מעל ל-\$152 ללינה (לפי קבלות) יותר כהוצאה סכום בשיעור של 75% ולא יותר מ-\$260 ללינה.
- בנסיעה העולה על 90 לינות מותרות מלוא הוצאות הלינה אך לא יותר מ-\$152 ללינה.
- לגבי נסיעות לאוסטרליה, אוסטרליה, איטליה, איסלנד, אירלנד, אנגולה, בלגיה, בריטניה, גרמניה, דובאי, דנמרק, הולנד, הונג-קונג, טיוואן, יוון, יפן, לוקסמבורג, נורווגיה, ספרד, עומאן, פינלנד, צרפת, קטאר, קוריאה, קמרון, קנדה, שבדיה ושווייץ - ניתן להגדיל את הוצאות הלינה והשהייה בהן ב-25%.

תאריך	חתימת הנסע	חתימת המנהל
-------	------------	-------------